

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI**

TIBBIY TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH MARKAZI

TOSHKENT FARMATSEVTIKA INSTITUTI

LOTIN TILI

**Sanoat farmatsiyasi fakulteti
talabalari uchun uslubiy qo'llanma**

Toshkent – 2009

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI**

TIBBIY TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH MARKAZI

TOSHKENT FARMATSEVTIKA INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”
O'z R SSV Fan va
o'quv yurtlari bosh
boshqarmasi boshlig'i
prof. Sh.E. Ataxanov

2009 y. “__” noyabr
№ “__” bayonnoma

“KELISHILDI”
O'z R SSV Tibbiy
ta'limni rivojlantirish
markazi direktori
M. S. Yusupova

2009 y. “__” oktabr
№ “__” bayonnoma

LOTIN TILI

**Sanoat farmatsiyasi fakulteti talabalari uchun
uslubiy qo'llanma**

Tuzuvchilar:

Bazarova L.X. – Tillar kafedrası dotsenti
Suyundikov N.S. – Tillar kafedrası dotsenti

Taqrizchilar:

Komilov H.M. – Farmatsevtika fanlari doktori, professor
Toshxonov M.T. – O'zbekiston Davlat Jahon tillari universiteti,
p.f.n, dotsent.
Isroilova M. – Toshkent Davlat Tibbiyot Akademiyasi 2-tillar pedagogika va
psixologiya kafedrası o'qituvchisi
Shaposhnikova A.T. – Tillar kafedrası katta o'qituvchisi

O' quv – uslubiy qo'llanma Toshfarmi MUK ida muhokama qilindi.

O'quv ishlari bo'yicha prorektor v/b
2009 yil „30“ iyun
№ 11 bayonnoma

Z.O. Yuldashev

O'quv – uslubiy qo'llanma Toshfarmi Ilmiy kengashida tasdiqlandi.
2009 y „7“iyul
№ 12 bayonnoma

So‘z boshi

Mazkur o`quv qo`llanma farmatsevtika instituti sanoat farmatsiyasi fakulteti talabalariga mo`ljallangan bo`lib, amaldagi o`quv dasturi asosida tuzilgan. Keyingi yillarda qator dorivor o`simliklar va preparatlarning yangi nomlari qabul qilinganligi sababli bunday nomlarni o`z ichiga olgan qo`llanmani yaratish zamon talabi bo`lib qolgan.

O`quv qo`llanmaning asosiy vazifasi talabalarga lotin tilini o`rgatishdan iboratdir.

Qo`llanma 20 ta darsni va lotincha-o`zbekcha, o`zbekcha-lotincha lug`atni o`z ichiga oladi. Har bir darsga 5-10 tadan fonetika, grammatika va leksikaga oid mashqlar va tarjima qilish uchun retseptlar berilgan. Mavzular farmatsevtika institutida o`quv materiallarining o`tilishi ketma-ketligida tanlab olingan.

Ushbu qo`llanmani yaratish jarayonida mamlakatimizda va chet ellarda nashr etilgan darslik va qo`llanmalardan, farmatsiyaga oid adabiyotlardan foydalanildi.

FONETIKA

1-dars

**Mavzu: Lotin tili alifbosi. Unli harflar.
Diftonglar. Undosh harflar**

1-§. Lotin tili alifbosi

Lotin tili alifbosida 25 ta harf bor.

Bosma harflar	Nomi	O'zbekcha muqobili	Bosma harflar	Nomi	O'zbekcha muqobili
A a	a	a	N n	en	n
B b	be	b	O o	o	o
C c	se	s yoki k	P p	pe	p
D d	de	д	Q q	ku	u bilan birga [kv]
E e	e	e	R r	er	r
F f	ef	f	S s	es	s
G g	ge	g	T t	te	t
H h	g`e	o`zbekcha g`yoki h	U u	u	u
I i	i	i	V v	ve	v
J j	yot	y	X x	iks	ks
K k	ka	k	Y y	ipsilon	i
L l	el	l	Z z	zeta	z yoki s
M m	em	m			

2- §. Unli harflar

Lotin tilida 6 ta unli harf bor.

A a unli harfi [a] deb talaffuz qilinadi:

amarus [amarus] - achchiq

ana [ana] - teng miqdorda

E e unli harfi [e] deb talaffuz qilinadi:

gemma [gemma] - kurtak
gelatina [gelatina] - jelatin

O o unli harfi [o] deb talaffuz qilinadi:

odor [odor] - hid, is
os [os]-suyak

I i unli harfi [i] deb talaffuz qilinadi:

internus [internus] - ichki
infans [infans]-bola, go‘dak

U u unli harfi [u] deb talaffuz qilinadi:

unus [unus] - bir
utilis [utilis] - ishlatishga yaroqli

Y y unli harfi [i] deb talaffuz qilinadi:

Amygdalus [amigdalus]- bodom
polyvitamina [polivitamina] – polivitamin.

3-§. Diftonglar

Ikkita turli unli harflarning bir bo‘g‘in sifatida talaffuz etilishiga diftong deyiladi. Lotin tilida 4 ta diftong bor:

«**au**» diftongi [au] deb o‘qiladi.

Masalan: auris [auris] - quloq
auscultare [auskultare] - eshitmoq

«**eu**» diftongi [eu] deb o‘qiladi.

Masalan: Eucommia [eukommia]- evkommiya
Eucalyptus [eukaliptus] - evkalipt

«**ae**» diftongi [e] deb o‘qiladi.

Masalan: aeger [eger] - bemor, kasal
Crataegus [krategus] - do‘lana

«**oe**» diftongi [e] deb o‘qiladi.

Masalan: Foeniculum [fenikulum] - ukrop, fenxel
oedema [edema] – shish

Agar **ae** va **oe** diftonglarida **e** harfining ustiga ikki nuqta qo‘yilgan bo‘lsa, u holda har bir harf o‘zining alohida tovushini ifo-da etadi.

oë [oe] – Aloë [aloe]- aloy, sabur

aë [ae] - aër [aer]-havo.

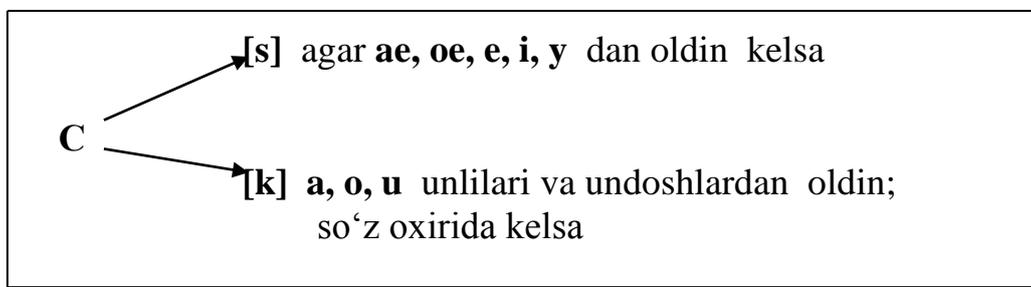
4-§. Undosh harflar

C c - harfi ikki tovush [s] va [k]ni ifoda etadi. Agar **s** harfi **ae,oe** diftonglari, **e, i, y** unli harflari oldida tursa [s] deb o‘qiladi.

Masalan: cito [sito] - tez
cera [sera]-mum
syclus [siklus]-sikl
coeruleus [seruleus] - ko‘k

Agar **c** harfi **a, o, u** unilari va undosh harflar oldida yoki soʻz oxirida tursa [k] deb oʻqiladi.

Masalan: creta [kreta] - boʻr
carbo [karbo]-koʻmir
cucurbita [kukurbita] - oshqovoq
lac [lyak] - sut

H h - harfi oʻzbekcha [gʻ] harfi singari talaffuz qilinadi.

Masalan: herba [gʻerba] - oʻt, yer ustki qism

homo [gʻomo] - odam, kishi

K k - harfi [k] tovushini beradi, lekin bu harf tibbiy lotin tilida kam qoʻllaniladi:

Kalium [kalium] - kaliy

Keratinum [keratinum] - keratin

L l - harfi yumshoq talaffuz qilinadi:

mel [mel] - asal

lac [lyak]- sut

X x - harfi [ks] tovushini beradi:

pix [piks]- smola, qatron

faex [feks]- xamirturush

Z z -harfi yunonchadan oʻzlashtirilgan soʻzlarda uchraydi va [z] deb talaffuz qilinadi:

rhizoma [rizoma] - ildizpoya

Glycyrrhiza [glitsiriza] - qizilmiya, shirinmiya

Lekin zincum soʻzida z harfi [s] deb oʻqiladi:

Zincum [sinkum] - rux

J j - harfi **a, o, e, u** unli harflari bilan birgalikda quyidagicha oʻqiladi:

jo [yo] - jocus [yokus] - hazil

ja [ya] - janua [yanua] - eshik

ju [yu]- juniperus [yuniperus] - archa

je [ye] - jecur [yekur]- jigar

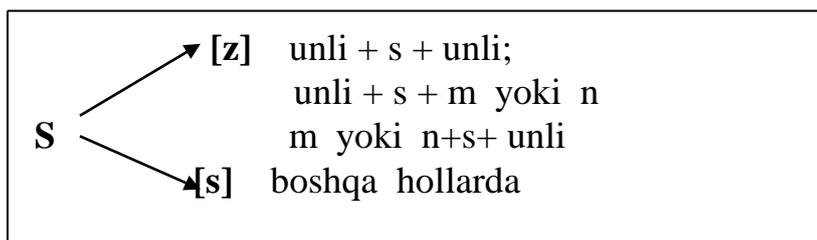
S s - harfi ikki tovushni [z] va [s]ni ifodalaydi. Agar **s** harfi ikki unli harf oʻrtasida yoki har qanday bir unli bilan **m** yoki **n** harflari oʻrtasida kelsa [z] deb, boshqa hollarda [s] deb oʻqiladi.

Masalan: dosis [dozis]-doza

Rosa [roza] - naʼmatak

mensis [menzis] - oy

reumatismus [reumatizmus]-revmatizm
Solanum [solanum]-ituzum

Mashqlar

1. Diftonglarning o'qilishiga e'tibor berib so'zlarni o'qing.

Aërosolum, auctor, anaemia, oedema, praescribo, Foeniculum, aurum, graecus, saepe, oestrogenus, faex, auris, praeparatum, Crataegus, Eucommia, foetidus, Synoestrolum, aeger, aër.

2. Undosh harflarning o'qilishiga e'tibor berib so'zlarni o'qing va o'qilish qoidasini tushuntiring.

Decoctum, acidum, capsula, Glucosum, scatula, briketum, semen, junius, hypnoticus, jam, Ledum, herbaceus, dystonia, hydricus, insolubilis, amurensis.

3. Quyidagi so'zlarni o'qing va c harfining o'qilishini tushuntiring.

Tinctura, fructus, succus, cella, cera, galenicus, bacca, calor, cito, locus, Capsicum, acidum, officina, coeruleus, Cortisonum, bacillus, medicinalis, medicamentum, caecum.

4. So'zlarni o'qing va s harfining o'qilishini tushuntiring.

Spissus, species, destillatus, dens, morbus, elasticus, dystonia, latus, emulsum, internus, amarus, dysenteria, massa, resina, reumatismus, Cortisonum, Vaselineum.

Uyga vazifa

I. Lotin tili alifbosini yod oling.

II. Unli va undosh harflar, diftonglarning o'qilishini eslab qoling va quyidagi savollar yordamida o'zlashtirgan bilim-laringizni tekshirib ko'ring.

1. Lotin tili alifbosida nechta harf bor va ular qanday talaffuz qilinadi?

2. Diftong deb nimaga aytiladi va qanday diftonglarni bilasiz?

3. C harfi qanday tovushlarni ifodalaydi?

4. S harfi qanday o'qiladi?

5. j harfi a, o, u, e, unli harflari bilan birgalikda qanday talaffuz etiladi?

6. h, l, k, x, z harflarining o'qilish qoidasini ayting.

III. Quyidagi so'zlarni o'qing va ularning transkripsiyasini yozing.

Hypericum, acidum, haemostaticus, cito, ossis, praeparatum, plasma, major, oestrogenus, juvenus, lacteus, Glycerinum, extractum, Cuprum, scabies, oleosus, coeruleus, Ledum, graeca, baccae, Vikasolum, aeger.

2-dars

**Mavzu: Harf birikmalarining o‘qilishi. Digraflar.
So‘zlarning bo‘g‘inlarga bo‘linishi.
Bo‘g‘inlarning cho‘ziqlik va qisqalik
qoidalari. Urg‘u**

5-§. Harf birikmalarining o‘qilishi

qu - harf birikmasi unli harf oldidan kelganda [kv] deb o‘qiladi:

aqua [akva]- suv

Quercus [kverkus] - dub, eman

ngu - harf birikmasi unli harf oldidan kelganda [ngv] deb o‘qiladi:

unguentum [ungventum] - surtma

lingua [lingva] - til

su - harf birikmasi **a,e** unli harflari oldidan kelganda [sv] deb o‘qiladi. Qolgan hollarda esa [su] deb o‘qiladi:

suasor [svazor]-maslahatchi

suillus [suillus] - cho‘chqa - i (-si)

ti - harf birikmasi unli harf oldidan kelganda [si] deb o‘qiladi:

solutio [solutsio] - eritma

injectio [inyeksio] - in‘yeksiya

ti - harf birikmasi **x, s** undosh harflaridan keyin kelsa [ti] deb o‘qiladi:

mixtio [mikstio]- aralashma

combustio [kombustio] - kuyish

sch - harf birikmasi [sx] deb o‘qiladi:

Schizandra [sxizandra] - limonnik.

6-§. Digraflar

Digraf deb ikkita undosh harf birikmasining bitta tovush singari talaffuz etilishiga aytiladi. Lotin tilida 4 ta digraf bor. Har bir digrafda **h** harfi mavjud.

ch - digrafi [x] deb talaffuz qilinadi:

Chininum [xininum] - xinin

charta [xarta] – qog‘oz

ph - digrafi [f] deb talaffuz qilinadi:

pharmacologia [farmakologia] - farmakologiya

Morphinum [morfinum] - morfin

rh - digrafi [r] deb talaffuz qilinadi:

Rhamnus [ramnus] - tog‘ jumrut

rhizoma [rizoma] - ildizpoya

th - digrafi [t] deb talaffuz qilinadi:

Mentha [menta] - yalpiz

Thermopsis [termopsis]- termopsis.

Mashqlar

1. Soʻzlarni oʻqing va oʻqilish qoidalarini tushuntiring.

Charta, Arachis, Rheum, Quercus, aether, diphthericus, lingua, solutio, camphora, Glycyrrhiza, haemostaticus, Norsulfazolum, praecipitatus, cochlear, Chamomilla, Equisetum, Mentha, aqua, axungia, extractum.

2. Soʻzlarni oʻqing va ularning transkripsiyasini yozing.

Althaea,therapia, Synoestrolum, rhizoma, Phosphorus, majalis, Terebinthina, Helianthus, coquo, frictio, Ephedra, Schizandra, Kalanchoë, saccharum, Ichthyolum.

3. C harfi [s] tovushini ifodalovchi soʻzlarni topib yozing.

Carbo, cytologia, cito, Cucurbita, calor, Citrus, bacca, baccae, decoctum, cera.

4. Quyidagi soʻzlarni oʻqing va s harfining [z] tovushidek oʻqilishini tushuntiring.

Anisum, dosis, usus, Vaselineum, narcosis, mensura, gargarisma, suasor, plasma.

5. Quyidagi soʻzlarni oʻqing va ularning transkripsiyasini yozing.

Hypermanganas, Streptomycinum, antipyreticus, anhydricus, hypothermia, Perhydrolum, Glycosidum, Amidopyrinum, oxydum, hyperaemia, mycosis, Hydrargyrum, peroxydum.

7-§. Soʻzlarning boʻgʻinlarga boʻlinishi

Lotin tilida oʻzbek tilidagidek soʻzlar boʻgʻinlarga boʻlinadi. Soʻzda qancha unli harf boʻlsa, shuncha boʻgʻin boʻladi.

Masalan: Cu-cur-bi-ta; Cha-mo-mil-la.

Tovushlar choʻziq va qisqa talaffuz qilinadi. Tovushning choʻziqligi harf ustiga toʻgʻri chiziqcha, qisqaligi esa yarim oy shaklidagi belgi qoʻyib belgilanadi: ā ā, ō ō, ē ē.

Tovush va boʻgʻinlarni uzun yoki qisqaligini toʻgʻri aniqlay bilish urgʻuni (') qoʻyish uchun kerak.

Choʻziq unli tovushli boʻgʻin - choʻziq boʻgʻin, qisqa unli tovushli boʻgʻin - qisqa boʻgʻin hisoblanadi.

8-§. Boʻgʻinlarning choʻziqlik va qisqalik qoidalari.

Choʻziqlik qoidasi

1. Agar boʻgʻinda diftong boʻlsa, oʻsha boʻgʻin doimo choʻziq boʻladi:

Cratāēgus

2. Agar unli harf ikki yoki undan ortiq undosh harflar oldida kelsa, shu boʻgʻin choʻziq oʻqiladi:

tabulētta

3. x yoki z undosh harflari oldida kelgan unli tovush choʻziq oʻqiladi:

Glycyrrhīza

4. in, ur, at, ar, ut, os, al qoʻshimchali boʻgʻinlar choʻziq oʻqiladi:

vitamīnum, tinctūra, nitrātis, gelatinōsis.

Qisqalik qoidasi

1. Unli harf oldidan unli harf kelsa, bu bo‘g‘in qisqa o‘qiladi:
injectio
2. Digraflar oldida kelgan unli harf qisqa o‘qiladi:
Arachis
3. **ol, ul, ib, id, il** harf birikmalari bo‘lgan bo‘g‘in qisqa o‘qiladi:
fluidus, pilula, solubilis
4. **b, p, d, t** harflari **r** yoki **l** harflari bilan birikib kelganda bu harf birikmalaridan oldin turgan unli harf qisqa o‘qiladi:
Ephedra, vertebra
5. **h** harfi oldida kelgan unli qisqa talaffuz qilinadi:
extraho.

9-§. Urg‘u

Lotin tilida urg‘u so‘zning oxiridan ikkinchi bo‘g‘ini cho‘ziq bo‘lsa, o‘sha bo‘g‘inning unli tovushiga tushadi. Agar so‘zning ikkinchi bo‘g‘ini qisqa bo‘lsa, urg‘u so‘zning oxiridan uchinchi bo‘g‘indagi unli tovushga tushadi. Ikki bo‘g‘inli so‘zlarda urg‘u hamisha so‘zning ikkinchi bo‘g‘iniga tushadi.

ex – trác-tum
ver - tēb - ra
co - la - tú - ra
pí - lū – la.

Mashqlar

6. So‘zlarni bo‘g‘inlarga bo‘ling va urg‘u qo‘ying.

emplastrum, cella, barium, mixtio, acidum, oleum, Tormentilla, folium, saccharum, Oxycoccus, scatula, ampulla, bacterium, intravenosus, solutio, Foeniculum, pharmacopoea, milligramma, tinctura, Potentilla, spiritus, Convallaria, gargarisma, extraho, linimentum, decoctum, medicina, bulbus.

7. Quyidagi so‘zlarni urg‘u qoidasiga rioya qilib o‘qing.

Suppositorium, Ephedra, sirupus, Oryza, butyrum, Eucommia, Betula, aqua, Frangula, globulus, Althaea, Belladonna, injectio, Penicillinum, amyllum, vitaminum, magister, unguentum, tabuletta, aquosus, signatura.

Uyga vazifa

1. Harf birikmalari, digraflarning o‘qilishi, so‘zlarning bo‘g‘inlarga bo‘linishi; bo‘g‘inlarning cho‘ziqlik va qisqalik qoidalarini va urg‘u quyish qoidasini eslab qoling. Quyidagi savollar yordamida o‘zlashtirgan bilimlaringizni tekshirib ko‘ring.

1. **qu** va **nqu** harf birikmalari qanday o‘qiladi?
2. **ti, su** va **sch** harf birikmalari qanday o‘qiladi?
3. Digraf deb nimaga aytiladi va qanday digraflarni bilasiz?
4. Lotin tilidagi so‘zlar bo‘g‘inlarga qanday bo‘linadi?

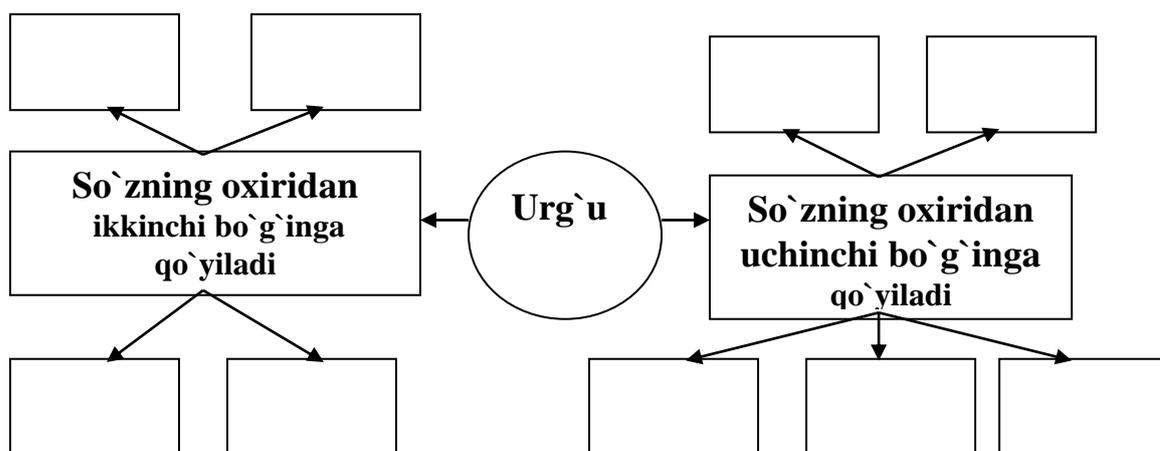
5. Bo'g'inlarning cho'ziqlik qoidasini ayting.
6. Bo'g'inlarning qisqalik qoidasini ayting.
7. Lotin tilida urg'u qaysi bo'g'inga qo'yiladi?

II. Quyidagi so'zlarni o'qing!

Scatula, Tetracyclinum, Aloës, rhus, Allium, medicamentum, coeruleus, Myrtillus, Chenopodium, aesculus, Oxygenium, Rhamnus, vaccinum, xeroformium, Sinapis, oculus, Absinthium, arborescens, Erythromycinum, cyclus, Hypericum, Amygdalus, Retinolum, Rosaceae, Armeniaca, Diplococcus, Gossypium, praeparatum, Streptococcus, frictio, curatio, quartus.

III.11- mashqdagi so'zlarni bo'g'inlarga bo'ling va urg'u qo'ying.

IV. Urg'u qoidasiga binoan quyidagi jadvalni to'ldiring.

Morfologiya

3-dars

Mavzu: Ot. I turlanishdagi otlar

10-§. Ot

Predmet nomini bildirib, *kim?* yoki *nima?* savollariga javob beradigan soʻz turkumiga ot deyiladi.

Lotin tilida otlar uchta rodga ega:

genus masculinum - mujskoy rod

genus femininum - jenskiy rod

genus neutrum - sredniy rod.

Lugʻatda otlar maxsus harflar bilan belgilanadi:

m - mujskoy rod

f - jenskiy rod

n - sredniy rod.

Lotin tilida otlar ikkita songa ega:

Numerus Singularis - birlik son

Numerus Pluralis - koʻplik son.

Lotin tilida otlar beshta kelishik boʻyicha turlanadi:

Casus Nominativus - bosh kelishik - kim? nima?

Casus Genetivus - qaratqich kelishigi - kimning? nimaning?

Casus Dativus - joʻnalish kelishigi - kimga? nimaga?

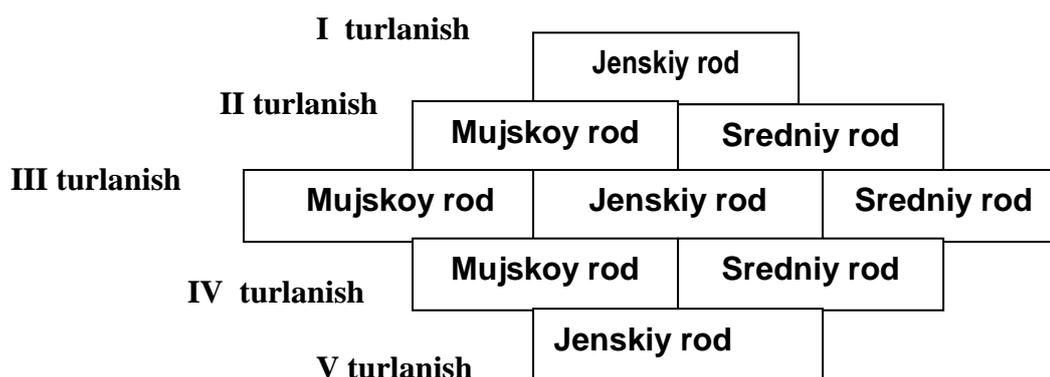
Casus Accusativus - tushum kelishigi - kimni? nimani?

Casus Ablativus - chiqish kelishigi - kimdan? nimadan?

Otlar lotin tilida beshta turlanishga boʻlinadi. Turlanish turi qaratqich kelishigi (**Genetivus Singularis**)ning birlik sonidagi qoʻshimchasi yordamida aniqlanadi. Turlanishlarning qaratqich kelishik birlik sonidagi qoʻshimchalarini eslab qoling:

Turlanish	Gen. Sing. qoʻshimchalari
I	ae
II	i
III	is
IV	us
V	ei

Otlar turlanishlar bo`yicha quyidagicha taqsimlanadi:

Lug`atda otlar bosh kelishik, birlik sonda yoziladi, keyin qaratqich kelishigining qo`shimchasi va rodi ko`rsatiladi:

- gutta, ae, f – I turlanishdagi ot
- globulus, i, m – II turlanishdagi ot
- flos, is, m – III turlanishdagi ot
- usus, us, m – IV turlanishdagi ot
- res, ei, f – V turlanishdagi ot

Otlar kelishiklar bo`yicha turlanganda ot negiziga kelishik qo`shimchalari qo`shiladi. Otning negizini topish uchun qaratqich kelishik birlik soni shakli-dan kelishik qo`shimchasini olib tashlash kerak:

Turlanish	Nom. Sing.	Gen. Sing.	Negizi
I	gutta	guttae	gutt
II	sirupus	sirupi	sirup
III	liquor	liquoris	liquor
IV	fructus	fructus	fruct
V	species	speciei	speci

Mashqlar

1. Quyidagi otlarni o`qing va ularni rodini aniqlang.

Amylum, n; flos, m; cera, f; piper, n; sirupus, m; mucilago, f; usus, m; emulsum, n; species, f; tinctura, f; gutta, f; bacillus, m.

2. Quyidagi otlarning turlanishini va rodini ayting.

decoctum, i, n; charta, ae, f; species, ei, f; numerus, i, m; quercus, us, f; cera, ae, f; folium, i, n; carbo, is, m; cornu, us, n; stigma, is, n.

3. IV turlanishdagi otlarni toping.

1) aqua, ae, f	5) gelu, us, n
2) spiritus, us, m	6) vertebra, ae, f
3) succus, us, m	7) res, ei, f
4) oleum, i, n	8) fructus, us, m

4. Jenskiy roddagi otlarni ko`rsating.

1) Oryza, f	4) sorbus, f
2) os, n	5) hortus, m
3) manus, f	6) Salep, n

5. II turlanishdagi otlarni ko`rsating.

1) globulus, i,m	4) morbus, i,m
2) habitus, us,m	5) exitus, us,m
3) sirupus,i, m	6) succus, i,m

6. II turlanishdagi sredniy roddagi otlarni ko`rsating.

1) Magnolia, ae, f	5) decoctum, i, n
2) Ferrum, i, n	6) ampulla, ae, f
3) aegrotus, i, m	7) Secale, is, n
4) cornu, us, n	8) acidum, i, n

7. Quyidagi Genetivus Singularis da berilgan otlarni ko`chirib yozing, negizini toping va turlanishini ko`rsating.

Guttae, dosis, infusi, usus, emplastri, decocti, officinae, carbonis, gustus, scabiei.

Namuna:

Gen. Sing.	Negizi	Turlanishi
plantae	plant	I

8. Quyidagi otlarni turlanishlari va rodlari bo`yicha ustunlarga yozing.

Belladonna, ae, f; Iodum, i, n; tussis, is, f; herba, ae, f; cutis, is, f; Urtica, ae, f; glacies, ei, f; Linum, i, n; habitus, us, m; Oxycoccus, i, m; charta, ae, f; acus, us, f; remedium, i, n; diagnosis, is, f; acetum, i, n; dies, ei, f; hibes, is, n; species, ei, f.

11§. I turlanishdagi otlar

I turlanishdagi otlarga bosh kelishik (**Nominativus Singularis**) da **-a**, qaratqich kelishigi (**Genetivus Singularis**) da **-ae** qo`shimchasiga ega bo`lgan jenskiy roddagi otlar kiradi.

I-turlanishdagi otlarning kelishik qo`shimchalari

Casus	Singularis	Pluralis
Nom.	a	ae
Gen.	ae	arum
Dat.	ae	is
Acc.	am	as
Abl.	a	is

Turlanish namunasi

Casus	Singularis	Pluralis
Nom.	herba	herbae
Gen.	herbae	herbarum
Dat.	herbae	herbis
Acc.	herbam	herbas
Abl.	herba	herbis

Lotin farmatsevtika atamashunosligida dorivor o‘simliklar va dori preparatlarining nomi bosh harf bilan yoziladi.

Valeriana, ae, f

Analginum, i, n.

12-§.Quyidagi so‘zlarni yod oling!

tinctura, ae, f - nastoyka

mixtura, ae, f - mikstura

cera, ae, f - mum

aqua, ae, f – suv

tabuletta, ae, f – tabletka

herba, ae, f – o‘t, yer ustki qismi

pilula, ae, f – hab dori

planta, ae, f – o‘simlik

gutta, ae, f – tomchi

gemma, ae, f – kurtak

glandula, ae, f - bez

Tilia, ae, f – jo‘ka

Valeriana, ae, f – valeriana

Betula, ae, f – qayin

Farfara, ae, f – oqqaldirmoq

Convallaria, ae, f – marvaridgul

Senna, ae, f – sano

Mentha, ae, f - yalpiz

Belladonna, ae, f – belladonna

Calendula, ae, f – tirnoqgul

Schizandra, ae, f – limonnik

Arnica, ae, f – arnika

Chamomilla, ae, f – moychechak

Urtica, ae, f - chayono‘t

Mashqlar

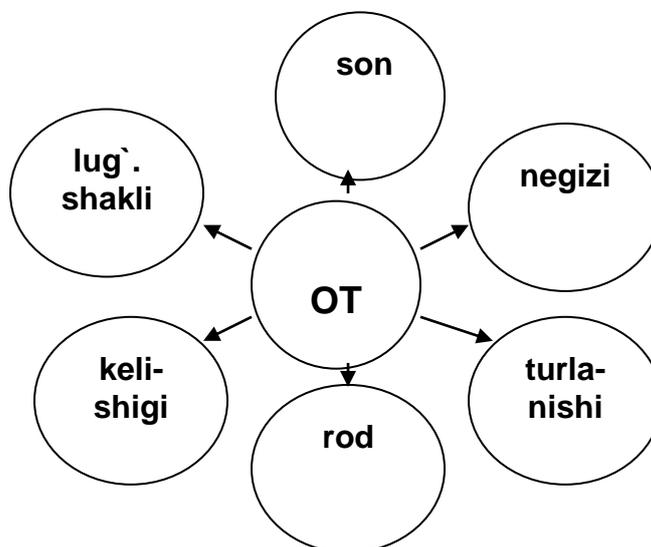
9. *Quyidagi otlarning bosh va qaratqich kelishik, birlik va ko'plik son shakllarini jadval yordamida yozing.*

Suv, nastoyka, mum, o't, kurtak, bez.

Namuna:

Nom.Sing.	Turl.	Rod	Gen. Sing.	Nom.Plur.	Gen. Plur.
planta- o'simlik	I	f	plantae- o'simlikning	plantae- o'simliklar	plantarum- o'simliklar- ning

10. *"Ot" mavzusi bo'yicha berilgan klasterni davom ettiring.*

Uyga vazifa

I. *"Ot va I turlanishdagi otlar" mavzularini o'zlashtirib oling va quyidagi savollar yordamida o'zlashtirgan bilimlaringizni tekshirib ko'ring.*

- 1) *Ot deb nimaga aytiladi?*
- 2) *Lotin tilidagi otlar nechta rodga ega va ular lotincha qanday nomlanadi?*
- 3) *Lotin tilidagi otlar nechta kelishik bo'yicha turlanadi?*
- 4) *Lotin tilidagi otlar nechta songa bo'linadi?*
- 5) *Kelishiklarning lotincha nomlarini ayting.*
- 6) *Otlarning turlanishi qanday aniqlanadi?*
- 7) *I-turlanishdagi otlarga qaysi otlar kiradi?*

II. *Jadval yordamida yalpiz, mum, o'simlik so'zlarini tarjima qiling.*

III. *12-§ dagi so'zlarni yod oling.*

IV. *Chap ustundagi so'zlarning o'ng ustundagi muqobilini toping.*

1) <i>aqua</i>	a) <i>nastoyka</i>
2) <i>gemma</i>	b) <i>o'simlik</i>

3) <i>tinctura</i>	c) <i>bez</i>
4) <i>Betula</i>	d) <i>suv</i>
5) <i>Tilia</i>	e) <i>chayono 't</i>
6) <i>Chamomilla</i>	f) <i>jo 'ka</i>
7) <i>glandula</i>	g) <i>qayin</i>
8) <i>planta</i>	h) <i>yalpiz</i>
9) <i>Urtica</i>	i) <i>moychechak</i>
10) <i>Mentha</i>	j) <i>kurtak</i>

V. To'g'ri o'qishni o'rganing!

Adelphan, Adcortyl, Alvenol, Beclotaide, Barbitural, Asamid, Calciferolum, Bilizorin, Decacort, Tioctan, Biogastrone, Cinophen, Codethyline, Jometan, Fluvoxamine, Sydnophenum, Lithii carbonas, Lithii oxybutyras, Sedalgin, Pyracetam, Aminationum, Pantogamum, Pentaryt, Dimoestrolum, Dicaris, Deferoxaminum, Enferfram, Ethylmorphin, Gamorex, Galanthaminum, Ferrosi sulfas, Hypophen, Salacetin, Isacen, Malarex, Kolpolyn, Mentholum, Moxolon, Myarsemin, Nitrinal, Normabrain, Zymosani, Pyrantelum, Silibancol, Sulfapyridazinum, Thorazine.

VI. Quyidagi hikmatli so'z iboralari va maqollarni yod oling.

1. *Invia est in medicina via sine lingua latina.* -

Lotin tilisiz tibbiyotga yo'l yo'q.

2. *Labor omnia vincit.* -

Mehnat hamma narsani yengadi.

4-dars

Mavzu: Aniqlovchi. Moslashgan va moslashmagan aniqlovchilar. Moslashmagan aniqlovchili atamalarni tarjima qilish

13- §. Aniqlovchi

Lotin tilida moslashgan va moslashmagan aniqlovchilar qo'llaniladi. Moslashgan aniqlovchi sifat bilan ifodalanadi va aniqlanuvchi so'z bilan bir xil rod, son va kelishikda turadi. U «*qanday?*» «*qanaqa?*» degan savollarga javob beradi.

oq mum

Moslashmagan aniqlovchi qaratqich kelishigidagi ot bilan ifodalanadi va «*nimaning?*» degan savolga javob beradi.

valeriananing nastoykasi (valeriana nastoykasi)

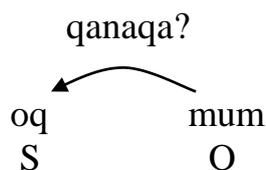
Farmatsevtika atamashunosligida atamalarning ikki asosiy turini ajratish mumkin:

moslashgan aniqlovchili atama;

moslashmagan aniqlovchili atama.

Atamalar har bir turiga shartli tasvir tuzish mumkin:

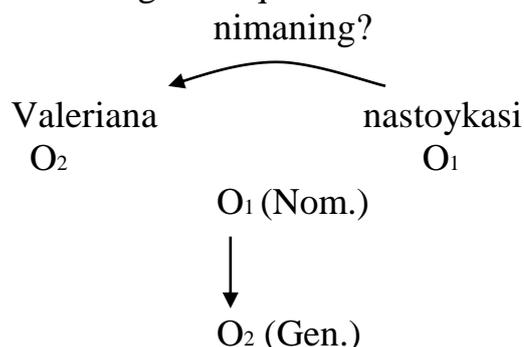
1. Moslashgan aniqlovchili atama:

Otni O, sifatni S deb belgilaymiz. Atamaning shartli tasviri quyidagicha bo‘ladi:

O → S (Nom.)

2. Moslashmagan aniqlovchili atama:

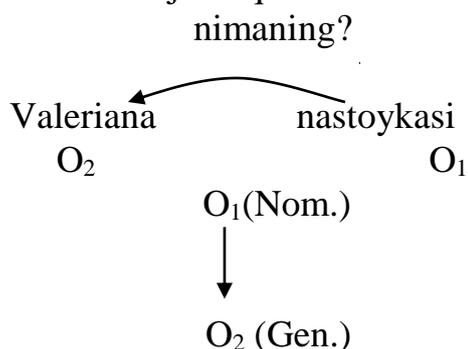
Mashq

1. Quyidagi atamalarning shartli tasvirini tuzib, ularning qanday aniqlovchili atama ekanligini aniqlang.

Yalpiz suvi, cho‘ktirilgan oltingugurt, qaytarilgan temir, jelatinli kapsula, isitmani tushiradigan mikstura, amidopirin tabletkasi, qayin kurtagi, moyli emulsiya, suvsiz lanolin, oqqaldirmoq barglari, novokain eritmasi, analgin tabletkasi.

14-§. Moslashmagan aniqlovchili atamalarni tarjima qilish

Atamani tarjima qilish uchun avval uning shartli tasvirini tuzamiz.

Shartli tasvirga ko‘ra, birinchi ot «nastoyka»ni lotin tiliga tarjima qilganda bosh kelishikda, ikkinchi ot «valeriana»ni qaratqich kelishikda yozishimiz kerak.

Tarjima qilamiz: **Nom.** tinctura Valerianae

Moslashmagan aniqlovchili atamani kelishiklar bo‘yicha turlaganda faqat aniqlanuvchi so‘z o‘zgarib, moslashmagan aniqlovchi esa o‘zgarmasdan qoladi.

Nom. tinctura Valerianae

Gen. tincturae Valerianae.

15 -§. Quyidagi so`zlarni yod oling!

officina, ae, f - dorixona
ampulla, ae, f - ampula
capsula, ae, f - kapsula
pasta, ae, f - pasta
spongia, ae, f -gubka
membranulla, ae, f -parda
camphora, ae, f - kamfora
colla, ae, f - yelim
cella, ae, f - hujayra
Althaea, ae, f - gulhayri
Aralia, ae, f - araliya
Salvia, ae, f - mavrak
Frangula, ae, f - frangula
Oliva, ae,f - zaytun
Rosa, ae, f - na'matak
Bistorta, ae, f - ilonsimon toron
Amygdala,ae,f - bodom

Yunonchadan o'tgan so'zlarni yod oling!

Aloë, ës, f - aloy
Hippophaë, ës, f - chakonda
Kalanchoë, ës, f - kalanxoy

Mashqlar

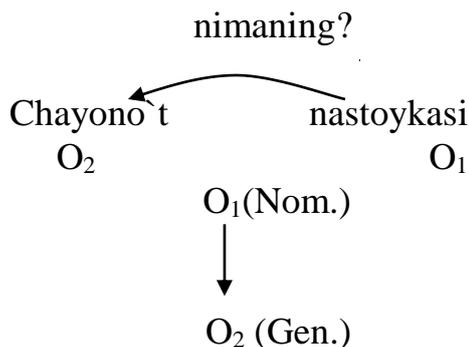
2. *Quyidagi atamalarning qanday aniqlovchili atama ekanini aniqlang va ularning shartli tasvirini tuzing.*

Valeriana nastoykasi, achchiq nastoyka, gazako't nastoykasi, jelatinli kapsula, moyli emulsiya, suvsiz lanolin, navokain eritmasi, analgin tabletkasi, zaytun moyi, sariq surtma.

3. *Atamalarning shartli tasvirini tuzib, Nom. va Gen. da lotin tiliga tarjima qiling.*

- 1) tirnoqgul nastoykasi
- 2) yalpiz suvi
- 3) qayin kurtaklari
- 4) marvaridgul yer ustki qismi

Namuna:

Nom. tinctura Urticae

Gen. tincturae Urticae.

4. O'zbek tiliga tarjima qiling.

Tinctura Valerianae, tinctura Urticae, tinctura Schizandrae, herba Ephedrae, herba Menthae, tinctura Belladonnae.

16-§. Retsept va uning tuzilishi

Retsept - shifokorning dori tayyorlash kerakligi to'g'risida dorixonaga xat orqali murojaat qilishi.

Retsept so'zi «**receptum**» - «olingan» so'zidan kelib chiqqan.

Retsept rasmiy hujjat bo'lib, uni yozgan shifokor, shu bilan birga dorini tayyorlab bergan dorishunos ham retseptning to'g'riligi uchun yuridik jihatdan javobgardir. Retseptlar yagona nusxali maxsus varaqalarda aniq va ravshan yozilgan bo'lishi lozim. Retseptlardagi so'zlarni tuzatish yoki o'zgartirishga ruxsat etilmaydi.

Retsept to'qqiz qismdan iborat:

1. Davolash muassasasining manzili va telefon raqami.
2. «Bolalar uchun» yoki «Kattalar uchun» belgilari.
3. Retsept yozilgan kun, oy, yil.
4. Bemorning ismi, sharifi va yoshi.
5. Shifokorning ismi sharifi.
6. Dorining nomi va miqdori.
7. Farmatsevtga ko'rsatma.
8. Dorini qabul qilish usuli.
9. Shifokorning imzosi va shaxsiy muhri.

Retseptning oltinchi qismi lotincha qismi bo'lib, u **Recipe** - ol (recipere - olmoq fe'lining buyruq shakli) so'zidan boshlanadi. **Recipe** - so'zidan keyin yozib berilayotgan dori tarkibiga kiradigan dori moddalarining nomi yoziladi. Har bir ingrediye'ntning nomi qaratqich kelishikda yangi satrdan bosh harf bilan yoziladi.

Recipe: Tincturae Valerianae 10 ml

Tincturae Convallariae 15 ml

Agar ikki dori moddasining miqdori bir xil bo'lsa, unda ikkinchi dori nomidan keyin **ana** - teng miqdorda (qisqacha **āā**) so'zi yozilib, so'ngra dori miqdori ko'rsatiladi:

Recipe: Tincturae Convallariae

Tincturae Valerianae ana 10 ml

Grammlar va millilitrlar arab raqamlari bilan ko'rsatib yoziladi: 4,0; 0,5; 0,01 va boshqalar.

Tomchilar miqdori rim raqamlari bilan ko'rsatiladi. **gtt. V** (guttas –tomchilar).

Dori moddalarining biologik ta'sir birligi qisqacha BT shaklida, soni esa arab raqamlari bilan yoziladi.

Retseptning lotincha qismi **Da-** ber, **Signa** - belgila soʻzlari bilan tamomlanadi. Retseptlar oddiy va murakkab boʻladi. Bitta ingrediya yozilgan retsept oddiy boʻladi. Ikkita va undan ortiq ingrediya yozilgan retseptlar murakkab hisoblanadi.

Dorini tezlik bilan tayyorlash lozim boʻlsa, retsept varaqasining yuqorisiga **cito** – *tezda*, yoki **statim** - *tez, darhol* soʻzlari yoziladi.

RETSEPT VARAQASINING NAMUNASI

Sogʻliqni saqlash vazirligi Muassasa nomi		OKUD boʻyicha kod shakli _____ OKPO boʻyicha muassasa kodi _____	
RETSEPT <i>(kattalar, bolalar uchun – keraksizi oʻchirilsin)</i> " _____ " _____ 200 yil. (retsept yozilgan kun, oy, yil,)			
Bemorning ismi, sharifi Yoshi Shifokorning ismi, sharifi			
soʻm	tiyin		
soʻm	tiyin		
Shifokorning imzosi va shaxsiy muhri			
Retseptning muddati – 10 kun, 2 oy (keraksizi oʻchirilsin)			

Mashqlar

5. Retseptlarni oʻzbek tiliga tarjima qiling.

- Recipe: Tincturae Convallariae 15 ml
Da. Signa: 15 tomchidan kuniga 2-3 marta ichilsin.
- Recipe: Tincturae Schizandrae 50 ml

Da. Signa: 15 tomchidan kuniga 3 marta ichilsin.

6. Retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling.

1. Ol: Valeriana nastoykasi

Ber. Belgila: Kuniga 20 tomchidan 3 marta ichilsin.

2. Ol: Yalpiz nastoykasi

Ber. Belgila: Kuniga 20 tomchidan 3 marta ichilsin.

Uyga vazifa

I. "Moslashmagan aniqlovchi va retsept " mavzularini o'zlashtirib oling. Quyidagi savollar yordamida o'zlashtirgan bilimlaringizni tekshirib ko'ring.

1) Qanday aniqlovchilarni bilasiz?

2) Qanday aniqlovchi moslashgan aniqlovchi deb aytiladi?

3) Qanday aniqlovchi moslashmagan aniqlovchi deb aytiladi?

4) Moslashmagan aniqlovchili atamalar lotin tiliga qanday tarjima qilinadi?

5) Retsept nechta qismdan iborat?

6) Retseptning lotincha qismi qaysi so'z bilan boshlanadi ?

7) Retseptda dori moddalarining nomi qaysi kelishikda yoziladi ?

8) Qanday retseptlarni bilasiz ?

II. 15-§ dagi so'zlarni yod oling.

III. Quyidagi atamalarning shartli tasvirini tuzib, Nom. va Gen. da lotin tiliga tarjima qiling.

1) gulxayri nastoykasi 2) yalpiz o'ti

IV. To'g'ri o'qishni o'rganing!

Gossypolum, Adelphan, Cyclamycin, Doctonil, Elcatonim, Clemastinum, Phenobarbitalum, Trilax, Diprophyllinum, Etivex, Escaserp, Pyraminalum, Iodolipolum, Xeroformium, Chlorpyraminum, Dimoestrolum, Amidopyrinum, Mammophysinum, Sulfabutin, Suxilep, Abbocort, Thalazol, Urotropinum, Asthmotinum, Azaphenum, Unazid, Chlordiazepoxidum, Brinaldix, Ulcedon, Ufimox, Barbitalum-natrium, Nitroglycerinum, Raunatinum, Ammifurinum, Benzonalum, Cinniprine.

V. Quyidagi maqol va hikmatli so'zlarni yod oling!

1. *Non est medicina sine lingua latina.* –

Lotin tilisiz tibbiyotni tassavur etib bo'lmaydi.

2. *Patriam amare et defendere debemus.* –

Vatanimizni sevishimiz va himoya qilishimiz kerak.

5-dars

Mavzu: II turlanishdagi otlar. Mujskoy va sredniy roddagi otlar

17- §. II turlanishdagi otlar

II turlanishdagi otlarga **Genetivus Singularis**da – **i** qo‘-shimchasiga ega bo‘lgan mujskoy va sredniy roddagi otlar kiradi. Bu otlar **Nominativus Singularis**da mujskoy rodga kirsam - **us**, - **er**, sredniy rodga kirsam -**um** qo‘shimchasiga ega bo‘ladi.

sirupus, i, m - sharbat

puer, i, m - o‘g‘il bola

folium, i, n - barg.

II turlanishdagi otlarning kelishik qo‘shimchalari

Caus	Sing.		Plur.	
	m	n	m	n
Nom.	us, er	um	i	a
Gen.	i	i	orum	orum
Dat.	o	o	is	is
Acc.	um	um	os	a
Abl.	o	o	is	is

Turlanish namunalari

Caus	Sing.	Plur.
Nom.	succus	succi
Gen.	succi	succorum
Dat.	succo	succis
Acc.	succum	succos
Abl.	succo	succis

Caus	Sing.	Plur.
Nom.	infusum	infusa
Gen.	infusi	infusorum
Dat.	infuso	infusis
Acc.	infusum	infusa
Abl.	infuso	infusis

18-§. Quyidagi so‘zlarni yod oling!

sirupus, i, m - sharbat

succus, i, m - shira

numerus, i, m - son

globulus, i, m - sharcha

folium, i, n - barg

oleum, i, n - moy

extractum, i, n - ekstrakt

decoctum, i, n - qaynatma

infusum, i, n - damlama
 unguentum, i, n - surtma
 linimentum, i, n - suyuq surtma
 briketum, i, n - briket
 emulsum, i, n - emulsiya
 emplastrum, i, n - malham
 suppositorium, i, n - shamcha
 granulum, i, n - granula
 remedium, i, n - vosita; dori – darmon
 saccharum, i, n - qand, shakar
 Leonurus, i, m - arslonquyruq
 Helianthus, i, m - kungaboqar
 Strychnos, i, m - kuchala daraxti
 Strophanthus, i, m - strofant
 Lagochilus, i, m - bozulbang, lagoxilus
 Ricinus, i, m - kanakunjut
 Peganum (i) harmala(ae) - isiriq
 Rheum, i, n - ravoch
 Foeniculum, i, n - ukrop, fenxel

Mashqlar

1. Quyidagi otlarning rodini va kelishigini aniqlang.

1. infusa	5. baccae
2. succi	6. tinctura
3. foliorum	7. sirupus
4. extractum	8. sacchara

2. Jadval yordamida otlarni bosh va qaratqich kelishik, birlik va ko‘plik son shakllarini yozing.

Suv, shira, sharbat , moy, barg.

Namuna:

Nom.Sing.	Turl.	Rod	Gen. Sing.	Nom. Plur.	Gen. Plur.
granulum- granula	I	n	granuli – granulaning	granula- granulalar	granulorum- granulalar- ning

3. O‘zbek tiliga tarjima qiling.

Folium Belladonnae, herba Leonuri, folia Helianthi, oleum Amygdalarum, extractum Convallariae, extractum Strychni, tinctura Rhei, tinctura Valerianae, oleum Hippophaës.

4. Atamalarning shartli tasvirini tuzib, Nom. va Gen. da lotin tiliga tarjima qiling.

1) qayin bargi	5) zaytun moyi
2) mavrak barglari	6) qand sharbati

- 3) oqqaldirmoq barglari
4) gulxayri sharbati

- 7) sano damlamasi
8) bodom moyi

5. Quyidagi zanjirdan II turlanish sredniy roddagi otlarni toping va o'zbek tiliga tarjima qiling.

SIRUPUSTRYCHNOSTILUSACCHARUMYRTILLUSUCCUSERUMEDICAMENTUMEDICUSTROPHANTHUS.

6. Retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.

1. Recipe: Tincturae Strychni 5 ml
Tincturae Convallariae 10 ml
Misce. Da.
Signa: 10 tomchidan kuniga 2-3 marta ichilsin.
2. Recipe: Infusi herbae Leonuri 15,0: 200 ml
Da.
Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta ichilsin.
3. Recipe: Emulsi olei Ricini 180,0
Sirupi sacchari ad 200,0
Misce. Da.
Signa: 2 osh qoshiqdan ich surguncha har soatda ichilsin.
4. Recipe: Infusi foliorum Urticae 15,0: 200 ml
Da.
Signa: 3-4 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin
5. Recipe: Decocti foliorum Farfarae 15,0: 200 ml
Da.
Signa: Har 3-4 soatda 1 osh qoshiqdan ichilsin.

7. Retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling.

1. Ol: Strofant nastoykasi 5 ml
Marvaridgul nastoykasi
Valeriana nastoykasi 10 ml
Aralashtir. Ber.
Belgila: 20 tomchidan kuniga 2 - 3 marta ichilsin.
2. Ol: Arslonquyruq nastoykasi 50 ml
Ber.
Belgila: 30 tomchidan kuniga 2 marta ichilsin.
3. Oli: Kungaboqar moyi emulsiyasi 480,0
Kamfora 2,0
Qand sharbati 10,0
Aralashtir. Ber.
Belgila: Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.
4. Ol: Sano bargi damlamasi 10,0:150 ml
Ravoch sharbati 30 ml
Aralashtir. Ber.
Belgila: Ertalab va kechqurun 1 osh qoshiqdan ichilsin.

Uyga vazifa

I. "II turlanishdagi otlar. Mujskoy va sredniy roddagi otlar " mavzusini o'zlashtirib oling va quyidagi savollar yordamida o'zlashtirgan bilimlaringizni tekshirib ko'ring.

- 1) II turlanishdagi otlarga qaysi otlar kiradi ?
- 2) Mujskoy roddagi otlar **Nom. Sing.** va **Gen. Sing.** da qanday qo'shimchalarga ega ?
- 3) Sredniy roddagi otlar **Nom. Sing.** va **Gen. Sing.** da qanday qo'shimchalarga ega ?
- 4) Mujskoy roddagi otlar **Nom. Plur.** va **Gen. Plur.** da qanday qo'shimchalarga ega ?
- 5) Sredniy roddagi otlar **Nom. Plur.** va **Gen. Plur.** da qanday qo'shimchalarga ega ?

II. 18-§ dagi so'zlarni yod oling.

III. Chap ustundagi lotincha so'zlarning o'ng ustundagi o'zbekcha ekvivalentlarini toping.

1) oleum	a) shamcha
2) folium	b) damlama
3) Rheum	c) sharbat
4) suppositorium	d) qaynatma
5) sirupus	e) surtma
6) succus, i, m	f) moy
7) unguentum	g) suyuq surtma
8) decoctum	h) ravoch
9) infusum	i) shira
10) linimentum	j) barg

IV. Quyidagi otlarning bosh va qaratqich kelishik, birlik va ko'plik son shakllarini jadval yordamida yozing: shakar, malham, shira, kurtak.

Namuna:

Nom.Sing.	Turl.	Rod	Gen. Sing.	Nom. Plur.	Gen. Plur.
folium - barg	II	n	folii - bargning	folia - barglar	foliorum - barglarning

V. Atamalarning shartli tasvirini tuzib, Nom. va Gen.da lotin tiliga tarjima qiling.

- 1) ravoch sharbati
- 2) kanakunjut moyi
- 3) gazanda barglari

VI. Retseptlarni tarjima qiling.

1. *Ol: Ukrop suvi 200 ml*

Ber.

Belgila: Kuniga 5-6 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.

2. *Ol: Mavrak barglarining damlamasi 20,0:200 ml*

Ber.

Belgila: Chayqash uchun.

VII. To'g'ri o'qishni o'rganing!

Xeroformium, Dermatolum, Magnesii oxydum, Magnesii subcarbonas, granulae «Calmaginum», Calcii carbonas praecipitatus, Plumbi acetas, folia Menthae piperitae, Mentholum, balsamum “Stella auraria”, fructus Capsici, unguentum contra congelationem, Capsitrium, linementum Capsici camphoratum, emplastrum Capsici, succus Plantaginis, Plantaglacidum, folia Menyanthidis trifoliata, Forlax, chloroformium, linimentum Chloroformii compositum, Chlorobutanoli hydras, Bisacodyl, aërosolum “Camethonum”, unguentum “Antipsoriaticum”, Norgalax, solutio Ammonii caustici, tabelettæ “Apiphorum”, Apisartron, Vipraxinum pro injectionibus, Najaxinum, Viprosalum, cortex Frangulae, Alnus, Antrasenninum, Senadexinum, Senade, Cafiolum, Regulax, Laminaria saccharina, Phenolphthaleinum, Isapheninum, Guttalax, sal carolinum factitium, oleum Vaselini, suppositoria cum Glycerino, fructus Anethi graveolentis, Simethicone.

6 – dars

Mavzu : II turlanish jenskiy roddagi otlar. Dorivor preparatlar nomi. Dorivor preparatlar nomidagi familiyalar

19- §. II turlanish jenskiy roddagi otlar

Istisno tariqasida II turlanishga jenskiy roddagi ba’zi bir otlar kiradi. Bular:

1. Daraxt va butalar nomi: Alnus, i, f.

2. Yunonchadan oʻtgan toʻrtta soʻz:

bolus, i, f; methodus, i, f; periodus, i, f; crystallus, i, f.

Jenskiy roddagi otlar kelishiklar boʻyicha II turlanishdagi mujskoy roddagi otlar singari turlanadi.

Turlanish namunasi

Casus	Sing.	Plur.
Nom.	periodus	periodi
Gen.	periodi	periodorum
Dat.	periodo	periodis
Acc.	periodum	periodos
Abl.	periodo	periodis

20-§. Dorivor preparatlar nomi

Dorivor preparatlarning nomi asosan II turlanish sredniy roddagi otlar boʻlib, ular **Nominativus Singularis** da **-um**, **Genetivus Singularis** da **-i** qoʻshimchasiga ega.

Masalan: Dermatolum, i, n – dermatol

Analginum, i, n – analgin.

21-§. Dorivor preparatlar nomidagi familiyalar

Ba'zan dorivor preparatlar nomida shu dorini yaratgan mualliflarning familiyasi uchrab turadi. Ayollar familiyasi I turlanish, erkaklar familiyasi II turlanish otlari singari turlanadi.

Masalan: liguor Burovi – Burov suyuqligi

tabulettae Carmanovae – Karmanova tabletkalari

Ba'zi familiyalar kelishiklar bo'yicha turlanmaydi.

Masalan: species Zdrenco – Zdrenko yig'masi

unguentum Wilkinsoni – Vilkinson surtmasi.

22-§. Quyidagi so'zlarni yod oling!

amylum, i, n – kraxmal

Anisum, i, n – arpabodiyon. anis

Millefolium, i, n – bo'yadaron

Hypericum, i, n – qizilpoycha, sariqchoy

Capsicum, i, n – qalampir

Taraxacum, i, n – qoqi

Hyoscyamus, i, n – mingdevona

Uva(ae) ursi, i, n – toloknyaka

Viburnum, i, n – kalina, bodrezak

Amygdalus, i, f – bodom

Eucalyptus, i, f – evkalipt

Crataegus, i, f – do'lana

Persicum, i, n – shaftoli

Triticum, i, n – bug'doy

Trifolium (i) fibrinum (i) – uch barg

Oleum (i) Ricini – kanakunjut moyi

Glucosum, i, n – glukoza

Glycerinum, i, n – glitserin

Lanolinum, i, n – lanolin

Vaselinum, i, n – vazelin

Butyrolum, i, n – butirol

dragee (ko'plikda dragees) – draje (turlanmaydi)

Oleum (i) Terebinthinae – skipidar

Mashqlar

1. Quyidagi dorivor preparatlar nomini Nominativus Singularis va Genetivus Singularis da lotin tiliga tarjima qiling.

Amidopirin, dermatol, novokain, kodein, fenobarbital, dibazol, rezerpin, etazol, kofein.

2. Quyidagi otlarning rodini va kelishigini aniqlang.

1) succi	5) tincturae
2) bolus	6) aquarum
3) crystallorum	7) glucosa
4) folia	8) amyllum

3. O'zbek tiliga tarjima qiling.

Pasta Lassari, liquor Kastelliani, solutio Lugoli, species Zdrenko, balsamum Schostacovsky, solutio Ringer- Locke, tinctura Petro-vi, unguentum Koncovi, unguentum Wilkinsoni.

4. Quyidagi dorivor preparatlarning nomini Gen. Sing. da yozing va o'zbek tiliga tarjima qiling.

Tetracyclinum, Flaminum, Riboxinum, Phytinum, Iodum, Trypsinum, Dimoestrolum, Myelosanum, Olivomycinum, Piperazinum, Cytarabinum, Ergotaminum.

5. Jadval yordamida otlarning bosh va qaratqich kelishik, birlik va ko'plik son shakllarini yozing.

Kraxmal, vazelin, evkalipt, glukoza, sharbat.

Namuna:

Nom.Sing.	Turl.	Rod	Gen.Sing.	Nom.Plur.	Gen.Plur.
pinus-qarag'ay	II	f	pini-qarag'ay-ning	pini-qarag'aylar	pinorum-qarag'aylar-ning

6. Quyidagi atamalarning shartli tasvirini tuzib, Nom. va Gen. da lotin tiliga tarjima qiling.

1) ekvalipt bargi	4) uchbarg barglari
2) mingdevona barglari	5) bo'yadaron yer ustki qismi
3) bug'doy kraxmali	6) yod nastoykasi

7. Retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.

- Recipe: Olei Terebinthinae 10,0
Olei Hyoscyami 40,0
Chloroformii 3,0
Misce.Da.
Signa: Teriga surtish uchun
- Recipe: Infusi herbae Hyperici ex 10,0:180ml
Da.
Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta ichilsin.
- Recipe: Decocti foliorum Uvae ursi 10,0: 180ml
Hexamethylentetramini 4,0
Misce.Da.
Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 2 marta ichilsin.
- Recipe: Unguenti Prednisoloni 0,5 % . 5,0
Da.
Signa: Sirdan ishlatish uchun.

8. Retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling.

1. Ol: Dermatol surtmasi 10 % 20,0
Bering.
Belgila : Surtma
2. Ol: Evkalipt moyi 10,0
Mentol 10,0
Aralashtir. Ber.
Belgila: Bug‘li ingalyatsiya uchun
3. Ol: Arslonquyruq yer ustki qismi damlamasi 15,0: 200 ml
Ber.
Belgila: 1 osh qoshiqdan kuniga 4 marta ichilsin.
4. Ol: Sano bargi damlamasi 10,0 : 150 ml
Ravoch sharbati 30 ml
Aralashtir. Ber.
Belgila: Ertalab va kechqurun 1 osh qoshiqdan ichilsin.

Uyga vazifa

I." II turlanish jenskiy roddagi otlar, dorivor preparatlar nomi va dorivor preparatlar nomida familiyalar" mavzularini o‘zlashtirib oling va quyidagi savollar yordamida o‘zlashtirgan bilimlaringizni tekshirib ko‘ring.

- 1) II turlanish jenskiy roddagi otlarga qaysi otlar kiradi?
- 2) II turlanish jenskiy roddagi otlar kelishiklar bo‘yicha qanday turlanadi?
- 3) Dorivor preparatlar nomi qaysi rodga tegishli?
- 4) Dorivor preparatlar **Nom. Sing.** va **Gen. Sing.** da qanday qo‘shimchalarga ega?
- 5) Dorivor preparatlar nomidagi familiyalar kelishiklar bo‘yicha qanday turlanadi?

II. 22-§ dagi so‘zlarni yod oling.

III. Quyidagi atamalarning shartli tasvirini tuzib, Nom. va Gen. da lotin tiliga tarjima qiling.

- 1) ravoch nastoykasi
- 2) bo‘ymadaron yer ustki qismi
- 3) mavrak barglari

IV. Retseptlarni tarjima qiling.

1. Recipe: Olei Eucalypti 2,0
Olei Terebinthinae 8,0
Misce. Da.
Signa: 15 tomchidan ingalyatsiya uchun.
2. Recipe: Infusi baccarum Juniperi ex 10,0: 200 ml
Da.
Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3-4 marta ichilsin.
3. Recipe: Infusi foiorum Eucalypti ex 10,0: 200 ml
Da.
Signa: 1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta ichilsin.
4. Ol: Kanakunjut moyi emulsiyasi 180,0

Qand sharbati 200 ml gacha

Aralashtir. Ber.

*Belgila: 2 osh qoshiqdan ich surguncha har soatda
ichilsin.*

5. Ol: Evkalipt moyi

Arpabodiyon moyi teng miqdorda 10,0

Aralashtir. Ber.

Belgila: Ingalyatsiya uchun

6. Ol: Do'landa nastoykasi 20 ml

Ber.

Belgila: 20-30 tomchidan kuniga 3 marta ichilsin.

V. To'g'ri o'qishni o'rganing!

Acelifen, Acenocumarin, Barbamylum, Rhocillin, Barii sulfas pro roentgeno, Dimethylsulfoxid, Diprophyllin, Hypoglycamid, Intensacrom, Myosalvarsan, Norethisteron, Phosphoestrolum, Stilboestrolum, Sulphamethoxypiridazin, Gestonoroncaproat, Menovasinum, Quinidini sulfas, Thioproperazinum, Cyclobarbitalum, Shigella dysenteriae, Shigella boydii, Shigella flexneri, Shigella sonnei, Klebsiella pneumoniae, Sulfodecortemum, Supracillinum, Novocainum, Thiobutalum, Phenylinum, Synoestrolum, Norsulfazolum, Methicillinum, Oxytetracyclinum, Testosteronum, Densitas, Cortex Periplocae, Convallatoxinum.

7 – dars

**Mavzu : Fe'ning shart mayli. “fiat, fiant” fe'lining re-
tseptlarda qo'llanilishi**

23-§. Fe'ning shart mayli

Retseptlarda fe'llarning buyruq mayli bilan bir qatorda shart mayli ham keng qo'llanilib, unda buyruq hurmat bilan ifodalanadi.

Retseptlarda shart mayli III shaxs birlik va ko'plik sonlarida ishlatiladi.

24-§. Quyidagi so'z va so'z iboralarini yod oling!

Misceatur - Aralashtirmoq! Aralashtirilgan bo'lsin.

Signetur - Bildirmoq! Bildirilgan bo'lsin.

Detur - Bermoq! Berilgan bo'lsin.

Sterilisetur - Sterilizatsiya qilinmoq! Sterilizatsiya qilingan bo'lsin.

Dentur tales doses numero . - Shunday dozalardan... (son)ta bermoq!

Shunday dozalardan... (son)ta berilgan bo'lsin.

quantum satis - keragicha

25-§. “fiat, fiant” fe'lining retseptlarda

qo'llanilishi

Qaysi dori shaklini tayyorlash lozimligini retseptlarda ko'rsatish kerak bo'lsa, bu holda maqsadli ergash gap birlikda **fiat**, ko'plikda **fiant** (hosil bo'lsin, hosil qilinsin) fe'llari bilan birga ishlatiladi.

Masalan: Misce, ut fiat pasta. – Pasta hosil bo'lguncha aralashtiring.

Misce, ut fiant suppositoria. – Shamchalar hosil bo'lguncha aralashtiring. Aralashtirib, shamchalar hosil qilinsin.

Mashqlar

1. Nuqtalar o'rnini fiat yoki fiant fe'llari bilan to'ldiring.

1. Misce, ut ... pilulae.
2. Misce, ut ... unguentum.
3. Misce, ut ... linimentum.
4. Misce, ut ... globuli.
5. Misce ut ... suppositoria.
6. Misce, ut ... mixtura.
7. Recipe massae pilularum quantum satis, ut ... pilulae.

2. Nuqtalar o'rniga mos keladigan qo'shimchalarni qo'yib, gaplarni yozing.

1. Misce, ut fiat unguent...
2. Recipe massae pilul... quantum satis ut fiant pilul...
3. Misce, ut fiant bacill...
4. Misce, ut fiant suppositori...
5. Misce, ut fiat suppositori...
6. Misce, ut fiat globul...
7. Misce, ut fiant globul...
8. Misce, ut fiat liniment...

3. Lotin tiliga tarjima qiling.

1. Surtma hosil bo'lguncha aralashtiring.
2. Aralashtirib, tayoqchalar hosil qilinsin.
3. Aralashtirib, shamchalar hosil qilinsin.
4. Mikstura hosil bo'lguncha aralashtiring.
5. Shunday dozalardan 10 (son)ta ampulalarda berilgan bo'lsin.
6. 10(son)ta sharchalar hosil qilish uchun keragicha jelatin massasidan oling.
7. 30(son)ta hab dorilar hosil qilish uchun keragicha hab dori massasidan oling.

4. Retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.

1. Recipe: Olei Persicorum 3,0
Paraffini
Vaselini ana 5,0
Misce, fiat unguentum.
Da.
Signa: Qo'l terisiga surtish uchun.
2. Recipe: Xeroformii 0,5

- Butyroli quantum satis
 Misce, fiat suppositorium.
 Dentur tales doses numero 10.
 Signa: Kuniga 2 marta 1 shamchadan qo'yilsin.
3. Recipe: Barbitali
 Amidopyrini ana 1,5
 Massae pilularum quantum satis
 Misce, ut fiant pilulae numero 20.
 Da.
 Signa: Kuniga 2 marta 1 hab doridan qabul qilinsin.
4. Recipe: Osarsoli 0,25
 Glucosi 0,3
 Olei Cacao 2,5
 Misce, fiat globulus.
 Da tales doses numero 4.
 Signa: Kechasiga 1 ta sharchadan qo'yilsin.
5. Recipe: Streptocidi 1,2
 Olei Cacao 12,0
 Misce, fiant suppositoria numero 4.
 Da.
 Signa: Kuniga 2 marta 1 shamchadan qo'yilsin.
6. Recipe: Olei Ricini
 Xeroformii 1,2
 Vinylini 1,0
 Misce, fiat linimentum.
 Da.
 Signa: Surtmali bog'lamlar uchun.

5. Retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.

1. Ol: Yodoform 2,5
 Vazelin 25,0 gacha
 Surtma hosil bo'lguncha aralashtir.
 Ber.
 Belgila: Surtma
2. Ol: Ixtiol 0,15
 Steptotsid 0,3
 Kakao moyi 2,5
 Shamcha hosil bo'lguncha aralashtir.
 Shunday dozalardan 3(son)ta berilgan bo'lsin.
 Belgilang: Kuniga 1 ta shamchadan qo'yilsin.
3. Ol: Belladonna ekstrakti 0,1
 Furatsilin 0,2
 Kakao moyi 30,0
 Aralashtirib, 10(son)ta sharchalar hosil qilinsin.
 Berilsin.

- Belgilansin: Kuniga 2 marta 1 sharchadan qo'yilsin.
4. Ol: Kseroform 1,5
Antipirin 3,0
15 (son)ta shamchalar hosil qilish uchun keragicha kakao moyidan
Berilsin.
Belgilansin: Kuniga 3 marta 1ta shamchadan qo'yilsin.
5. Ol: Streptotsid 0,3
Butiroidan keragicha
Aralashtirib, 3(son)ta shamchalar hosil qilinsin.
Berilsin.
Belgilansin: Kuniga 1ta shamchadan qo'yilsin.
6. Ol: Dermatol 0,2
Streptotsid 0,3
Vazelin 15,0
Surtma hosil bo'lguncha aralashtiring.
Berilsin.
Belgilansin: Bog'lamlar uchun.

Uyga vazifa

I. "Fe'lning shart mayli va fiat, fiant fe'llarining retseptlarda qo'llanilishi" mavzularini o'zlashtirib oling. Quyidagi savollar yordamida bilimlaringizni tekshirib ko'ring.

1. Fe'llarning shart mayli retseptlarda nimani ifodalaydi?
2. Fe'llarning shart mayli retseptlarda qanday shaklda ishlatiladi?
3. Fiat, fiant fe'llari retseptlarda qachon ishlatiladi?

II.24-§ dagi so'z va so'z iboralarini yod oling.

III. Retseptlarni tarjima qiling.

1. Ol: Dermatol 0,2
*Shamcha hosil qilish uchun keragicha kakao moyi
Shunday dozalarda 6 (son)ta berilgan bo'lsin.
Belgilansin: Kuniga 2 marta 1ta shamchadan qo'yilsin.*
2. Ol: Promedol 0,02
*Kakao moyi 3,0
Shamcha hosil bo'lguncha aralashtir.
Shunday dozalardan 6 (son)ta berilgan bo'lsin.
Belgilansin: Kechasiga 1 shamchadan qo'yilsin.*
3. Ol: Ixtiol 0,15
*Sharcha hosil qilish uchun keragicha jelatin massasidan
Shunday dozalarda 12 (son)ta berilgan bo'lsin.
Belgilansin: Qinga qo'yiladigan shamchalar.*

IV. Quyidagi hikmatlarni yod oling!

1. *Natura sanat, medicus curat morbos. –Vrach davolaydi, tabiat sog'aytiradi.*

2. *Mendaci homini verum quidem dicenti credere non solemus.*-

Yolg`onchining rost gapi ham yolg`on bo`lur.

V. To`g`ri o`qishni o`rganing!

Triamterenum, Triampur compositum, Triamtesidum, Urodanum, Amiloridum, Spironolactonum, Mannitum, urea pura, Kalii acetat, Ammonii chloridum, baccae Juniperi, folia Orthosiphoni staminei, species diureticae, Lespenephri, Flaroninum, Allopurinolum, Sulfinpyrazone, Kebuzone, Magurlit, Solimok, extractum Rubiae tinctorum siccum, Cystenal, Olimetinum, Avisanum, Pinabinum, Urolesanum, herba Polygoni avicularis, Phytolysin, Allocholium, Liobilum, Cholenzymum, flores Helichrysi arenarii, Flaminum, styli cum stigmati Zea Maydis, Tenacecholum, Cholosasum, Berberini bisulfas, Oxaphenamidum, Nicodinum, Cycvalonum, Cholagolum, Febichol, Hymecromone, Legalon, Siliborum, Catergen, Salbupart, Flumecinol, Essentiale, Biligninum, Methylergometrine, Ergotaminum, Oxytocinum, Methyloxytocin, Dinoprost, Prostenonum, Cotarnini chloridum, herba Bursae pastoris, extractum Stachydis betonicaeflorae fluidum, Partusisten, Ritodrinum, Gynipral, Convaflavinum, Flacuminum, Ergotalum.

8- dars

Mavzu: I -II turlanishdagi sifatlar. Moslashgan aniqlovchi

26 -§. I -II turlanishdagi sifatlar

Predmetning belgisini bildirib, **qanday? qanaqa?** savollariga javob bo`lgan so`z turkimiga sifat deyiladi. Lotin tilida sifatlar ikki guruhga bo`linadi:
I guruh – I - II turlanishdagi sifatlar
II guruh – III turlanishdagi sifatlar.

I-II turlanishdagi sifatlar mujskoy rod -**us** yoki -**er**, jenskiy rod -**a** va sredniy rod -**um** qo`shimchasiga ega bo`lgan sifatlar kiradi.

Masalan: albus, alba, album- oq

Lug`atda sifatlar mujskoy rod shaklida yoziladi va so`zning yonida jenskiy hamda sredniy rod qo`shimchasi ko`rsatiladi.

Masalan: albus, a, um-oq

niger, gra, grum- qora.

-**er** qo`shimchasi bilan tamomlanadigan ba`zi sifatlar jenskiy va sredniy rodlarni hosil qilishda - **e** harfini yo`qotadi, ba`zilari esa saqlab qoladi.

Masalan: niger, nigra, nigrum-qora

somnifer, somnifera, somniferum – uxlatadigan.

27-§. Sifatlarining kelishiklar bo'yicha turlanishi

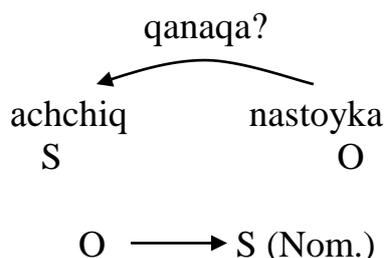
Mujskoy roddagi sifatlar II turlanish mujskoy roddagi otlar singari, jenskiy roddagi sifatlar I turlanishdagi otlar singari, sredniy roddagi sifatlar II turlanish sredniy roddagi otlar singari turlanadi.

Turlanish namunasi

Causus	Singularis			Pluralis		
	m	f	n	m	f	n
Nom.	albus	alba	album	albi	albae	alba
Gen.	albi	albae	albi	alborum	albarum	alborum
Dat.	albo	albae	albo	albis	albis	albis
Acc.	album	albam	album	albos	albas	alba
Abl.	albo	alba	albo	albis	albis	albis

28-§ . Moslashgan aniqlovchi

Lotin tilida sifat otdan keyin turadi va u bilan rod, son va kelishikda moslashadi. Moslashgan aniqlovchili atamani lotin tiliga tarjima qilishda avval uning shartli tasvirini tuzamiz.

Atamani quyidagicha tarjima qilamiz.

1. Otni topib, uning rodini aniqlaymiz:

tinctura , ae , f – jenskiy rod

2. Sifatning lug'at shaklini aytamiz va otga mos rodini tanlaymiz:

amarus, a, um; amara – jenskiy rod

Atamaning tarjimasini **Nom.** va **Gen.** da yozamiz:

Nom. tinctura amara

Gen. tincturae amarae.

29 -§.Quyidagi sifatlarni yod oling!

albus, a, um – oq

flavus, a, um – sariq

luteus, a, um – sariq

coeruleus, a, um – ko'k, zangori

cinereus, a, um – kulrang

purpureus, a, um – qip-qizil, to'q qizil

niger gra, grum – qora

amarus, a, um – achchiq
purus, a, um – toza
externus, a, um – tashqi
internus, a, um – ichki
fluidus, a, um – suyuq
liquidus, a, um – suyuq
siccus, a, um – quruq
spissus, a, um – quyuc
frigidus, a, um – sovuq
compositus, a, um – murakkab
gelatinosus, a, um – jelatinli

Mashqlar

1. Quyidagi sifatlarning jenskiy va sredniy rod shakllarini ayting.

1) amarus	5) flavus	9) siccus
2) grossus	6) purus	10) compositus
3) spissus	7) niger	11) gelatinosus
4) frigidus	8) ruber	12) liquidus

2. Sifatni otga moslashtiring va atamalarni o'zbek tiliga tarjima qiling.

1) cera (albus, a, um)	7) Glycerinum (purus, a, um)
2) emulsum (albus, a, um)	8) extractum (fluidus, a, um)
3) Amygdala (amarus, a, um)	9) bacca (grossus, a, um)
4) tinctura (amarus, a, um)	10) aqua (frigidus, a, um)
5) bacca (siccus, a, um)	11) infusum (compositus, a, um)
6) massa (purus, a, um)	12) remedium (externus, a, um).

3. Atamalarning shartli tasvirini tuzib, Nom. va Gen. da lotin tiliga tarjima qiling.

1) sariq mum	6) murakkab damlama
2) toza vazelin	7) quyuc ekstrakt
3) kulrang surtma	8) yirik tabletka
4) qora mingdevona	9) ichki vosita
5) sariq (luteus, a, um) gazako't	10) tashqi vosita

4. Retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.

- Recipe: Tincturae amarae 10 ml
Tincturae Strychni 5 ml
Misce. Da.
Signa: Kuniga 3 marta ovqatlanishdan oldin 20 tomchidan ichilsin.
- Recipe: Methyleni coerulei
Da in capsulis gelatinosis.
Signa: Kuniga 2 marta 1 ta kapsuladan qabul qilinsin.
- Recipe: Streptocidi albi 0,5
Da tales doses numero 20.
Signa: Kuniga 4 marta 1ta poroshokdan qabul qilinsin.

4. Retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.

1. Ol: Qoqi nastoykasi
Achchiq nastoyka teng miqdorda 10 ml. dan
Kuchala nastoykasi 5 ml
Aralashtir. Ber.
Belgila: Kuniga 3 marta 20 tomchidan ichilsin.
2. Ol: Oq gil 100.0
Ber.
Belgila: Yarim stakan suvga 1-2 osh qoshiq solib, iste'mol qilinsin.
3. Ol: Sanoning murakkab damlamasi 30,0
Ber.
Belgila: Bir marta iching.

5. Sifat mavzusi bo'yicha klaster tuzing.

Uyga vazifa

I. "I-II turlanishdagi sifatlar va moslashgan aniqlovchi" mavzularini o'zlashtirib oling va quyidagi savollar yordamida bilimlaringizni tekshirib ko'ring.

1. Sifatlar nechta guruhga bo'linadi?
2. Qaysi sifatlar I-II turlanishga kiradi?
3. Sifatlarning lug'at shakli qanday yoziladi?
4. I-II turlanishdagi sifatlar kelishiklar bo'yicha qanday turlanadi?
5. Moslashgan aniqlovchi deganda nimani tushunasiz?

II. 29-§ dagi so'zlarni yod oling.

III. Chap ustundagi lotincha so'zlarning o'ng ustundagi o'zbekcha ekvivalentlarini toping.

1) flavus, a, um	a) suyuq
2) internus, a, um	b) yirik
3) fluidus, a, um	c) quruq
4) purus, a, um	d) oq
5) siccus, a, um	e) kulrang
6) niger, gra, grum	f) sariq
7) cinereus, a, um	g) toza
8) albus, a, um	h) murakkab
9) grossus, a, um	i) ichki
10) compositus, a, um	j) qora

IV. Atamalarning shartli tasvirini tuzib, Nom. va Gen. da lotin tiliga tarjima qiling.

1) oq streptotsid	4) achchiq bodom
2) oq mum	5) sariq vazelin
3) sovuq suv	

V. Quyidagi hikmatlarni yod oling!

1. *Nihil est tam populare, quam bonitas.* -Xalq yahshilikni yuksak qadrlaydi.
2. *Pulchre sedens melius agens.* -Yetti o`lchab bir kes.

VI. To'g'ri o'qishni o'rganing!

Corticotropinum, Genotropin, Octroside, Calcitonin, Gonadotropinum chori-
 onicum, Gonadotropinum menopausticum, Miacalcic, Danazol, Triiodthyronini
 hydrochloridum, Mercazolilum, Kalii perchloridum, Glucagon, Calcitrium,
 Dihydrotachisterolum, Carbutamide, Chlorpropamidum, Arumet, Glibenclamide,
 Gliquidone, Metformin, Metiguanide, Acarbose, Cortisonum, Hydrocortisonum,
 Glipizide, Hydrocortisone acetate, Hydrocortisone hemisuccinate, Prednisolium,
 Methylprednisolone, Dexamethasonum, Rhinocort, Triamcinolonum, Omcilon,
 Triamcinoloni acetonidum, Budesonide, Synaflavinum, Flumetasone, Pivalate,
 Locasalen, Locacorten, Lorinden, Halometasone, Betaderm, Celestoderm,
 Diprofos, Ultralan, Beclometasoni dipropionas, Becodisc, Rhinosol, Sanasthmyl,
 Inhacort, Fluxolonate, Dohycamon, Fluticasone propionate, Depersolon,
 Desoxycorticosterone Acetate Vanceril,, Desoxycorticosterone trimethylacetate,
 Oestronum.

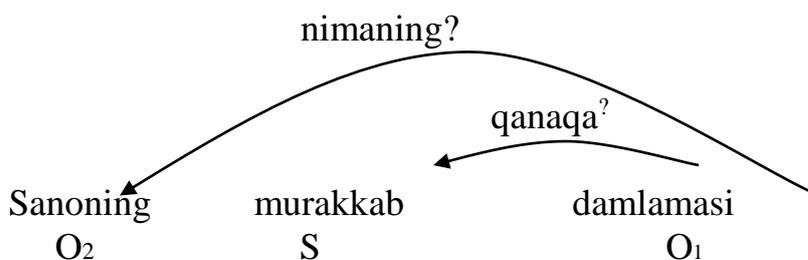
9- dars

**Mavzu: Dorivor preparatlarning ko'p bo'lakli nom-
 larida sifatlarning qo'llanilishi. O'tgan za-
 mon sifatdoshi**

**30-§. Dorivor preparatlarning ko'p bo'lakli nomlari-
 da sifatlarning qo'llanilishi**

Dorivor preparatlarning ko'p bo'lakli nomlarida birinchi o'rinda dori turlari (shakli) ning nomi bosh kelishikda; ikkinchi o'rinda esa moslashmagan aniqlovchi holdagi shu dori turi tayyorlangan dorivor o'simlik yoki dorivor modda nomi qaratqich kelishigida yoziladi; oxirida esa moslashgan aniqlovchi holda kelgan shu dori turini xarakterlovchi sifat turadi.

Masalan:

Shartli tasviri : O₁ → S (Nom.)
 ↓

O₂ (Gen.)

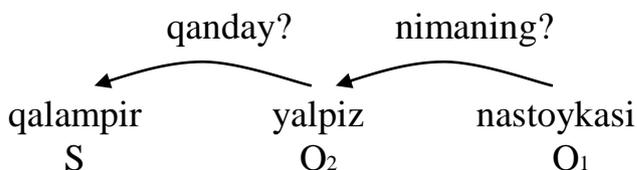
Tarjima qilamiz:

Nom. infusum Sennae compositum

Gen. infusi Sennae compositi

Ba'zan dori turlarining murakkab nomlaridagi sifat dori turi nomiga emas, balki dorivor o'simlik nomiga tegishli bo'ladi va unga rodada, sonda hamda kelishikda moslashadi.

Masalan:

Shartli tasviri: O₁ (Nom.)

O₂ → S (Gen.)

Tarjima qilamiz:

Nom. tinctura Menthae piperitae

Gen. tincturae Menthae piperitae.

31-§. Quyidagi so'zlarni yod oling!

aquosus, a, um - suvli

gelatinosus, a, um - jelatinli

oleosus, a, um - moyli

spirituosus, a, um - spirtli

amylaceus, a, um - kraxmalli

aethereus, a, um - efirli

aethylicus, a, um - etil -i (si)

camphoratus, a, um - kamforali

isotonicus, a, um - izotonik

gastricus, a, um - oshqozon -i (-si)

stomachicus, a, um - oshqozon -i (-si).

32 - §. O'tgan zamon sifatdoshi

Lotin farmatsevtika atamalarida ko'pincha o'tgan zamon sifatdoshi qo'llaniladi. Ular fe'llardan tashkil topib, mujskiy rodada **-us**, jenskiy rodada **-a**, sredniy rodada **-um** qo'shimchasiga ega bo'ladi.

Sifatdoshlar I-II turlanishdagi sifatlarga o'xshash turlanadi va otlarga moslashadi.

33 -§. Quyidagi so'zlarni yod oling!

destillatus,a,um - distillangan

rectificatus,a,um - tozalangan
depuratus,a,um - tozalangan
purificatus,a,um - tozalangan
praecipitatus,a,um - cho'ktirilgan
pulveratus,a,um - kukunga aylantirilgan
dilutus,a,um - suyultirilgan
obductus,a,um - po'st bilan qoplangan
activatus,a,um - faollashtirilgan
vitaminisatus,a,um - vitaminlashtirilgan.

Mashqlar

1. O'zbek tiliga tarjima qiling.

- 1.Extractum Frangulae fluidum
- 2.Tinctura Rhei amara
- 3.Extractum Valerianae spissum
- 4.Folium Menthae piperitae
- 5.Extractum Althaeae siccum
- 6.Linimentum Chloroformii compositum

2.Qavs ichidagi sifatni otga moslashtirng va o'zbek tiliga tarjima qiling.

- 1) capsula (gelatinosus,a,um)
- 2) emulsum (oleosus,a,um)
- 3) tinctura (aethereus,a,um)
- 4) lanolinum (anhydricus,a,um)
- 5) unguentum (camphoratus,a,um)
- 6) paraffinum (albus,a,um)

3. Sifatoshlarni otlarga moslashtiring va o'zbek tiliga tarjima qiling.

- 1) camphora (tritus, a,um)
- 2) aqua (destillatus, a,um)
- 3) acidum (dilutus., a,um)
- 4) serum (purificatus, a,um)
- 5) tabuletta (obductus, a,um)

4.Quyidagi atamalarni shartli tasvirini tuzib, Nom. va Gen. da lotin tiliga tarjima qiling.

1) ravochning quruq ekstrakti	4) valeriananing efirli nastoykasi
2) qoqining quruq ekstrakti	5) kuchalaning quruq ekstrakti
3) qalampir yalpizning suvi	6) arslonquyruqning suyuq ekstrakti

5. Retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.

1. Recipe: Infusi Sennae compositi 30 ml
Da.
Signa: Bir marta qabul qilishga (kattalar uchun)
2. Recipe: Extracti Crataegi fluidi 30 ml
Da.
Signa: Bir qabulga 20 tomchidan ichilsin.
3. Recipe: Tincturae Valerianae aethereae 30 ml

Da.

Signa: Bir qabulga 15 tomchidan ichilsin.

6. Retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling.

1. Ol: Chayono‘tning suyuq ekstrakti
Bo‘ymadoronning suyuq ekstraktidan teng miqdorda 25ml
Mentol 0,05
Aralashtir.
Ber.
Belgila: Kuniga 3 marta 25 tomchidan ichilsin.
2. Ol: Marvaridgul nastoykasi
Valeriana nastoykasi teng miqdorda 10 ml dan
Do‘lananing suyuq ekstrakti 5 ml
Mentol 0,05
Aralashtir.Ber.
Belgila: Kuniga 2 marta 25 tomchidan ichilsin.
3. Ol:Aloyning suyuq ekstrakti 1 ml
Shunday dozalarda 10(son)ta ampulalarda ber.
Belgila: Teri ostiga 1 ml dan yuborilsin.

Uyga vazifa

I.'Dorivor preparatlarning ko‘p bo‘lakli nomlarida sifatlarning ishlatilishi va o‘tgan zamon sifatoshi" mavzularini o‘zlashtirib oling. Quyidagi savollar yordamida o‘zlashtirgan bilimlaringizni tekshirib ko‘ring:

- 1.Dorivor preparatlarning ko‘p bo‘lakli nomlarida sifat nechanchi o‘rinda va qanday aniqlovchi holida turadi?
2. Agar sifat dorivor o‘simlik nomiga tegishli bo‘lsa unga qanday moslashadi?
- 3.O‘tgan zamon sifatoshi mujskoy, jenskiy, sredniy rodlarda qanday qo‘shimchalarga ega?
- 4.O‘tgan zamon sifatoshi kelishiklar bo‘yicha qanday turlanadi?

II.31, 33-§ dagi so‘zlarni yod oling.

III. Atamalarning shartli tasvirini tuzib, Nom. va Gen. da lotin tiliga tarjima qiling.

- 1) shirinmiyaning quyuq ekstrakti
- 2) ravochning achchiq nastoykasi
- 3) gulxayrining quruq ekstrakti
- 4) qalampir yalpizning bargi

IV.Retseptlarni tarjima qiling.

1. Ol: Qalampir yalpiz barglarining damlamasi
50,0 :200 ml dan
Ber.
Belgila: Har 3 soatda 1 osh qoshiqdan ichilsin.
2. Ol: Arslonquyruqning suyuq ekstrakti 25 ml
Ber.

Belgila: Kuniga 3 marta 20 tomchidan ichilsin.

V.To'g'ri o'qishni o'rganing!

Oestradiolum, Oestradiol dipropionate, Lutocyclin, Aethinyloestradiolum, Eticyclin, Progynon, Climakterin, Proginova, Synoestrolum, Dimoestrolum, Diaethylstilboestrolum, Synthoestrin, Syntofollin, Sygethinum, Clomifene Citrate, Progesteronum, Syngestrone, Oxyprogestrone capronate, Praegninum, Lutocyclo, Norethistroni, Ovidon, Norcolut, Allylestrenol, Gestanyn, Acetomepregenolum, Non-Ovlon, Norgestrel, Lindiol, Regevidon, Demulen, Minisiston, Microgynon, Femoden, Marvelon, Anteovin, Trisiston, Tri-Regol, Triquilar, Milvane, Postinor, Microlut, Praegoestrolum, Climonorm, Divina, Testoenatum, solutio "Tetrasteronum" oleosa pro injectionibus, Methyltestosteronum, tabulettae "Testobromlecithum" obductae, Distranorm, Methandrostenolonum, Retabolil, Phenobolinum.

10-dars

Mavzu: Kimyoviy elementlar, kislotalar va oksidlar-ning lotincha nomi

34 -§. Kimyoviy elementlarning lotincha nomi

Kimyoviy elementlarning nomi ikkinchi turlanish sredniy roddagi otlar bo'lib, **Nominativus Singularisda -um, Genetivus Singularisda -i** qo'shimchaga ega. Faqat quyidagilar bu qoidadan mustasno:

Phosphorus, i, m -mujskoy rod

Sulfur, sulfuris, n -III turlanish.

35 -§.Quyidagi kiyoviy elementlarning nomini yod oling!

Belgisi	Lotincha nomi	O'zbekcha nomi
1	2	3
Al	Aluminium,i,n	aluminium
Ag	Argentum,i,n	kumush
Ba	Barium,i,n	bariy
Bi	Bismulthum,i,n	vismut
Br	Bromum,i,n	brom
Ca	Calcium,i,n	kalsiy
Cl	Chlorum,i,n	xlor
Cu	Cuprum,i,n	mis
Fe	Ferrum,i,n	temir
F	Fluorum,i,n	ftor
H	Hydrogenium,i,n	vodorod

Hg	Hydrargyrum,i,n	simob
I	Iodum,i,n	yod
K	Kalium,i,n	kaliy
Li	Lithium,i,n	litiy
1	2	3
Mg	Magnium,i,n Magnesium,i,n	magniy
Na	Natrium,i,n	natriy
N	Nitrogenium,i,n	azot
O	Oxygenium,i,n	kislorod
Ph	Phosphorus,i,n	fosfor
Pb	Plumbum,i,n	qo‘rg‘oshin
S	Sulfur,uris,n	oltingugurt
Zn	Zincum,i,n	rux

36-§.Kislotalarning lotincha nomi

Lotin tilida kislotalar nomi ko‘pincha **-acidum** (kislota) so‘zidan va **-icum** sifat qo‘shimchasidan yasaladi.

Masalan: Acidum boricum - borat kislota.

37-§.Kislotalarning nomini yod oling!

Lotincha nomi	O‘zbekcha nomi
Acidum (i) acetylsalicylium (i)	atsetilsalitsilat kislota
Acidum (i) ascorbinicum(i)	askorbinat kislota
Acidum (i) benzoicum(i)	benzoat kislota
Acidum (i) boricum(i)	borat kislota
Acidum (i) carbolicum(i)	karbol kislota
Acidum (i) citricum(i)	limon kislota
Acidum(i) dehydrocholicum(i)	degidroxolat kislota
Acidum (i) etacrynicum(i)	etakrin kislota
Acidum (i) ferro-ascorbinicum(i)	temir askorbinat kislota
Acidum (i) folicum(i)	folat kislota
Acidum (i) glutaminicum(i)	glyutamin kislota
Acidum (i) hydrochloricum(i)	xlorid kislota
Acidum (i) lacticum(i)	sut kislota
Acidum (i) lipoicum(i)	lipoy kislota
Acidum (i) nicotinicum(i)	nikotin kislota
Acidum (i) salicylicum	salitsilat kislota
Acidum (i) tartaricum(i)	uzum kislota

Mashqlar

1. O‘zbek tiliga tarjima qiling.

- 1.Sulfur praecipitatum
- 2.Acidum concentratum
- 3.Emplastrum Plumbi compositum
- 4.Unguentum Zinci
- 5.Sirupus Aloës cum Ferro
- 6.Unguentum Acidi borici

2. Nom. Sing. va Gen. Sing. da lotin tiliga tarjima qiling.

- 1) suyultirilgan kislota
- 2) cho'ktirilgan oltingugurt
- 3) qo'rg'oshin suvi
- 4) rux pastasi
- 5) suyultirilgan xlorid kislota

38-§. Oksidlarning lotincha nomi

oxydum,i,n - oksid

peroxydum,i,n - peroksid

hydroxydum,i,n - gidroksid

Hamma oksidlar nomi ikkita otdan tashkil topadi. Lotin tiliga tarjima qilinganda birinchi o'ringa elementning nomi qaratqich kelishigida, "**oxydum**" esa tegishli old qo'shimchasi bilan bosh kelishikda ikkinchi o'ringa qo'yiladi.

Masalan: Zinci oxydum - rux oksidi

Alumini hydroxydum - aluminiy gidroksidi.

Chala oksidlarning nomi sifat "**oxydulatus, a, um**"ni element nomi bilan moslab hosil qilinadi.

Masalan: Nitrogenium oxydulatum - azotning chala oksidi.

Mashqlar

3. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1. Magnii oxydum
2. Hydrargyri oxydum flavum
3. Magnii peroxydum
4. Linimentum Zinci oxydi
5. Calcii oxydum

4. Nom. Sing. va Gen. Sing. da lotin tiliga tarjima qiling.

- 1) qo'rg'oshin oksidi
- 2) rux oksidi
- 3) vodorod peroksid
- 4) aluminiy gidroksidi

5. Retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.

- 1.Recipe: Sulfuris praecipitati 1,2
Glycerini 5,0
Aquae destillatae 90 ml
Misce. Da.

Signa: Bosh terisiga surtilsin.

- 2.Recipe: Acidi benzoici 0,6
Acidi salicylici 0,3
Vaselini 10,0

Misce. Da.

Signa: Surtma

- 3.Recipe: Ferri reducti 1,0
Da tales doses numero 15 in capsulis gelatinosis.
Signa: Kuniga 3 marta 1 kapsuladan ichilsin.

- 4.Recipe: Hexamethylentetramini 1,0
Zinci oxydi 1,5
Aquae destillatae 120 ml
Misce. Da.
Signa: Oyoq terisiga ishlatilsin.

- 5.Recipe: Xeroformii 1,0
Zinci oxydi 5,0
Lanolini
Vaselini ana 10,0
Misce, fiat unguentum.
Da.
Signa: Surtma

6. Retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling.

- 1.Ol: Borat kislota 1,0
Talk 50,0
Oq gil
Bug‘doy kraxmali teng miqdorda 10,0 dan
Aralashtir.
Ber.
Belgila: Sepma dori
- 2.Ol: Suyultirilgan xlorid kislota 15 ml
Ber.
Belgila: Kuniga 2 marta 1/4 stakan suvga 10-15 tomchidan
ichilsin.
- 3.Ol: Borat kislota 5 ml
Yalpiz suvi 20 ml
Distillangan suv 200 ml gacha
Aralashtir.
Ber.
Belgila: Chayqash uchun.
- 4.Ol: Atsetilsalitsilat kislota 0,5
Kofein 0,05
Shunday dozalarda 10 (son)ta tabletkalarda ber.
Belgila: Kuniga 3 marta 1 tabletkadan ichilsin.

5.Ol: Magniy oksid tabletkalari 0,5 20 (son) ta
Ber.

Belgila: Kuniga 3 marta 1 tabletkadan ichilsin.

7. Quyidagi harflar orasidan 16 ta elementning nomini toping va o'zbek tiliga tarjima qiling.

R A R G E N T U M P H O
B A R I U M A G N I U M
A U R U M O B R O M U M
L I T H I U M N O A K B
U P L U M B U M S Z U M
M A G N E S I U M A O I
I O D U M Y K A L I U M
N I T R O G E N I U M O
I P H O S P H O R U S C
M A G N I U M X Y O N I
S U L F U R Z I N C U M

Uyga vazifa

I.Elementlar, kislotalar va oksidlarning lotincha nomini o'zlashtirib oling. Quyidagi savollar yordamida bilimlaringizni tekshirib ko'ring.

- 1) Kimyoviy elementlar nomi qaysi rodga tegishli?
- 2) Kislotalar nomi qanday yasaladi?
- 3) Oksidlar nomi qanday hosil qilinadi?
- 4) Chala oksidlar nomi qanday hosil qilinadi?

II.35, 37-§ § dagi elementlar va kislotalar nomini yod oling.

III.Nom. va Gen. da lotin tiliga tarjima qiling.

- 1) simob oksidi
- 2) vodorod peroksidi

IV.Retseptlarni tarjima qiling.

1. Ol: Dimedrol 0,02

Borat kislotasi 0,2

Distillangan suv 10 ml

Aralashtir.

Ber.

Belgila: Kuniga 3 marta 1tomchidan ko'zga tomizilsin.

2. Ol: Kuydirilgan magneziya 20,0

Distillangan suv 120 ml

Aralashtir.

Ber.

Belgila: Kislotadan zaharlanganda har 10 minutda

1 osh qoshiqdan ichilsin.

V.To'g'ri o'qishni o'rganing!

Panangin, Asparcamum, Magnerot, Ferri lactas, Ferrosi sulfas, tabulettae «Haemostimulinum», tabulettae «Phytoferrolactolum», tabulettae «Ferrocalum» obductae, Ferroplex, Conferon, Ferro-Gradumet, Tardiferon, Fefolvit, Haemofer, Ferramidum, Ferroceronum, Ferbitolum, Fercovenum, Ferrum Lek Feracrylum, Oxyferriscorbone natrium, Coamidum, Iodum, tabulettae «Microiodum» obductae, solutio Iodi spirituosa, solutio Lugoli, Kalii iodidum, Natrii iodidum, Calcii glycerophosphas, Phytinum, Quinax, Semax, tabulettae «Lipocerebrinum» obductae, Vitaphthorum, Phthorlacum, Natrii arsenas, liquor Kalii arsenitis, Catalin, Methyluracilum, Pentoxylum, Leucogenum, Biosedum, acidum adenosintriphosphoricum, Phosphadenum, Fosfocreatine, Riboxinum, Oxiamin, Dalarginum, Dipromonium, Carnitini chloridum, Mildronatum, Aceminum, Molgramostim, Fibs pro injectionibus, solution Polyathylenoxydi, Filgrastim, Sargramostim, extractum Aloës fluidum pro injectionibus, extractum Aloës fluidum, tabulettae Aloës obductae, Peloidinum.

11-dars

Mavzu: Tuzlar nomi. Asos tuzlarning nomi. Kislordsiz kislotalarning organik asoslar bilan hosil qilgan tuzlarining nomi. Natriy va kaliy tuzlarning nomi

39 -§. Tuzlar nomi

Kation birinchi o'rinda keladi va qaratqich kelishikda, birlik sonidagi ot bilan ifodalanadi, anion kationdan keyin turadi va bosh kelishikda, birlik sonidagi ot bilan ifodalanadi.

Tuzlar nomini tarjima qilish uchun o'zbekcha va lotincha suffikslarning mos kelishini eslab qolish kerak.

O'zbekcha suffiks	Lotincha suffiks	
	Nom.	Gen.
id	idum	idi
it	is	itis
at	as	atis

Masalan:

Na₂S-natriy sulfid -Nom. Natrii sulfidum

Gen. Natrii sulfidi

Na₂SO₃- natriy sulfit -Nom. Natrii sulfis

Gen. Natrii sulfitis
Na₂SO₃- natriy sulfat -Nom. Natrii sulfas
Gen. Natrii sulfatis

Mashqlar

1. O‘zbek tiliga tarjima qiling.

1. Calcii chloras	6. Magnii sulfas
2. Kalii acetat	7. Natrii benzoas
3. Natrii arsenis	8. Ammonii chloridum
4. Zinci sulfas	9. Calcii carbonas
5. Natrii nitris	10. Magnii ascorbas

2. Nom. Sing. va Gen. Sing. da lotin tiliga tarjima qiling.

1) kalsiy laktat	6) qo‘rg‘oshin atsetat
2) kaliy xlorid	7) kodein fosfat
3) natriy yodid	8) natriy nitrit
4) rux sulfat	9) bariy sulfat
5) natriy ftorid	10) litiy oksibutirat

40-§. Asos tuzlarning nomi

Asos tuzlarning nomlari **sub-** old qo‘shimchasi yordamida hosil qilinadi.
Masalan: Asosli vismut gallat-
Nom. Bismuthi subgallas
Gen. Bismuthi subgallatis.

41-§. Kislordsiz kislotalarning organik asoslar bilan hosil qilgan tuzlarining nomi

Kislordsiz kislotalarning organik asoslar bilan hosil qilgan tuzlarning nomi **hydro-** old qo‘shimchasi va **-idum, i** suffiksi yordamida tuziladi.
Masalan: Papaverin gidroxlorid-
Nom. Papaverini hydrochloridum
Gen. Papaverini hydrochloridi.

42 -§. Natriy va kaliy tuzlarning nomi

Bu nomlar moddalarning nomlariga "**natrium**" yoki "**kalium**" so‘zlarini qo‘shish yordamida hosil bo‘ladi.
Masalan: Barbitol-natriy –
Barbitalum- natrium.

Mashqlar

3. Nom. Sing. va Gen. Sing. da lotin tiliga tarjima qiling.

- 1) morfin gidroxlorid

- 2) asosli magniy karbonat
- 3) papaverin gidrokslorid
- 4) asosli vismut nitrat
- 5) adrenalin gidrokslorid
- 6) sulfatsil-natriy

4. Retseptlarni o‘zbek tiliga tarjima qiling.

- 1.Recipe: Natrii bromidi
Coffeini-natrii benzoatis ana 1,0
Amidopyrini 0,5
Sirupi sacchari 5,0
Aquae destillatae ad 100,0
Misce. Da.
Signa: Kuniga 2 marta 1 desert qoshiqdan ichilsin.
- 2.Recipe: Magnesii oxydi 1,5
Bismuthi subnitratis 0,75
Aquae destillatae 75,0
Misce.Da.
Signa: Kuniga 4 marta 1 choy qoshiqdan ichilsin.
- 3.Recipe: Ephedrini hydrochloridi 0,25
Strychni nitratis 0,01
Tincturae Belladonnae 10,0
Misce. Da.
Signa:Kuniga 2 marta 20 tomchidan ichilsin.
- 4.Recipe:Tabulettas Oleandomycini phosphatis 0,125 obductas
numero 25
Da.
Signa: Kuniga 4 marta 1 tabletkadan ichilsin.

5.Retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling.

- 1.Ol: Natriy bromid
Natriy gidrokarbonat teng miqdorda 4,0
Kodein fosfat 0,12
Valeriana nastoykasi 10,0
Distillangan suv 180,0 gacha
Aralashtir. Ber.
Belgila: Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.
- 2.Ol: Temir laktat 1,0
Shunday dozalarda 20 (son)ta jelatinli kapsulalarda
ber.
Belgila: Kuniga 3 marta ovqatdan so‘ng 1 kapsuladan
ichilsin.
- 3.Ol: Atropin sulfat 0,0005
Papaverin gidrokslorid
Fenobarbital teng miqdorda 0,02 dan

- Shunday dozalarda 10 (son)ta tabletkalarda ber.
Belgila: Kuniga 2 marta 1ta tabletkadan ichilsin.
- 4.Ol: Kaliy yodid 0,01
Distillangan suv 10 ml
Aralashtir. Ber.
Belgila: Kuniga 2-5 tomchidan ichilsin.

Uyga vazifa

I."Tuzlar nomi Asos tuzlarning nomi. Kislordsiz kislotalarning organik asoslar bilan hosil qilgan tuzlarining nomi. Natriy va kaliy tuzlarning nomi" mavzularini o'zlashtirib oling va quyidagi savollar yordamida bilimlaringizni tekshirib ko'ring.

- 1.Tuzlarning lotincha nomi qanday usulda hosil bo'ladi?*
- 2.Asos tuzlarning lotincha nomi qanday hosil qilinadi?*
- 3.Kislordsiz kislotalarning organik asoslar bilan tuzlarining lotincha nomi qanday hosil qilinadi?*

II.Tuzlar nomini tarjima qilish uchun zarur bo'lgan o'zbekcha va lotincha suffikslarni yod oling.

III. Nom. Sing. va Gen. Sing. da lotin tiliga tarjima qiling.

- 1) kalsiy xlorat 2) kaliy permanganat 3) simob dixlorid*

IV.Retseptlarni tarjima qiling.

1.Ol: Amidopirin 1,5

Natriy kofein benzoat 0,5

Marvaridgul nastoykasi 3,0

Distillangan suv 100,0

Aralashtir. Ber.

Belgila: Kuniga 2 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.

2. Ol: Magniy sulfat

Adonizid teng miqdorda 6,0 dan

Arslonquyruq nastoykasi 4,0

Distillangan suv 100,0 gacha

Aralashtir. Ber.

Belgila: Kuniga 2 marta 1 desert qoshiqdan ichilsin.

3. Ol: Kodein 0,015

Natriy gidrokarbonat 0,25

Shunday dozalardan 6 (son) ta tabletkalarda ber.

Belgila: Kuniga 2-3 marta 1 tabletkadan ichilsin.

V.To'g'ri o'qishni o'rganing!

Torfotum, Polybiolinum, Vulnusan, Chonsuridum, Epytalamium, Encadum, Fogemum, Beroxanum, suspensio Zymosani, Propermyl, Trianol, Befunginum, Propolis, Apilacum, unguentum «Propeceum», aërosolum «Proposolum», Oxygenium, Carbogenum, Dibunolum, Mexidolum, Ubinonum, Olyphenum, Myelopidum, acidum carbonicum anhydricum, Thymalinum, Tactivinum, Thymoptinum, Thymactidum, Vilosenum, Thymogenum, Immunofan, Natrii

nucleinas, Pyrogenalum, Poludonum, Rebomunyl, Levamisolum, Prodigiosanum, Azathioprinum, Batridenum, Cyclosporinum, Antilimpholinum, Crysanolum, Carbolongum, Polyphedanum, Tetacinum - calcium, Natrii calcii edetas, Pentacinum, Ferrocinum, Dinatrii aethylendiamintetraacetat, Trimephacinum, Deferoxaminum, Dextrazoxan, Penicillaminum, Cystamini dihydrochloridum, Linimentum Thesani, unguentum Diaethoni, aërosolum «Lioxasolum», Ammifurinum, Psoraleinum, Psobranum.

VI. Quyidagi maqollarni yod oling.

Qui quaerit- reperit. – Izlagan topadi.

Disce, sed a doctis, indoctos ipse doceto.-

Bilgandan o‘rgan, bilmaganga o‘rgat.

12 – dars
Mavzu: III turlanishdagi otlar

43-§. III turlanishdagi otlar

III turlanishdagi otlarga **Genetivus Singularisga - is** qo‘shimchasiga ega bo‘lgan mujskoy, jenskiy va sredniy roddagi otlar kiradi. Uchala roddagi otlarning **Gen.Sing.** da bir xil qo‘shimchaga ega bo‘lishi III turlanishdagi otlarning o‘ziga xos xususiyatidir.

III turlanishdagi otlar teng murakkab va noteng murakkab otlarga bo‘linadi. Teng murakkab otlarda **Gen. Sing.** dagi bo‘g‘inlar soni **Nom.Sing.** dagi bo‘g‘inlar soniga teng bo‘ladi.

Masalan: apis, apis

Noteng murakkab otlarda esa **Gen. Sing.** dagi bo‘g‘inlar soni **Nom. Sing.** dagi bo‘g‘inlar soniga nisbatan bitta ortiqcha bo‘ladi.

Masalan: corpus, corporis

III turlanishdagi otlarning negizi **Genetivus Singularis** shaklidan **-is** qo‘shimchasini olib tashlash bilan hosil qilinadi.

Nom. Sing.	Gen. Sing.	Negizi	So‘zning lug‘at shakli
liquor	liquoris	liquor	liquor, liquoris, m
solutio	solutionis	solution	solutio, solutionis, f
corpus	corporis	corpor	corpus, corporis, n

III turlanishdagi otlar uch tipga bo‘linadi:

1.Undosh tip (asosiy tip)

2.Aralash tip

3.Unli tip.

44-§ Undosh tip

Undosh tipga **Genetivus Singularis** da - **is** qo`shimchasiga, **Nominativus Singularis** da esa har xil qo`shimchaga ega bo`lgan mujskoy, jenskiy va sredniy roddagi otlar kiradi.

Masalan: liquor, liquoris, m;
solutio, solutionis, f
corpus, corporis, n.

Undosh tipdagi otlarning kelishik qo`shimchalari

Mujskoy va jenskiy roddagi otlar kelishiklar bo`yicha turlanganda bir xil qo`shimchalarga ega bo`ladi.

Causus	Singularis			Pluralis		
	m	f	n	m	f	n
Nom.	har xil			es	es	a
Gen.	is	is	is	um	um	um
Dat.	i	i	i	ibus	ibus	ibus
Acc.	em	em	=Nom	es	es	a
Abl.	e	e	e	ibus	ibus	ibus

Turlanish namunasi

Causus	Singularis		
	m	f	n
Nom.	cortex	solutio	semen
Gen.	corticis	solutionis	seminis
Dat.	cortici	solutioni	semini
Acc.	corticem	solutionem	semen

Abl.	cortice	solutione	semine
------	---------	-----------	--------

Causus	Pluraris		
	m	f	n
Nom.	cortices	solutiones	semina
Gen.	corticum	solutionum	seminum
Dat.	corticibus	solutionibus	seminibus
Acc.	cortices	solutiones	semina
Abl.	corticibus	solutionibus	seminibus

45-§. Quyidagi soʻz va soʻz iboralarni yod oling!

Mujskoy roddagi otlar

flos, floris, m - gul
aether, aetheris, m - efir
carbo, carbonis, m - koʻmir
liquor, liquoris, m - suyuqlik
cortex, corticis, m - poʻstloq
pulvis, pulveris, m - kukun
Adonis, Adonidis, m - adonis

Jenskiy roddagi otlar

injectionis, f - inʼyeksiya, ukol qilish
pro injectionibus - inʼyeksiyalar uchun
solutio, solutionis, f - eritma
suspensio, suspensionis, f - shilliq
radix, radicis, f - ildiz, tomir
pix liquida, picis liquidae - qoramoy
Plantago, Plantaginis, f - zupturum
Thermopsis, Thermopsidis, f - termopsis, afsonak
Mays, Maydis, f - makkajoʻxori
Berberis, Berberidis, f - zirk

Sredniy roddagi otlar

semen, seminis, n - urugʻ
stigma, stigmatis, n - tumshuqcha, ogʻizcha
rhizoma, rhizomatis, n - ildizpoya
rhizoma cum radicibus,

rhizomatis cum radicibus - ildizpoya ildizlar bilan
elixir, elixiris, n - eliksir
Polygonum hydropiper,
Polygoni hydropiperis - achchiq toron, suvqalampir
Papaver, Papaveris, n - ko'knori

Mashqlar

1. Jadval yordamida quyidagi otlarning bosh va qaratqich kelishik, birlik va ko'plik son shakllarini yozing.

Suyuqlik, eritma, urug', tumshuqcha, nastoyka, barg, sharcha.

Namuna:

Nom.Sing.	Turl.	Rod	Gen.Sing.	Nom.Plur.	Gen.Plur.
flos-gul	III	m	floris-gulning	flores-gullar	florum-gullarning

2. Quyidagi otlarning lug'at shaklini yozing va negizini aniqlang.

Pulmo, homo, pulvis, Adonis, sirupus, oleum, gemma.

3. Qavs ichida berilgan sifatlarni otlarga moslashtiring va so'z iboralarini o'zbek tiliga tarjima qiling.

- 1) carbo (activatus, a, um)
- 2) aether (purus, a, um)
- 3) solutio (oleosus, a, um)
- 4) pulvis (compositus, a, um)

4. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1. Cortex Viburni
2. Flores Arnicae
3. Pulvis Glycyrrhizae
4. Decoctum florum Tiliae
5. Pulvis Glycyrrhizae compositus

5. Atamalarning shartli tasvirini tuzib, Nom. va Gen. da lotin tiliga tarjima qiling.

- 1) moychechak gullari
- 2) moychechak gullarining damlamasi
- 3) murakkab kukun
- 4) frangula po'stlog'i
- 5) qoqi ildizi
- 6) termopsis o'ti
- 7) zupturum shirasi
- 8) gulxayri ildizining damlamasi
- 9) bodom urug'lari
- 10) valeriana ildizpoyasi ildizlari bilan

6. Retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.

1. Recipe: Magnesii oxydi 0,5
Bismuthi subnitratis 0,2
Extracti Belladonnae 0,01
Misce, fiat pulvis.
Da tales doses numero 10.
Signa: Kuniga 2-3 marta 1 poroshokdan qabul qilinsin.
2. Recipe: Solutionis Corasoli 10% 1ml
Da tales doses numero 10 in ampullis.
Signa: Kuniga 2 marta 1 ml dan teri ostiga ukol qilish uchun.
3. Recipe: Pulveris radices Rhei
Magnesii oxydi ana 0,3
Extracti Belladonnae 0,015
Misce, fiat pulvis.
Da tales doses numero 10.
Signa: Kuniga 2 marta 1 poroshokdan qabul qilinsin.
4. Recipe: Infusi radices Althaeae 3,0:100 ml
Sirupi Althaeae 20 ml
Misce. Da.
Signa: Kuniga 4 marta 1 choy qoshiqdan ichilsin.

7. Retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling.

1. Ol: Kalina po'stlog'ining qaynatmasi 10,0:200ml
Ber.
Belgila: Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.
2. Ol: Rux oksid 5,0
Talk 15,0
Kukun hosil bo'lguncha aralashtir.
Ber.
Belgila: Sepma dori
3. Ol: Zupturum barglarining damlamasi 10,0: 200 ml
Ber.
Belgila: Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.

Uyga vazifa

I. "III turlanishdagi otlar va undosh tipdagi otlar" mavzularini o'zlashtirib oling. Quyidagi savollar yordamida bilimlaringizni tekshirib ko'ring.

- 1) III turlanishdagi otlar qanday tiplarga bo'linadi?
- 2) II - turlanishdagi otlar Gen.Sing da qanday qo'shimchaga ega?
- 3) Teng murakkab otlar deb qanday otlarga aytiladi?
- 4) Noteng murakkab otlarning o'ziga xos xususiyatlarini ayting.
- 5) Otlarning negizi qanday aniqlanadi?
- 6) Undosh tipdagi otlarga qaysi otlar kiradi?

II. 45-§ dagi so'zlarni yod oling.

III. Quyidagi otlarning bosh va qaratqich kelishik, birlik va ko'plik son shakllarini yozing: efir, po'stloq, ildiz, eliksir.

IV. Atamalarining shartli tasvirini tuzib, Nom. va Gen. da lotin tiliga tarjima qiling.

- 1) afsonakning quruq ekstrakti
- 2) zupturum urug'i
- 3) achchiq toronning yer ustki qismi.

V. To'g'ri o'qishni o'rganing!

Tetramum, tabulettae Radoteri, Cyamidum, decoctum Lycopodii selaginosi, Litonitum, Phepranonum, Dexfenfluramine, Benzylpenicillinum - natrium, Benzylpenicillinum - kalium, Benzylpenicillinum - novocainum, Bicillinum, Phenoxymethylpenicillin, Phenoxymethylpenicillin Benzatine, Oxacillinum - natrium, Ampicillinum - natrium, Unasyn, Cefaclor, Carbenicillinum, - dinatricum, Carfecillin, Azlocillin, Amoxicillin, Amoxyclov, Piperacillin, Tazocin, Cephazolin, Cephalotin Sodium, Cefalexinum, Cefuroxim, Cefotaxim, Ceftriaxon, Sulperazonum, Cefpirom, Imipenem, Tienam, Aztreonam, Penamecillin, Neomycin Sulfate, Monomycinum, Kanamycinum, Canoxicelum, Gentamycini sulfas, Tobramycinum, Sisomycin Sulfate, Amicin Sulfate, Tetracyclinum, unguentum Tetracyclini ophthalmicum, tabulettae Tetracyclini et Nystatini obductae, Tetracyclini hydrochloridum, Oxytetracyclini dihydraz, Oxytetracyclini hydrochloridum, unguentum «Hyoxysonum», aërosolum «Oxycyclosolum», aërosolum «Oxycortum», Metacyclini hydrochloridum.

13 – dars

Mavzu: III-turlanishdagi otlar. Aralash va unli tip

46-§. Aralash tip

Aralash tipga hamma uch roddagi (asosan jenskiy roddagi) otlar kiradi. Ularni 2 guruhga bo'lish mumkin:

1. Negizi ikkita unsiz tovush bilan tamomlanadigan otlar.

Masalan: pars, partis, f

2. -es va -is bilan tamomlanadigan teng murakkab otlar.

Masalan: apis, apis, f

Aralash tipdagi otlar kelishiklar bo'yicha undosh tipdagi otlarga o'xshab turlanadi, lekin o'ziga xos bir xususiyatga ega: **Genetivus Pluralis** da **-um** qo'shimchasi o'rniga **-ium** qo'shimchasiga ega bo'ladi.

Turlanish namunasi

Casus	Sing.	Plur.
Nom.	pars	partes

Gen.	partis	partium
Dat.	parti	partibus
Acc.	partem	partes
Abl.	parte	partibus

47-§. Unli tip

Unli tipdagi otlarga **Nominativus Singularis** da **-ar, -al, -e** qo‘shimchalarga ega bo‘lgan sredniy roddagi otlar kiradi.

Unli tipdagi otlarning kelishiklar bo‘yicha turlanishi

Casus	Sing.	Plur.
Nom.	har xil	ia
Gen.	is	ium
Dat.	i	ibus
Acc.	=Nom	ia
Abl.	i	ibus

Turlanish namunasi

Casus	Sing.	Plur.
Nom.	animal	animalia
Gen.	animalis	animalium
Dat.	animali	animalibus
Acc.	animal	animalia
Abl.	animali	animalibus

48-§. Quyidagi so‘z va so‘z iboralarni yod oling!

Aralash tipdagi otlar

pars, partis, f – qism, bo‘lak
 Digitalis, Digitalis, f – angishvonagul
 Vitis idaea, Vitis idaeae – brusnika
 Bidens, Bidentis, f – ittikanak
 Bursa pastoris,

Bursae pastoris – jag‘-jag‘
Oleum jecoris Aselli,
Olei jecoris Aselli – baliq yog‘i

Unli tipdagi otlar

sal, salis, n – tuz
Nuphar, Nupharis, n – nufar
Secale cornutum,
Secalis cornuti – shoxkuya
Solutio Ammonii caustici
Solutionis Ammonii caustici – novshadil spirti
Liquor Ammonii anisatus,
Liquoris Ammonii anisati – novshadil-arpabodiyon tomchilari

Yunoncha teng murakkab otlar

tussis, is, f – yo‘tal
contra tussim – yo‘talga qarshi
dosis, is, f – doza
pro dosi – dorilarni bir marta qabul qilish dozasi
Sinapis, Sinapis, f – xantal, gorchitsa

Mashqlar

1. Quyidagi otlarning bosh va qaratqich kelishik, birlik va ko‘plik son shakllarini jadval yordamida yozing.

Qism, tuz, angishvonagul, qaynatma, suv, eritma.

Nom.Sing.	Turl.	Rod	Gen.Sing.	Nom.Plur.	Gen.Plur.
carbo – ko‘mir	III	m	carbonis- ko‘mirning	carbones – ko‘mirlar	carbonum – ko‘mirlarning

2. Qavs ichida berilgan so‘zlardan foydalanib, dorivor preparatlar nomini tuzing.

- 1) pulvis (Liquiritia)
- 2) extractum (stigma, Mays)
- 3) infusum (radix, Valeriana)
- 4) infusum (folium, Mentha)
- 5) extractum (Crataegus, fluidus, a, um)
- 6) decoctum (rhizoma, Tormentilla)

3. O‘zbek tiliga tarjima qiling.

- 1) mixtura sicca contra tussim
- 2) radix Althaeae
- 3) liquor Kalii acetatis

- 4) Chloroformium pro narcosi
- 5) semina Sinapis
- 6) tabulettae contra tussim

4. Atamalarning shartli tasvirini tuzib, Nom. va Gen. da lotin tiliga tarjima qiling.

- 1) sariq nufar
- 2) to‘q qizil angishvonagul

- 3) angishvonagul barglarining kukuni
- 4) jag‘-jag‘ning suyuq ekstrakti
- 5) afsonak yer ustki qismining damlamasi
- 6) ittikanak yer ustki qismining suyuq ekstrakti
- 7) shoxkuyaning quyuq ekstrakti

5. Retseptlarni o‘zbek tiliga tarjima qiling.

1.Recipe: Infusi herbae Bursae pastoris 10.0:200 ml

Da.

Signa: Kuniga 2 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.

2.Recipe: Infusi radice Valerianae ex 12.0:100 ml

Infusi foliorum Menthae ex 4,0:100 ml

Natrii bromidi 5,0

Codeini phosphatis 0,2

Barbitali-natrii 2,0

Extracti Crataegi fluidi 10 ml

Misce. Da.

Signa: Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.

3.Recipe: Solutionis Camphorae oleosae 20% 2 ml

Da tales doses numero 6 in ampullis.

Signa: Teri ostiga 2 ml dan yuborilsin.

4.Recipe: Infusi herbae Thermopsidis 0,1: 100 ml

Liquoris Ammonii anisati 1 ml

Natrii benzoatis 0.6

Sirupi Althaeae 20 ml

Misce. Da.

Signa:Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.

6. Retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling.

1.Ol: Etakridinning spirtli eritmasi 0,1% 200 ml

Ber.

Belgila: Terining shikastlangan joyiga surtish uchun.

2.Ol: Moychechak gullarining damlamasi 2,0: 100 ml dan

Ber.

Belgila: Kuniga 2 marta 1 choy qoshiqdan (1 yoshgacha bolaga) ichirilsin.

3.Ol: Glukoza eritmasi 20% 200 ml

Sulfadimezin 4,0

Novshadil-arpabodiyon tomchilari 2 ml

Aralashtir. Ber.

Belgila: Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.

4.OI: Natriy benzoat 0,6

Novshadil-arpabodiyon tomchilari 1 ml

Gulxayri sharbati 25 ml

Distillangan suv 60 ml gacha

Aralashtir. Ber.

Belgila: Har 2-3 soatda 1 choy qoshiqdan ichilsin.

7. "III turlanishdagi otlar " mavzusiga klaster tuzing.

Uyga vazifa

I."Aralash va unli tipdagi otlar" mavzularini o'zlashtirib oling. Quyidagi savollar yordamida bilimlaringizni tekshirib ko'ring.

1) Aralash tipdagi otlarga qaysi otlar kiradi?

2) Unli tipdagi otlarga qaysi otlar kiradi?

3) Aralash tipdagi otlarning kelishik qo'shimchalarini ayting.

4) Unli tipdagi otlarning kelishik qo'shimchalarini ayting.

II.48-§ dagi so'z va so'z iboralarini yod oling.

III.Quyidagi otlarning bosh va qaratqich kelishik, birlik va ko'plik son shakllarini yozing: nufar, ittikanak, tumshuqcha, gulxayri.

IV.Atamalarning shartli tasvirini tuzib, Nom. va Gen.da lotin tiliga tarjima qiling.

1) ilonsimon toron ildizpoyasi

2) toza efir

3) moychechak gullari

4) ittikanak yer ustki qismining briketi

V.To'g'ri o'qishni o'rganing!

Norflaxacin, Ofloxacin, Lifusolum,Ciprofloxacin, Lomefloxacin, Oxolinum, Chinoxidinum, Dioxydinum,aërosolum «Dioxyplast», Furacilinum, Betaferon, Furaplastum cum Perchlorvinylo, unguentum «Fastinum», unguentum «Fulevil», Clefurinum, Algiporum, Lamivudin, Furazolidonum, Furazolinum, Furadoninum, Furaginum, unguentum Chinifurili, Isoniazidum, solutio «Isonides», Phthivazidum, Saluzidum solubile, Methazidum, Protionamide, Ethambutol, Thioacetazonum, Soluthizonum, Natrii para- aminosalicylas, solutio Natrii para-aminosalicylatis pro injectionibus, Intron, Bepascum, Calcium para-benzamidosalicylicum, Streptomycini sulfas, Streptasaluzidum, Streptomycini et Calcii chloridum, Pasomicinum, Rifampicinum, Cyclaserinum, Florimycini sulfas, Rifabutin, Florenalum, Diaphenylsulfonum, Solusulfonum, Reaferonum, Interferonum leucocyticum humanum siccum, Poludonum,

Remantadinum, Adaprominum, Deitiforinum, Arbidolum, Bonaphtonum, Tebrophenum, Riodoxolum, Methisazonum, Idoxuridine, Amphoglucaminum.

VI. Quyidagi maqollarni yod oling!

1. *Amicus certus in re incerta cernitur.* -

Sodiq do 'st og 'ir kunda bilinar.

2. *Ex ore parvulorum veritas.* -

Yosh bola haqiqatni aytadi.

14-dars

Mavzu: III turlanishdagi sifatlar

49-§. III turlanishdagi sifatlar

III turlanishdagi sifatlar 3 guruhga bo'linadi:

1. Uch qo'shimchali sifatlar.

Bunda har bir rod o'z qo'shimchasiga ega:

m-**er**-silvester, f-**is**-silvestris, n-**e**-silvestre

Lug'at shakli quyidagicha: silvester, tris, tre - o'rmondagi.

2. Ikki qo'shimchali sifatlar.

Bunda mujskoy va jenskiy rodlar **-is** qo'shimchasiga, sredniy rod **-e** qo'shimchasiga ega bo'ladi. m, f-officialis, n-officinale

Lug'at shakli quyidagicha:

officialis, e-dorivor.

3. Bir qo'shimchali sifatlar.

Bunda uchala rod bir qo'shimchaga, ya'ni **-x** yoki **-ns** qo'shimchalariga ega. Lug'atda birinchi **Nom.Sing.** shakli to'liq yoziladi, keyin **Gen.Sing.** ning kelishik qo'shimchasi ko'rsatiladi.

simplex, icis-oddiy

recens, ntis-yangi.

III turlanishdagi sifatlarning kelishiklar bo'yicha turlanishi

Causus	Singularis			Pluralis		
	m	f	n	m	f	n

Nom.	er	is	e	es	es	ia
Gen.	is	is	is	ium	ium	ium
Dat.	i	i	i	ibus	ibus	ibus
Acc	em	em	e	es	es	ia
Abl.	i	i	i	ibus	ibus	ibus

Turlanish namunasi Singularis

Casus	m	f	n
Nom.	silvester	silvestris	silvestre
Gen.	silvestris	silvestris	silvestis
Dat.	silvestri	silvestri	silvestri
Acc.	silvestrem	silvestrem	silvestre
Abl.	silvestri	silvestri	silvestri

Pluralis

Casus	m	f	n
Nom.	silvestres	silvestres	silvestria
Gen.	silvestrium	silvestrium	silvestrium
Dat.	silvestribus	silvestribus	silvestribus
Acc.	silvestres	silvestres	silvestria
Abl.	silvestribus	silvestribus	silvestribus

50-§. Quyidagi so`zlarni yod oling!

- simplex,icis – oddiy
- officinalis,e – dorivor
- majalis,e – may -i(-si)
- pectoralis,e – ko‘krak -i(-si)
- vernalis,e – bahorgi
- naturalis,e – tabiiy
- fortis,e – kuchli ta’sir qiladigan (dori)
- mitis,e – kuchsiz ta’sir qiladigan (dori)
- subtilis,e – mayda
- solubilis,e – eruvchan
- sterilis,e – sterilizatsiya qilingan
- dulcis,e – shirin

viride nitens,
viridis nitentis – brilliant ko‘ki

Mashqlar

1. Sifatni otga moslashtiring va o‘zbek tiliga tarjima qiling.

- 1) sirupus (simplex, icis)
- 2) Taraxacum (officinalis, e)
- 3) herba Adonidis (vernalis, e)
- 4) emplastrum Plumbi (simplex, icis)
- 5) Griseofulvinum (fortis, e)
- 6) pulvis (subtilis, e)

2. Atamalarning shartli tasvirini tuzib, Nom. va Gen. da lotin tiliga tarjima qiling.

1) bahorgi adonis	5) dorivor valeriana
2) may marvaridguli	6) shirin bodom
3) ko‘krak eliksiri	7) dorivor qoqi
4) tabiiy shira	8) eruvchan furagin

3. Retseptlarni o‘zbek tiliga tarjima qiling.

1. Recipe: Emulsi oleosi 120,0
Phenolphthaleini 0,8
Sirupi simplicis 20 ml
Misce. Da.
Signa: Kuniga 3 marta 1 choy qoshiqdan ichilsin.
2. Recipe: Infusi herbae Thermopsidis 150 ml.
Natrii hydrocarbonatis 3,0
Liquoris Ammonii anisati 2 ml
Elixiris pectoralis 2 ml
Misce. Da.
Signa: Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.
3. Recipe: Emulsi olei Ricini 180,0
Sirupi simplicis 20 ml
Misce. Da.
Signa: Har soatda 1 osh qoshiqdan ichilsin.
4. Recipe: Emplastri Plumbi simplicis 50,0
Da.
Signa: Terining shikastlangan joyiga surtilsin.

4. Retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling.

1. Ol: Gulxayri ildizining damlamasi 120 ml
Natriy gidrokarbonat 0,6
Ko‘krak eliksiri 2 ml
Aralashtir. Ber.
Belgila: Kuniga 2 marta 1 desert qoshiqdan ichilsin.
2. Ol: Gulxayri ildizining qaynatmasi 150 ml
Natriy benzoat 3,0

Ko'krak eliksiri 2 ml.

Oddiy sharbat 20 ml

Aralashtir. Ber.

Belgila: Kuniga 4 marta 1 choy qoshiqdan ichilsin.

3.OI: Bahorgi adonis yer ustki qismining damlamasi 6,0: 180 ml dan

Arslonquyruq nastoykasi

Valeriana nastoykasi teng miqdorda 10 ml dan

Aralashtir. Ber.

Belgila: Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.

5. Xato tarjima qilingan atamalarni toping va xatolar nimalardan iborat ekanligini tushuntiring.

Folia silvestres, semina dulcia, Amygdalus dulcis, Triticum vulgare, medicamentum forte, semen amare, Thymus vulgare, Pinus silvestris, capsula medicinalis, herba vernale, succus naturale, linimentum volatile.

6. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1. Adonis vernalis glycosida Cimorinum et Adonitoxinum continet. 2. Folia sicca et siccus ex herba Plantaginis recentis in medicina adhibentur. 3. Globuli sunt suppositoria vaginalia. 4. Adonidum est praeparatum Adonis vernalis. 5. Sunt duo praeparata: Aether medicinalis et Aether pro narcosi.

7. "III turlanishdagi sifatlar" mavzusi bo'yicha klaster tuzing.

Uyga vazifa

I. "III turlanishdagi sifatlar" mavzusini o'zlashtirib oling va quyidagi savollar yordamida bilimlaringizni tekshirib ko'ring.

1) III turlanishdagi sifatlar nechta guruhga bo'linadi?

2) Uch qo'shimchali sifatlar rodlar bo'yicha qanday qo'shimchalarga ega?

3) Ikki qo'shimchali sifatning rodlar bo'yicha qo'shimchalarini ayting.

4) Bir qo'shimchali sifatlar rodlar bo'yicha qanday qo'shimchalarga ega?

5) III turlanishdagi sifatlar **Nom. Sing.** va **Gen. Sing.** da qanday qo'shimchalarga ega?

6) III turlanishdagi sifatning **Nom.Plur.** va **Gen.Plur.** qo'shimchalarini ayting.

II. 50-§ dagi so'zlarni yod oling.

III. Atamalarning shartli tasvirini tuzib, Nom. va Gen. da lotin tiliga tarjima qiling.

1) oddiy malham

2) ko'krak miksturasi

3) shirin urug'lar

4) uchuvchan suyuqlik

5) bahorgi o't

IV. To'g'ri o'qishni o'rganing!

Iodonatum, Iodopironum, Iodovidonum, Calcex, Persadox, Piosidum, solutio Hydrogenii peroxydi concentrata, Hydroperitum, Kalii permanganas, Acidum

salicylicum, Galmanium, liquor ad clavos, emplastrum adhaesivum ad clavos "Salipodum", acidum benzoicum, unguentum Acidi salicylici, pasta Zinci salicylata, Persalanum, Benzoylperoxidum, solutio Acidi borici spirituosa, linimentum Bora-zincatum, pasta Teimurovi, Natrii tetraboras, Acidum azelaicum, Cupri sulfas, suppositoria "Neo-Anusolum", Zincasolum, tabulettae "Traceptinum", Hexamethylentetraminum, solutio Formaldehydi, Zinci sulfas, Lysoformium, Urotropinum, Gystamine, Ciminalum, Cimesolum, spiritus aethylicus, Argenti nitras, Protargolum, Collargolum, Zinci oxydum, unguentum Zinci, unguentum Zinci-naphthalanum cum Anaesthesino, pasta Zinci - ichthyoli, suspensio "Novocindolum", Aspensio puerilis, emplastrum Plumbi simplex, Tricresolum, Pherosolum, pasta Boro-zincinaphthalani.

V. Quyidagi maqolni yod oling.

Si vera narretis, non opus sit testibus.-

Agar haqiqatni gapirsangiz, guvohga hojat yo'q.

15-dars

Mavzu: Farmatsevtik atama va retseptlarni tarjima qilish

Farmatsevtik atama va retseptlarni tarjima qilish

1. "III turlanishdagi otlar va III turlanishdagi sifatlar" mavzularini takrorlab, quyidagi savollarga javob bering.

1. III turlanishdagi otlar nechta tipga bo'linadi?
2. Undosh tipdagi otlarga qaysi otlar kiradi?
3. III turlanishdagi otlar Gen. Sing. da qanday qo'shimchaga ega?
4. Teng murakkab va noteng murakkab otlar deganda nimani tushunasiz?
5. Aralash tipdagi otlarga qaysi otlar kiradi?
6. Unli tipdagi otlarga qaysi otlar kiradi?
7. Unli tipdagi otlarning kelishik qo'shimchalarini ayting.
8. III turlanishdagi sifatlar nechta guruhga bo'linadi?
9. 3 qo'shimchali, 2 qo'shimchali va 1 qo'shimchali sifatlar deganda nimani tushunasiz?
10. III turlanishdagi sifatlar kelishiklar bo'yicha qanday turlanadi?

2. Quyidagi otlarning bosh va qaratqich kelishik, birlik va ko'plik son shakllarini jadval yordamida yozing.

Qaynatma, suv, ildiz, sharcha, urug', tabletka, granula, ildizpoya, eritma, qism.

Namuna:

Nom.Sing.	Turl.	Rod	Gen.Sing.	Nom. Plur.	Gen.Plur.
-----------	-------	-----	-----------	------------	-----------

gemma	I	f	gemmae	gemmae	gemmarum
-------	---	---	--------	--------	----------

3. Atamalarning shartli tasvirini tuzib, Nom. va Gen.da lotin tiliga tarjima qiling.

1. achchiq nastoyka
2. moyli eritma
3. distillangan suv
4. faollashtirilgan ko`mir
5. kuchli ta`sir qiladigan sustak
6. kuchsiz ta`sir qiladigan dori
7. may marvaridguli
8. do`lananing suyuq ekstrakti
9. gulxayri ildizining damlamasi
- 10.rux surtmasi
- 11.mayda kukun
- 12.dorivor valeriana
- 13.zirk ildizi
- 14.kungaboqar moyining emulsiyasi
- 15.ravoch ildizining damlamasi

4. Retsept iboralarini tarjima qiling.

1. Oling: Kodein fosfatdan
2. Oling: Natriy bromiddan
3. Oling: Marvaridgul nastoykasidan
4. Oling: Distillangan suvdan
5. Oling: Karbol kislotasidan
6. Oling; Simob dixloriddan
7. Oling: Lanolindan
8. Oling: Vazelindan
9. Oling: Natriy benzoatdan
- 10.Oling: Ko`krak eliksiridan
- 11.Oling: Ixtioldan
- 12.Oling: Kakao moyidan
- 13.Shamcha hosil bo`lguncha aralashtiring.
- 14.Kukun hosil bo`lguncha aralashtiring.

5. Retseptlarni tarjima qiling.

- 1.Ol: Novakain eritmasi 2%-30 ml
Sterilizatsiya qilinsin!
Berilsin.
Belgilansin: 2 kunda 1marta 5ml. dan mushaklar orasiga yuborilsin.
- 2.Ol: Kodein fosfat 0,6
Natriy bromid 4,0
Habdori massasidan keragicha, 40 (son) habdorilar hosil bo`lguncha

- Berilgan bo`lsin.
Belgilansin: Kuniga 3 marta 1 har doridan qabul qilinsin.
- 3.Ol: Shirin bodom urug`i 5,0
Kanakunjut moyidan 3,0
Emulsiya hosil bo`lguncha aralashtir.
Berilgan bo`lsin.
Belgilansin: Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.
- 4.Ol: Benkain 0,5
Natriy xloridning izotonik eritmasi 200,0
Aralashtirilgan bo`lsin. Sterilizatsiya qilingan bo`lsin!
Berilgan bo`lsin.
Belgilangan bo`lsin: infultratsion og`riqsizlantirish uchun.
- 5.O: Kamfora 1,0
Shaftoli moyi 5 tomchi
Suvsiz lanolin 1,0
Ber:
Belgila: Yuz uchun surtma
- 6.Ol: Angishvonagul barglarining kukuni 0,1
Kakao moyi keragicha
Shamcha kosisil bo`lguncha aralashtir.
Ber:
Belgila: Kechasi 1 ta shachadan qo`yilsin.
- 7.Ol: Moyli emulsiya 120,0
Fenolftalein 0,8
Oddiy sharbat 20,0
Aralashtir. Ber.
Belgila: Kuniga 3 marta 1 choy qoshiqdan ichilsin.
- 8.Ol: Eruvchi streptotsid 5,0
Glyukoza eritmasi 1% 100 ml
Aralashtir. Sterilizatsiya qil!
Ber.
Belgila:

Uyga vazifa

Oraliq baholashga tayyorlaning!

16-dars

Mavzu: IV turlanishdagi otlar

51-§. IV turlanishdagi otlar

IV turlanishga **Genetivus Singularis** da **-us** qo`shimchasiga ega bo`lgan mujskoy va sredniy roddagi otlar kiradi. Ular **Nominativus Singularis** da mujskoy rodga kirsa **-us**, sredniy rodga kirsa **-u** qo`shimchasiga ega bo`ladi.

Masalan: fructus, us, m
cornu, us, n

IV-turlanishdagi otlarning kelishik qo`shimchalari

Causus	Singularis		Pluralis	
	m	n	m	n
Nom.	us	u	us	ua
Gen.	us	us	uum	uum
Dat.	ui	u	ibus	ibus
Acc.	um	u	us	ua
Abl.	u	u	ibus	ibus

Turlanish namunasi

Causus	Sing.	Plur.
Nom.	fructus	fructus
Gen.	fructus	fructuum
Dat.	fructui	fructibus
Acc.	fructum	fructus
Abl.	fructu	fructibus

Causus	Sing.	Plur.
Nom.	cornu	cornua
Gen.	cornus	cornuum
Dat.	cornu	cornibus
Acc.	cornu	cornua
Abl.	cornu	cornibus

52 -§. Quyidagi otlarni yod oling!

spiritus, us, m - spirt
usus, us, m - ishlatish, qo`llash
fructus, us, m - meva
exitus, us, m - natija, oqibat
status, us, m - holat, ahvol
habitus, us, m - tashqi ko`rinish

gelu, us, n - muz, yax
 cornu, us, n - muguz(shox)
 manus, us, f - qo'l (istisno tariqasida jen. rodga kiradi)
 Quercus, us, f - dub, eman (istisno tariqasida jen. rodga kiradi).

Quyidagi so‘z iboralarni eslab qoling!

ad usum internum }
 pro usu interno } - ichish uchun, ichga ishlatish uchun

ad usum externum }
 pro usu externo } - sirtga ishlatish uchun, sirdan ishlatishga

53 -§. “Quercus” so‘zining turlanishi

“Quercus” so‘zi kelishiklar bo‘yicha turlanganda o‘ziga xos ikkita xusu siyatga ega:

Dat. Plur. va **Abl. Plur.** – **ibus** o‘rniga **ubus** qo‘shimchasiga ega bo‘ladi.

Mashqlar

1. Quyidagi otlarning bosh va qaratqich kelishik, birlik va ko‘plik son shakllarini jadval yordamida yozing.

Spirit, meva, muz, kraxmal, tirnoqgul, barg, rang.

Namuna:

Nom.Sing.	Typл.	Под	Gen.Sing.	Nom.Plur.	Gen.Plur.
fructus- meva	IV	m	fructus- mevaning	fructus- mevalar	fructuum- mevalarning

2. Sifatlarni otlarga moslashtiring va so‘z iboralarini o‘zbek tiliga tarjima qiling.

1) fructus (grossus, a,um)	5) spiritus (aethylicus, a, um)
2) fructus (amarus, a,um)	6) exitus (letalis,e)
3) usus (externus, a,um)	7) fructus (concisus, a, um)
4) usus (internus, a, um)	8) spiritus (saponatus, a, um).

3. O‘zbek tiliga tarjima qiling.

- 1) fructus Rosae
- 2) spiritus camphoratus
- 3) fructus Capsici concisus
- 4) spiritus saponatus compositus
- 5) fructus seu baccae Juniperi
- 6) fructus et semina Schizandrae chinensis
- 7) sirupus fructuum Rosae vitaminisatus
- 8) solutio Camphorae oleosa ad usum externum.

3. Atamalarning shartli tasvirini tuzib, Nom. va Gen. da lotin tiliga tarjima qiling.

1) eman po'stlog'i	5) archa qubbalarining damlamasi
2) do'lana mevalari	6) fenxel mevasi va moyi
3) kamforali spirt	7) sirtidan qo'llash uchun
4) eman po'stlog'ining damlamasi	8) chakonda mevasi va moyi

4. O'zbek tiliga tarjima qiling.

1. In fructibus Rosae maxima quantitas vitamini C autumnno continetur. 2. Doctrina est fructus dulcis radicis amarae. 3. Fructus Rubi idaei ut remedium diaphoreticum adhibentur. 4. Ex fructibus Foeniculi vulgaris oleum aethereum conficitur. 5. Spiritus aethylicus aliter spiritus Vini nominatur. 6. Fructus Alni, Capsici, Crataegi, Juniperi, Rhamni catharticae, Schizandrae in medicina adhibentur. 7. Medicamenta sunt ad usum externum et ad usum internum.

5. Retseptlarni o'zbek tiliga tarjima qiling.

1. Recipe: Spiritus aethylici 95% 20 ml
Aquae pro injectionibus 100 ml
Misce. Da.
Signa: 10 ml.dan ko'k tomirga yuborilsin.
2. Recipe: Infusi fructuum Anisi 15,0 : 200 ml
Da.
Signa: Kuniga 3 marta ovqatdan oldin 1 osh qoshiqdan ichilsin.
3. Recipe: Sulfuris depurati 2,0
Glycerini
Spiritus camphorati ana 5,0
Misce. Da.
Signa: Yuz terisiga surtish uchun.
4. Recipe: Sulfuris depurati 2,0
Glycerini
Spiritus camphorati ana 5,0
Aquae destillatae 60 ml
Misce. Da.
Signa: Yuz terisiga surtish uchun.
5. Recipe: Solutionis Iodi pro usu interno 15 ml
Da.
Signa: Kuniga 3 marta ovqatdan keyin 1-5 tomchidan sut bilan ichilsin.

5. Retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling.

1. Oling: Furatsilin tabletkalari 0,02 : 10 ta sirtidan qo'llash uchun
Ber.
Belgila: 1 ta tabletkani 100 ml suvda eritib, tomoq chayqalsin.
2. Ol: Eman po'stlog'ining qaynatmasi 20,0 : 200 ml
Ber.
Belgila: Og'iz bo'shlig'ini chayqash uchun.

- 3.Ol: Borat kislota 3.0
 Glitserin 10.0
 Etil spirti 70% 100 ml
 Aralashtir. Ber.
 Belgila: Emizikli onalarning ko'kragiga surtish uchun.
4. Ol: Eman po'stlog'ining qaynatmasi 20.0 : 200 ml
 Achchiqtosh 20 ml
 Glitserin 15 ml
 Aralashtir. Ber.
 Belgila: Og'iz bo'shlig'ini chayqash uchun.
5. Ol: 10%li kamfora spirti 40 ml
 Ber.
 Belgila: Uqalab surtish uchun.

Uyga vazifa

I."IV turlanishdagi otlar " mavzusini o'zlashtirib oling va quyidagi savollar yordamida bilimlaringizni tekshirib ko'ring.

1. Qaysi otlar IV turlanishga kiradi?
2. IV turlanishdagi otlar **Nom.Sing.** va **Gen. Sing.** da qanday qo'shimchalarga ega?
3. IV turlanishdagi otlarning **Nom. Plur.** va **Gen. Plur.** qo'shimchalarini ayting.

II. 52 –§ dagi so'z va so'z iboralarini yod oling.

III. Chap ustundagi lotincha so'zlarning o'ng ustundagi o'zbekcha ekvivalentlarini toping.

1) manus	a) ahvol, holat
2) gelu	b) natija, oqibat
3) habitus	c) qo'l
4) cornu	d) spirt
5) Quercus	e) ishlatish, qo'llash
6) status	f) muz,yax
7) exitus	g) meva
8) fructus	h) muguz
9) usus	i) dub, eman
10) spiritus	j) tashqi ko'rinish

IV. Atamalarning shartli tasvirini tuzib, Nom. va Gen. da lotin tiliga tarjima qiling.

- 1) arpabodiyon mevalari
- 2) arpabodiyon mevalarining damlamasi
- 3) eman po'stlog'ining qaynatmasi
- 4) kamforaning moyli eritmasi

V. Quyidagi hikmatlarni yod oling!

1. Vita sine litteris – mors est. – Ilmsiz hayot – o`lim.

2. *Qualis rex, talis grex.* – *Chupon qanday bo`lsa, podasi ham shunday.*

VI. To‘g‘ri o‘qishni o‘rganing!

Ectericidum, Tomicidum, tinctura Sophorae japonicae, species “Elecasolum”, Allilcepum, Nittifor, Pedilin, Itax, Benzylia benzoas medicinalis, Crotamiton, Embichinum, Sarcolysinum, Racemelphalanum, Procytox, Melphalan, Dipinum, Chlorbutinum, Linfolysin, Cyclophasphanum, Ledoxina, Prospidinum, Dopanum, Lophenalum, Paphencylum, Bendamustin, Cytostasan, Spirobrominum, Thiophasphamidum, Tespamin, Benzotephum, Phthorbenzotephum, Imiphosum, Hexaphosphamidum, Photrinum, Myelosanum, Mylecytan, Leukosulfan, Mysulban, Lomustin, Carmustine, Dacarbazine, Methotrexate, Exal, Methylaminopterinum, Mercaptopurinum, Thioguaninum, Phopurinum, Phthoruracilum, Fluoroplex, Citomid, Queroplex, Phthorafurum, Cytarabinum, Fludarabin, Cisplatine, Platinum, Hidrix, Carboplatin, Blastocarb, Procarbazine, Hydroxycarbamide, Biosupressin, Colchaminum, Rosevinum, Nitoxantrone, Irenotecan, Vinblastine, Oncocristin, Colchicinum, Colchiquium, Podophyllinum.

17-dars

Mavzu: V turlanishdagi otlar

53-§. V turlanishdagi otlar

V turlanishga **Genetivus Singularis** da **-ei**, **Nominativus Singularis** da **-es** qo‘shimchasiga ega bo‘lgan jenskiy roddagi otlar kiradi.

Masalan: res, rei, f.

V turlanishdagi otlarning kelishik qo‘shimchalari

Casus	Sing.	Plur.
Nom.	es	es
Gen.	ei	erum
Dat.	ei	ebus
Acc.	em	es
Abl.	e	ebus

Turlanish namunasi

Casus	Sing.	Plur.
Nom.	species	species
Gen.	speciei	specierum
Dat.	speciei	speciebus
Acc.	speciem	species
Abl.	specie	speciebus

54 -§. Quyidagi otlarni yod oling!

species, ei, f - yig'ma
dies, ei, f - kun, kunduzi
amarities, ei, f - achchiq ta'm, taxir maza
res, ei, f - narsa, buyum

Quyidagi iboralarni eslab qoling!

pro die - dorining bir sutkalik dozasi
pro dosi – dorining bir marta qabul qilish dozasi

55-§. “Species” so‘zining ishlatilishi

Species – yig'ma (dori turi) so‘zi ko‘plikda ishlatiladi, shuning uchun sifatlar ham shu ot bilan ko‘plikda moslanadi.

Masalan: ko‘krak yig'masi -

Nom. species pectorales

Gen. specierum pectoralium

Shunga muvofiq retseptlarda yig'malar nomi qaratqich kelishik ko‘plikda yoziladi.

Masalan : Recipe: Specierum laxantium 100,0

56-§.Quyidagi yig'malar nomini yod oling!

species(erum) aromaticae(arum) - xushbo'y yig'ma (choy)
species(erum) antiasthmaticae(arum) – astmaga qarshi yig'ma (choy)
species(erum) carminativae(arum) – yel haydovchi yig'ma(choy)
species(erum) cholagogae(arum) - o't haydovchi yig'ma (choy)
species(erum) diureticae(arum) – siydik haydovchi yig'ma (choy)
species(erum) laxantes(ium) – ich suradigan yig'ma (choy)
species(erum) pectorales(ium) – ko‘krak yig'masi (choy)
species(erum) sedativae(arum) – tinchlantiruvchi yig'ma (choy)
species(erum) stomachicae(arum) –me'da (oshqozon) yig'masi (choy).

Mashqlar

1. Quyidagi otlarning bosh va qaratqich kelishik, birlik va ko‘plik son shakllarini jadval yordamida yozing.

Kun, taxir maza, ishlatish, qayin, qirqbo'g'im, po'stloq.

Namuna:

Nom.Sing.	Typл.	Род	Gen.Sing.	Nom.Plur.	Gen.Plur.
species- yig`ma	V	f	speciei- yig`maning	species- yig`malar	specierum- yig`malar- ning

2. Quyidagi sifatlar yordamida yig`malar nomini yasang va ularni o`zbek tiliga tarjima qiling.

- 1) diureticus, a,um
- 2) amarus,a,um
- 3) laxans,ntis
- 4) antiasthmaticus,a, um
- 5) expectorans,ntis
- 6) pectoralis,e.

3. Yig`ma(choy)lar tarkibini lotin tiliga tarjima qiling.

1. Yel haydovchi yig`ma tarkibi:

Qalampir yalpiz bargi -33.3 g..

Fenxel mevasi -33.3 g

Valeriana ildizpoyasi bilan ildizi

2. Ishtaha ochuvchi yig`ma tarkibi:

Achchiq shuvoq(ermon) yer ustki qismi - 80 g.

Bo`ymadoron yer ustki qismi (yoki guli) -20 g.

3. Tomoqni chayish uchun yig`ma tarkibi:

Jo`ka guli -40 g.

Moychechak guli - 60 g.

4. 2 - sonli ko`krak yig`masi tarkibi:

Oqqaldirmoq bargi - 40 g.

Zupturum bargi - 30 g.

Qizilmiya ildizi - 30 g.

5. 3 – sonli ko`krak yig`masi tarkibi:

Gulxayri ildizi - 40 g.

Qizilmiya ildizi - 40 g.

Fenxel mevasi - 20 g.

4. Noto`g`ri tarjima qilingan atamalarni toping.

Nuphar luteum, rhizoma cum radicibus Valerianae, folium Digitalis, rhizoma Bistorta, herba Ledum palustris, fructus Capsicum, semina Schizandri, herba Centauriae.

5. O`zbek tiliga tarjima qiling.

1. In baccis Oxycocci vitaminum C continetur. 2. Species ex foliis, radicibus, herbis et fructibus plantarum praeparantur. 3. Species sunt aromaticae, diureticae, cholagogae et ceterae. 4. Infusum herbae Artemisiae absinthii ut amarities adhibetur. 5. Species pectorales ut remedium expectorans adhibentur.

6. Retseptlarni o`zbek tiliga tarjima qiling.

1. Recipe: *Herbae Adonidis vernalis* 2,0
Rhizomatis cum radicibus Valerianae 1,5
 Misce, fiant species.
 Da.
 Signa: 1 stakan suvga 1 xaltachadan solib damlansin va kuniga
 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.
2. Recipe: *Herbae Convallariae* 1,0
Herbae Leonuri 2,0
Rhizomatis cum radicibus Valerianae 1,5
 Misce, fiant species.
 Da.
 Signa: 1 stakan qaynagan suvda damlansin.
3. Recipe: *Foliorum Chamomillae*
Herbae Millefolii
Herbae Absinthii
Foliorum Menthae piperitae
Foliorum Salviae ana 10,0
 Misce, fiant species.
 Da.
 Signa: 1 stakan qaynagan suvga 1 osh qoshiqdan solib damlansin.
4. Recipe: *Foliorum Digitalis* 1,0
Foliorum Menthae piperitae 4,0
Fructuum Foeniculi 1,5
 Misce, fiant species.
 Da.
 Signa: Har bir dozasini 1 stakan qaynagan suvga solib damlansin
 va kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.
5. Recipe: *Corticis Frangulae* 3,0
Radicis Glycyrrhizae
Radicis Althaeae ana 2,0
Natrii tartratis 2,0
Kalii tartratis 2,0
 Misce, fiant species.
 Da.
 Signa: 1 stakan qaynagan suvda damlab, kuniga 2 marta 1 osh
 qoshiqdan ichilsin.

7. Retseptlarni o‘zbek tiliga tarjima qiling.

1. Ol: Evkalipt barglari 20,0
 Shirinmiya ildizi
 Zig‘ir urug‘i teng miqdorda 15,0 dan
 Fenxel moyi V tomchi
 Yig‘ma hosil bo‘lguncha aralashtir.
 Ber.
 Belgila: 1 osh qoshiq aralashmaga 1 stakan suv qo‘yib, 15 minut

qaynatilsin. Kuniga 2 marta yarim stakandan ichilsin.

2. Ol: Gulxayri ildizi 40,0
Shirinmiya ildizi
Oqqaldirmoq barglari teng miqdorda 20,0 dan
Sigirquyruq gullari 10,0
Arpabodiyon mevasi 10,0
Natriy sulfat 15,0
Yig'ma hosil bo'lguncha aralashtir.
Ber.
Belgila: 1 stakan suvga 1osh qoshiqdan solib damlansin va kuniga 2 marta 1 stakandan ichilsin.
3. Ol: Qumloq bo'znochning gullari 40,0
Bo'ymadoron yer ustki qismi
Qalampir yalpiz barglari teng miqdorda 20,0 dan
Kashnich mevasi 25,0
Yig'ma hosil bo'lguncha aralashtir.
Ber.
Belgila: Choyga o'xshatib damlansin.
4. Ol: Bangidevona barglari 2,0
Mingdevona barglari 3,0
Belladonna barglari 1,5
Kaliy nitrat 2,0
Yig'ma hosil bo'lguncha aralashtir.
Ber.
Belgila: Bronxial astmada chekish uchun.

Uyga vazifa

I. "V turlanishdagi otlar" mavzusini o'zlashtirib oling va quyidagi savollar yordamida bilimlaringizni tekshirib ko'ring.

1. Qaysi otlar V turlanishga kiradi?
2. V turlanishdagi otlar **Nom. Sing.** va **Gen. Sing.** da qanday qo'shimchalarga ega?
3. V turlanishdagi otlar **Nom. Plur.** va **Gen. Plur.** da qanday qo'shimcharga ega?
4. "species" so'zi qanday ishlatiladi?

II. Quyidagi jadval yordamida otlarning kelishik qo'shimchalarini yozing.

Casus	Singularis								
	I – myрл.	II –myрл.		III- myрл.			IV-myрл.		V- myрл.
	<i>f</i>	<i>m</i>	<i>n</i>	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>	<i>m</i>	<i>n</i>	<i>f</i>
Nom.									
Gen.									

<i>Dat.</i>									
<i>Acc.</i>									
<i>Abl.</i>									

<i>Casus</i>	<i>Pluralis</i>								
	<i>I – myрл.</i>	<i>II –myрл.</i>		<i>III- myрл.</i>			<i>IV-myрл.</i>		<i>V- myрл.</i>
	<i>f</i>	<i>m</i>	<i>n</i>	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>	<i>m</i>	<i>n</i>	<i>f</i>
<i>Nom.</i>									
<i>Gen.</i>									
<i>Dat.</i>									
<i>Acc.</i>									
<i>Abl.</i>									

III. 54, 56 -§§ dagi so‘z, so‘z iboralari va yig‘malar nomini yod oling.

IV. Atamalarning shartli tasvirini tuzib, Nom. va Gen. da lotin tiliga tarjima qiling.

1) <i>kalanxoy shirasi</i>	4) <i>tinchlantiruvchi yig‘ma</i>
2) <i>na‘matak mevasi</i>	5) <i>bo‘znochning gullari</i>
3) <i>ko‘krak yig‘masi</i>	

V. Quyidagi hikmatlarni yod oling!

1. *Potius mori quam foedari.* – Sharmanda bo‘lgandan ko‘ra, o‘lgan yahshi.
2. *Amat victoria curam.* – G‘alaba tirishqoqlikni yahshi ko‘radi.

VI. To‘g‘ri o‘qishni o‘rganing!

Epipodophyllotoxin, Paclitaxel, Dactinomycinum, Frugyl, Meractinomycin, Mitomycin, Rubomycini hydrochloridum, Cytonal, Daunorubicin, Doxorubicini hydrochloridum, Rastocin, Carminomycinum, Olivomycinum, Bruneomycinum, Iohexol, Rufocromomycin, Reumycinum, Bleomycinum, Bleomycetini hydrochloridum, Asparaginasum, Crasnitinum, Aldesleukin, Medrotestroni propionas, Permastil, Prolotestonum, Phosphoestrolum, Estracyt, Fosfestrol, Chlortrianisenum, Chlortrianisoestrolum, Cyclotal, Polyestadiol Phosphate, Gestronolhexanoat, Medroxyprogesterone Acetate, Clinovir, Gestopuran, Tamoxifenum, Zitozonium, Fareston, Flutamide, Cebatrol, Cyproterone Acetate, Androcur, Cyprostat, Proscar, Permixon, Prostoplant, Buserelin, Decapeptyl-Depot, Chloditanum, Lysodren, Noxyron, Triombrastum, Trasograf, Verograf, Iodamide, Bilignostum, Intrabilix, Biligrafin, Omnipaque, Ultravist, Biliminum, Natrii iopodas, Iopanoic Acid, Colepax, Panjopaque, Aethyotrastum.

18-dars

Mavzu: Farmatsevtik atama va retseptlarni tarjima qilish

1. Grammatika bo`yicha olingan bilimlaringizni quyidagi savollar yordamida tekshirib ko`ring.

- 1.I turlanishdagi otlarga qaysi otlar kiradi?
- 2.I turlanishdagi otlar kelishiklar bo`yicha qanday turlanadi?
- 3.II turlanishdagi otlarga qaysi otlar kiradi?
- 4.II turlanishdagi otlarning kelishiklar bo`yicha qo`shimchalarini ayting.
- 5.III turlanishdagi otlarning kelishiklar bo`yicha qo`shimchasini ayting.
- 6.Undosh tipga qaysi otlar kiradi?
- 7.Aralash tipga qaysi otlar kiradi?
- 8.Unli tipga qaysi otlar kiradi?
- 9.IV turlanishdagi otlarga qaysi otlar kiradi?
- 10.IV turlanishdagi otlar kelishiklar bo`yicha qanday turlanadi?
- 11.V turlanishdagi otlarga qaysi otlar kiradi?
- 12.V turlanishdagi otlarning kelishik qo`shimchalarini ayting.
- 13.I-II turlanishdagi sifatlarga qaysi sifatlar kiradi?
- 14.I-II turlanishdagi sifatlar kelishiklar bo`yicha qanday turlanadi?
- 15.III turlanishdagi sifatlar nechta guruhga bo`linadi?
- 16.3 qo`shimchali, 2 qo`shimchali va 1 qo`shimchali sifatlar deganda nimani tushunasiz?
- 17.III turlanishdagi sifatlar kelishiklar bo`yicha qanday turlanadi?
- 18.Tuzlar nomi lotin tiliga qanday tarjima qilinadi?
- 19.Retsept nechta qismdan tashkil topadi?
- 20.Retseptning lotincha qismi qanday yoziladi?
- 21.Qanday retseptlarni bilasiz?

2. Quyidagi so`zlarning turlanishini va rodini aniqlang.

Juniperus, flos, fructus, solutio, gemma, sal, Nuphar, usus, species.

3. Quyidagi otlarning bosh va qaratqich kelishik, birlik va ko`plik son shakllarini jadval yordamida yozing.

Bodom, qaynatma, ildizpoya, surtma, shira, po`stloq, kun, ko`knori, urug`, pasta.

Namuna:

Nom.Sing.	Typл.	Род	Gen.Sing.	Nom.Plur.	Gen.Plur.
species-yig`ma	V	f	speciei-yig`maning	species-yig`malar	specierum-yig`malar-ning

4. Atamalarning shartli tasvirini tuzib, Nom. va Gen. da lotin tiliga tarjima qiling.

1. me'da yig`masi
2. na'matak mevalari
3. ilonsimon toron ildizpoyasi
4. levzeyaning ildizpoyasi ildizlari bilan
5. jenshen ildizi
6. zupturum barglari
7. ravoch ildizining tabletkalari
8. jag`-jag`ning suyuq ekstrakti
9. mavrak barglari
10. cho`ktirilgan oltingugurt
11. strofant urug`lari
12. dorivor mavrak barglari

5. Retseptlarni o`zbek tiliga tarjima qiling.

1. Recipe: Herbae Convallariae 1,0
Herbae Leonuri 2,0
Rhizomatis cum radicibus Valerianae 1,5
Misce, fiant species.
Da.
Signa: Bir stakan qaynagan suvda damlansin.
2. Recipe: Foliorum Digitalis 1,0
Foliorum Menthae piperitae 4,0
Fructuum Foeniculi 1,5
Misce, fiant species.
Da.
Signa: Har bir doza 1 stakan qaynagan suvda damlansin.
Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.
3. Recipe: Radicis Althaeae 10,0
Radicis Glycyrrhizae 8,0
Foliorum Eucalypti 2,0
Olei Menthae piperitae III
Misce, fiant species.
Da.
Signa:
4. Recipe: Specierum antiasthmaticarum 8,0
Da.
Signa: Chekish uchun

6. Retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling.

1. Ol: Angishivonagul barglari 1,0
Bahorgi adonisning yer ustki qismi 4,0
Ukrop mevalari 2,0

- Arpabodiyon mevalari 1,0
Yig`ma hosil bo`lguncha aralashtir.
Shunday dozalarda 10 (son) ta berilsin.
Belgila: 1 stakan qaynab turgan suvga damlash kerak.
- 2.Ol: Marvaridgul yer ustki qismi
Bahorgi adonisning yer ustki qismi teng miqdorda 3,0 dan
Do`lana mevasi 2,0
Yig`ma hosil bo`lguncha aralashtir.
Shunday dozalardan 20 (son)ta ber.
Belgila: Har bir dozani 1 stakan qaynab turgan suvda damlash kerak.
Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.
- 3.Ol: Frangula po`stlog`i 3,0
Qizilmiya ildizi
Gulxayri ildizi teng miqdorda 2,0 dan
Natriy tetraboratdan 2,0
Kaliy tetraboratdan 2,0
Yig`ma hosil bo`lguncha aralashtir.
Ber.
Belgila: 1 stakan qaynab turgan suvda damlash kerak.
Kuniga 2 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.

Uyga vazifa

Oraliq baholashga tayyorlaning!

19-dars

Mavzu: Retseptlarda so`zlarni qisqartirish

51-§. Retseptlarda so`zlarni qisqartirish

Retseptlardagi so`zlarni quyidagicha qisqartirish mumkin:

1.Retseptlarda so`zlarni qisqartirganda ko`pincha ularning boshlang`ich qismi olinadi.

Masalan: semen – sem., folium – fol.

2.Agar so`zning bosh qismida qatorasiga bir nechta undosh harflar kelsa, so`zni qisqartirganda ular saqlanib qoladi.

Masalan: emplastrum –empl., infusum – inf.

3.Retseptlarda tez-tez uchrab turadigan so`z va iboralar bitta harfgacha qisqartirilishi mumkin.

Masalan: Misce – M., Da - D., Signa – S.

**52-§. RETSEPTLARDA QISQARTIRISHGA RUXSAT
ETILGAN SO‘Z VA IBORALAR RO‘YXATI**

So‘z yoki ibora	Qisqartirish	O‘zbekcha tarjimasi
1	2	3
ana	aa	teng miqdorda, baravar
aqua destillata	aq.dest.	distillangan suv
cortex	cort.	po‘stloq
Da (Detur) tales doses numero	D.t.d.N.	Shunday dozalardan..(son) bering. (berilgan bo‘lsin)
decoctum	dec.	qaynatma
dilutus	dil.	suyultirilgan
Divide in partes aequales	Div.in p.aeq.	Teng qismlarga bo‘ling
emulsum	emuls.	emulsiya
emplastrum	empl.	malham
1	2	3
extractum	extr.	ekstrakt
fiat yoki fiant	f.	hosil bo‘lguncha
flos	fl.	gul
folium	fol.	barg
fructus	fr.	meva
guttas	gtt.	tomchi
herba	hb.	o‘t, yer ustki qismi
in ampullis	in amp.	ampulada
in capsulis	in caps. gel.	jelatinli kapsulalarda
in charta cerata	in ch.cer.	mumlangan qog‘ozda
in tabulettis	in tab.	tabletkalarda
infusum	inf.	damlama
linimentum	linim.	liniment
liquor	liq.	suyuqlik
massa pilularum	m.pil.	hab dori massasi
Misce.Misceatur.	M.	Aralashtiring. Aralashtirmoq!
Misce.Da.Signa.	M.D.S.	Aralashtiring. Bering. Belgilang.
Misce, fiat.	M.f.	Hosil bo‘lguncha aralashtiring (birlik)
Misce, fiant.	M. f.	Hosil bo‘lguncha aralashtiring (ko‘plik)
mucilago	mucil.	shilliq
numero	N.	son
obductus	obd.	po‘st bilan qoplangan
oleum	ol.	moy, yog‘

pilula	pil.	hab dori
pulvis	pulv.	kukun
quantum satis	q.s.	keragicha
radix	r., rad.	ildiz
recipe	Rp.	oling
rhizoma	rhiz.	ildizpoya
Signa. Signetur.	S.	Belgilang. Belgilangan bo‘lsin!
semen	sem.	urug‘
siccus	sicc.	quruq
sirupus	sir.	sharbat
simplex	simpl.	oddiy
solutio	sol.	eritma
species	sp.	yig‘ma
spissus	spiss.	quyuq
1	2	3
Sterilisa.Sterilisetur.	Steril.	Sterilizatsiya qilingan bo‘lsin! Sterilizatsiya qiling.
stigmata	stigm.	tumshuqcha, og‘izcha
suppositorium	supp.	shamcha
tabuletta	tab.	tabletk
tinctura	tinct.	nastoyka
unguentum	ung.	surtma

Mashqlar

1. Quyidagi retseptlarning to‘liq shaklini yozing va o‘zbek tiliga tarjima qiling.

1. Rp.: Sol. Magnii sulfatis 10% 10 ml
Tinct. Valerianae
Tinct. Convallariae aa 15 ml
M.D.S: Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.
2. Rp.: Acidi salicylici 0.1
Ol. Helianthi 10.0
M.f.sol.
D.S.: Surtish uchun
3. Rp.: Sol. Ac. Hydrochlorici 2% 200 ml
Pepsini 3,0
Sir. simp. 20 ml
M.D.S: Kuniga 4 marta 1 osh qoshiqdan ichilisin.
4. Rp.: Tinct. Strychni 2 ml
Natrii hydrocarbonatis 4,0
Extr. Belladonnae 0,12
Aq. Menthae ad 200 ml
M.D.S.: Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.

- 5.Rp.: Emuls. Ol. Helianthi 180,0
 Camphorae 2,0
 Sirupi Sacchari 10 ml.
 M.D.S. Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.
- 6.Rp.: Inf.fol. Salviae 150 ml
 Ac. Borici 2,0
 M.D.S. Chayqash uchun
- 7.Rp.: Inf.hb. Thermopsidis ex 0,2:100 ml
 Natrii benzoatis 2,0
 Sirupi Sacchari 5 ml
 M.D.S: Kuniga 3 marta 1 choy qoshiqdan ichilsin.
- 8.Rp.: Dec. rad. Althaeae 120 ml
 Codeini 0,05
 Natrii hydrocarbonatis 3,0
 M.D.S.: Kuniga 3 marta 1 desert qoshiqdan ichilsin.
- 9.Rp.: Extr. Belladonnae 0,015
 Ichthyoli 0,1
 Ol. Cacao 1,5
 M.f. supp.
 D.t.d. N3
 S.:Kuniga 1 shamchadan qo'yilsin.
- 10.Rp.:Ac. lactici 0,05
 Chinosoli 0.1
 Ol. Cacao q.s. ut f. glob.
 D.t.d. N20
 S.:Ertalab va kechqurun 1 sharchadan qo'yilsin.
- 11.Rp.:Tab. fol. Digitalis 0,05
 D.S.:Kuniga 3 marta 1 tabletkadan ichilsin.
- 12.Rp.: Aq. Plumbi
 Aq. dest. aa 50 ml
 Ac. borici 2,0
 M.D.S.:
- 2. Retseptlarni tarjima qiling va qisqartirib yozing.**
- 1.Ol: Glukoza eritmasi 40 %-200 ml
 Nikotin kislota 0,25
 Kodein 0,2
 Valeriana nastoykasi 10 ml
 Aralashtir. Ber.
 Belgila: Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.
- 2.Ol: Kodein fosfat 0,3
 Natriy bromid 3,0
 Marvaridgul nastoykasi 10 ml
 Distillangan suv 5 ml.
 Aralashtir. Ber.

- Belgila: Kuniga 2 marta 20 tomchidan ichilsin.
- 3.Ol: Jelatin 0,3
Shakar sharbati 10 ml
Distillangan suv 100 ml gacha
Aralashtir. Ber.
Belgila: Har soatda 1 osh qoshiqdan ichilsin.
- 4.Ol: Gulxayri ildizi qaynatmasi 120,0
Kodein 0,05
Natriy gidrokarbonat 3,0
Aralashtir. Ber.
Belgila: 5 yoshli bolaga kuniga 3 marta 1 desert qoshiqdan ichilsin.
- 5.Ol: Salitsilat kislotasi 0,1
Kungaboqar moyi 10,0
Eritma hosil bo'lguncha aralashtir.
Ber.
Belgila: Surtish uchun.
- 6.Ol: Kuchala nastoykasi 2,0
Natriy gidrokarbonat 4,0
Belladonna ekstrakti 0,12
Yalpiz suvi 200,0 gacha
Aralashtir. Ber.
Belgila: Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.
- 7.Ol: Kanakunjut moyi
Shaftoli moyi teng miqdorda 25,0 dan
Oq mum 15,0
Lanolin 10,0
Surtma hosil bo'lguncha aralashtir.
Ber.
Belgila: Quruq teriga surtish uchun.
- 8.Ol: Magniy sulfat eritmasi 10 %-100,0
Marvaridgul nastoykasi
Valeriana nastoykasi teng miqdorda 15,0 dan
Aralashtir. Ber.
Belgila: Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.
- 9.Ol: Afsonak yer ustki qismi damlamasi 2,0-100,0
Natriy benzoat 5,0
Aralashtir. Ber.
Belgila: 5 yoshli bolaga kuniga 3 marta 1 choy qoshiqdan ichirilsin.
- 10.Ol: Xlorid kislotasi eritmasi 2%-200,0
Pepsin 3,0
Oddiy sharbat 20,0
Aralashtir. Ber.
Belgila: Kuniga 4 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.

Uyga vazifa

I. "Retseptlarda soʻzlarni qisqartirish" mavzusini oʻzlashtirib oling va quyidagi savollar yordamida bilimlaringizni tekshirib koʻring.

- 1) Retseptlardagi soʻzlar qanday qisqartiriladi?
- 2) Retseptlardagi qaysi soʻzlar bitta harfgacha qisqartiriladi?
- 3) Agar soʻzning bosh qismida qatorasiga bir nechta undosh harflar kelsa bu soʻz qanday qisqartiriladi?

II. Retseptlarda qisqartirishga ruxsat etiladigan soʻzlar va iboralar roʻyxatini yod oling.

III. Retseptlarni toʻliq shaklini yozing va oʻzbek tiliga tarjima qiling.

1. Rp.: Emuls oleos. 100,0

Camphorae 1,0

Ol. Menthae piperitae gtt. V

M.D.S.: Kuniga 2 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.

2. Rp.: Sol. Glucosi 40 %-200,0

Ac. ascorbinici 2,0

Ac. nicotinic 0,25

Codeini 0,2

Tinct. Valerianae 10,0

M.D.S. Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.

3. Rp.: Inf. r. Althaeae ex 6.0-180,0

Natrii benzoatis

Elixiris pectoralis aa 1.5

Sir. Sacchari 10,0

M.S.D.: Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.

IV. Toʻgʻri oʻqishni oʻrganing!

Chromolymphotrastum, Propyliodonum, Propylix, Barii sulfas pro roentgeno, Sulfoabar, Magnevist, Echovist, Gadoteridol, Levovist, Fluorescein - natrium, Pentagastrinum, tabulettae "Limontar", Rifathyroinum, Thyroliberin, Thyrefact, Achillea asiatica, Betonica officinalis, Dolamin, Bryonia alba, Brassica juncea, Centaurium umbellatum, Chelidonium majus, Cichorium intybus, Cimicifuga dahurica, Juglans regia, Cinnamonum camphora, Menyanthes trifoliata, Leonurus quinquelobatus, Nerium oleander, Urtica dioica, Orthosiphon stamineus, Oxycoccus quadripetalus, Padus racemosa, Panax schin-seng, Pyrethrum cinerariaefolium, Quercus petraea, Divascol, Rauwolfia serpentina, Rhaponticum carthamoides, Rhus coriaria, Tussilago farfara, Viscum album, Avermex, Zea mays, Strychnos nux-vomica, Sternocard, Chlortetracyclinum, Polyvitaplex, Antianaeminum.

V. Quyidagi maqolni yod oling.

De lingua stulta incommoda multa. -

Beʼmani soʻzlar katta koʻngilsizliklarga olib keladi.

20 -dars

Mavzu: Farmatsevtik atama va retseptlarni tarjima qilish

1. Grammatika bo`yicha olingan bilimlaringizni quyidagi savollar yordamida tekshirib ko`ring.

- 1.I turlanishdagi otlarga qaysi otlar kiradi?
- 2.I turlanishdagi otlar kelishiklar bo`yicha qanday turlanadi?
- 3.II turlanishdagi otlarga qaysi otlar kiradi?
- 4.II turlanishdagi otlarning kelishiklar bo`yicha qo`shimchalarini ayting.
- 5.III turlanishdagi otlarning kelishiklar bo`yicha qo`shimchasini ayting.
- 6.Undosh tipga qaysi otlar kiradi?
- 7.Aralash tipga qaysi otlar kiradi?
- 8.Unli tipga qaysi otlar kiradi?
- 9.IV turlanishdagi otlarga qaysi otlar kiradi?
- 10.IV turlanishdagi otlar kelishiklar bo`yicha qanday turlanadi?
- 11.V turlanishdagi otlarga qaysi otlar kiradi?
- 12.V turlanishdagi otlarning kelishik qo`shimchalarini ayting.
- 13.I-II turlanishdagi sifatlarga qaysi sifatlar kiradi?
- 14.I-II turlanishdagi sifatlar kelishiklar bo`yicha qanday turlanadi?
- 15.III turlanishdagi sifatlar nechta guruhga bo`linadi?
- 16.3 qo`shimchali, 2 qo`shimchali va 1 qo`shimchali sifatlar deganda nimani tushunasiz?
- 17.III turlanishdagi sifatlar kelishiklar bo`yicha qanday turlanadi?
- 18.Tuzlar nomi lotin tiliga qanday tarjima qilinadi?
- 19.Retsept nechta qismdan tashkil topadi?
- 20.Retseptning lotincha qismi qanday yoziladi?
- 21.Qanday retseptlarni bilasiz?

2. Quyidagi so`zlarning turlanishini va rodini aniqlang.

Juniperus, flos, fructus, solutio, gemma, sal, Nuphar, usus, species.

3. Quyidagi otlarning bosh va qaratqich kelishik, birlik va ko`plik son shakllarini jadval yordamida yozing.

Bodom, qaynatma, ildizpoya, surtma, shira, po`stloq, kun, ko`knori, urug`, pasta.

Namuna:

Nom.Sing.	Typл.	Род	Gen.Sing.	Nom.Plur.	Gen.Plur.
species-yig`ma	V	f	speciei-yig`maning	species-yig`malar	specierum-yig`malar-ning

4. Atamalarning shartli tasvirini tuzib, Nom. va Gen. da lotin tiliga tarjima qiling.

1. me'da yig`masi
2. na'matak mevalari
3. ilonsimon toron ildizpoyasi
4. levzeyaning ildizpoyasi ildizlari bilan
5. jenshen ildizi
6. zupturum barglari
7. ravoch ildizining tabletkalari
8. jag`-jag`ning suyuq ekstrakti
9. mavrak barglari
10. cho`ktirilgan oltingugurt
11. strofant urug`lari
12. dorivor mavrak barglari

5. Retseptlarni o`zbek tiliga tarjima qiling.

1. Recipe: Herbae Convallariae 1,0
Herbae Leonuri 2,0
Rhizomatis cum radicibus Valerianae 1,5
Misce, fiant species.
Da.
Signa: Bir stakan qaynagan suvda damlansin.
2. Recipe: Foliorum Digitalis 1,0
Foliorum Menthae piperitae 4,0
Fructuum Foeniculi 1,5
Misce, fiant species.
Da.
Signa: Har bir doza 1 stakan qaynagan suvda damlansin.
Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.
3. Recipe: Radicis Althaeae 10,0
Radicis Glycyrrhizae 8,0
Foliorum Eucalypti 2,0
Olei Menthae piperitae III
Misce, fiant species.
Da.
Signa:
4. Recipe: Specierum antiasthmaticarum 8,0
Da.
Signa: Chekish uchun

6. Retseptlarni lotin tiliga tarjima qiling.

1. Ol: Angishvonagul barglari 1,0
Bahorgi adonisning er ustki qismi 4,0
Ukrop mevalari 2,0

- Arpabodiyon mevalari 1,0
Yig`ma hosil bo`lguncha aralashtir.
Shunday dozalarda 10 (son) ta berilsin.
Belgila: 1 stakan qaynab turgan suvga damlash kerak.
- 2.Ol: Marvaridgul yer ustki qismi
Bahorgi adonisning yer ustki qismi teng miqdorda 3,0 dan
Do`lana mevasi 2,0
Yig`ma hosil bo`lguncha aralashtir.
Shunday dozalardan 20 (son)ta ber.
Belgila: Har bir dozani 1 stakan qaynab turgan suvda damlash kerak.
Kuniga 3 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.
- 3.Ol: Frangula po`stlog`i 3,0
Qizilmiya ildizi
Gulxayri ildizi teng miqdorda 2,0 dan
Natriy tetraboratdan 2,0
Kaliy tetraboratdan 2,0
Yig`ma hosil bo`lguncha aralashtir.
Ber.
Belgila: 1 stakan qaynab turgan suvda damlash kerak.
Kuniga 2 marta 1 osh qoshiqdan ichilsin.

Uyga vazifa

Leksik va grammatik mavzularni takrorlang!

Ilova

Dori shakllari to'g'risida ma'lumot

Tabletta, ae,f - tabletka

Ichish, sirdan ishlatish yoki in'yeksiya qilish (tegishli erituvchida eritilgandan so'ng) uchun mo'ljallangan, dorivor moddalarni presslab olingan, dozalangan qattiq dori turi.

Tinctura, ae,f – nastoyka

Ichishga yoki sirdan ishlatishga mo'ljallangan, dorivor o'simlik mahsulotining qizdirilmagan va spirtli, spirt-suvli, spirt-efirli tiniq ajratmasidan iborat bo'lgan suyuq dori turi.

Gutta, ae,f – tomchi (guttae - tomchilar)

Tomchi holida ichishga yoki sirdan ishlatishga mo'ljallangan suyuq dori turi.

Capsula, ae,f – kapsula

Ichish uchun mo'ljallangan ichiga dorivor vosita solingan g'ilofcha(jelatin, kraxmal yoki boshqa polimerlardan tayyorlangan)dan iborat bo'lgan dozalangan dori turi.

Pilula, ae,f – habdori

Ichishga mo'ljallangan, tarkibida dorivor vosita va yordamchi moddalar bo'lgan bir xil plastik massadan tayyorlangan sharcha holdagi dozalangan qattiq dori turi.

Pasta, ae,f – pasta

Tarkibida 20-25 % dan ortiq kukun holdagi moddalar bo'lgan surtma.

Sirupus, i,m – sharbat

Ichish uchun mo'ljallangan, qandning suvdagi konsentrlangan eritmasidagi dorivor moddalarning eritmasidan iborat suyuq dori turi.

Infusum, i,n – damlama va **decoctum, i,n** – qaynatma

Ichish yoki sirdan ishlatishga mo'ljallangan dorivor o'simlik mahsulotining suvli ajratmasi yoki shu maqsad uchun maxsus tayyorlangan konsentrant eritmasidan iborat bo'lgan suyuq dori turlari

Damlama va qaynatma bir-biridan tayyorlash usuli (olov ustida yoki suv hammomida qizdirish va keyinchalik damlash vaqti) bo'yicha farq kiladi.

Extractum, i,n – ekstrakt

Ichishga yoki sirdan ishlatishga mo'ljallangan , dorivor o'simlik mahsulotining konsentrlangan ajratmasidan iborat bo'lgan dori turi.

Emulsum, i,n – emulsiya

Ichish, sirdan ishlatish yoki in'yeksiya qilish uchun mo'ljallangan, o'zaro aralashmaydigan suyuqliklardan iborat dispers sistemadan tashkil topgan suyuq dori turi.

Unguentum, i,n – surtma

Sirdan ishlatishga mo'ljallangan yopishqoq konsistensiyali yumshoq dori turi.

Linimentum, i,n – liniment

Suyuq surtma.

Suppositorium, i,n – shamcha

Tana bo'shlig'iga yuborish uchun mo'ljallangan, uy haroratida qattiq va tana haroratida eriydigan dori turi.

Emplastrum, i,n – malham

Sirdan ishlatishga mo'ljallangan, tana haroratida yumshash va teriga yopishish qobiliyatiga ega bo'lgan plastik massa holdagi yoki yassi narsa ustiga surtilgan o'sha plastik massa holdagi dori turi.

Granulum, i,n – granula

Ichish uchun mo'ljallangan, yumshoq, silindrsimon yoki boshqacha shaklli bir xil bo'lak-chalar (zarrachalar, donachalar) dan tashkil topgan qattiq dori turi.

Aërosolum, i,n – aerosol

Gaz yoki gazlar aralashmasidan iborat dispers muhitdan, qattiq modda zarrachasi yoki suyuqlikdan iborat dispers fazadan tashkil topgan, maxsus qolip yordamida olinadigan dispers sistemali dori turi.

Briquetum, i,n – briket

Presslash yuli bilan yirik maydalangan ma'lum miqdordagi dorivor o'simlik mahsulotidan tayyorlangan dozalangan dori turi.

Pulvis, eris,m – kukun

Ichish, sirdan ishlatish yoki in'yeksiya qilish (tegishli erituvchida eritilgandan so'ng) uchun mo'ljallangan kukun holdagi qattiq dori turi

Solutio, onis,f – eritma

In'yeksiya qilish, ichish yoki sirdan ishlatish uchun mo'ljallangan bitta yoki bir nechta dorivor moddalarni eritish yo'li bilan olingan suyuq dori turi.

Charta (ae) sinapina (ae) – gorchichnik

Yog'sizlantirilgan xantal urug'ining kukuni bilan yupqa qilib qoplangan qog'oz varag'i.

Dragee –draje

Ichish uchun ishlatiladigan, granula ustiga dorivor vosita va qo'shimcha moddalarni qavat-qavat qilib surtish yo'li bilan olinadigan dozalangan qattiq dori turi.

Species, ei - yig'ma

Ichish yoki sirdan ishlatishga mo'ljallangan damlamalar va qaynatmalar tayyorlash uchun qo'llaniladigan maydalangan yoki butun bir necha tur dorivor o'simlik mahsulotining va ba'zan dorivor vositalar qo'shilgan aralashmasi.

Lotincha - o‘zbekcha lug‘at

A

acidum, i,n - kislota
Acorus (i) calamus (i),m - oddiy igrir
activatus, a, um - faollashtirilgan
adeps, ipis, m - yog‘
adeps (ipis) suillus (i) - cho‘chqa yog‘i
Adonis, idis, m - adonis
Adonis (idis) vernalis (is)- bahorgi adonis
Adonis (idis) turkestanicus (i) - turkiston adonisi
adstringens, ntis - burushtiruvchi
adulti, orum – kattalar
aër, is, m – havo
aërosolum, i,n- aerazol
aequalis, e – bir xil, bab-barobar
Aethamidum, i,n - etamid
Aethazolum, i,n - etazol
aether, eris, m - efir
aethereus, a, um - efirli
Aethimizolum, i,n - etimizol
Aethinyloestradiolum, i,n - etinilestradiol
aethylicus, a, um - etil –i (-si)
albus, a, um- oq
Allocholum, i,n - alloxol

Alnus, i,f - qandag'och, olxa
 Aloë, ës, f - aloy
 Althaea, ae, f - gulxayri
 alumen, inis, n - achchiqtosh
 amarities, ei, f - achchiq ta'm, taxir maza
 amarus, a, um - achchiq
 Amidopyrinum, i,n - amidopirin
 Aminationum, i,n - amination
 Aminazinum, i,m - aminazin
 ammoniatus, a, um - ammiakli
 ampulla, ae, f - ampula
 amurensis, e - amur -i(-si)
 Amycazolum, i,n - amikazol
 Amygdala, ae, f - bodom
 amylaceus, a, um - kraxmalli, kraxmalga tegishli
 amyllum, i,n- kraxmal
 ana - teng miqdorda, teng
 Anaesthesinum, i,n - anestezin
 anaestheticus, a, um - og'riqsizlantiruvchi
 analgeticus, a,um - og'riqni qoldiruvchi, og'riqsizlantiruvchi
 Analginum, i,n - analgin
 anhydricus, a, um - suvsiz
 animal, alis, n - hayvon
 anisatus, a, um - arpabodiyonli
 Anisum, i,n - arpabodiyon, oddiy anis
 antiasthmaticus, a, um - astmaga qarshi
 antidiarrhoicus, a, um - ich ketishiga qarshi
 antidiphthericus, a, um - bo'g'maga qarshi
 antidotum, i,n - zaharga qarshi dori
 apis, is, f - asalari
 Apomorphinum, i, n - apomorfin
 Aprenalum, i, n - aprenal
 Apressinum, i, n - apressin
 Aprophenum, i, n - aprofen
 aqua, ae, f - suv
 aquosus, a, um - suvli
 Arachis, idis, f – yeryong'oq
 Aralia, ae, f – araliya
 arenarius, a, um - qumli, qumloq
 Argentum, i, n – kumush
 Armeniaca, ae, f - o'rik
 Arnica, ae, f - arnika
 aromaticus, a, um - xushbo'y
 Arsenicum, i, n - margimush

Artemisia (ae) absinthium (i) – achchiq shuvoq, ermon
arvensis, e – dala –i (-si)
aspersio, onis, f - sepma dori
Aurum, i, n - oltin
axungia, ae, f - moy, yog‘

B

bacca, ae, f - danaksiz meva, rezavor meva
bacillus, i, n - tayoqcha
balsamum, i, n - balzam
balsamum (i) Schostakovsky – Shostakovskiy balzami
Barium, i, n - bariy
basis, is, f - asos, negiz
Belladonna, ae, f - belladonna
benzoicus, a, um – benzoyli
Berberis, idis, f – zirk
Berberis (idis) vulgaris - oddiy zirk
Betula, ae, f – qayin
Bidens, ntis, f - qoraqiz (ittikanak)
Bidens(ntis) tripartita (ae) – uch bo‘lakli qoraqiz
Bismithum, i, n – vismut
Bistorta, ae, f - ilonsimon toron
bolus, i, f - gil, tuproq
borax, acis, f – bura
briquetum, i, n – briket
Bromisovalum, i, n – bromizoval
Bromum, i, n – brom
Bursa (ae) pastoris – jag‘ - jag‘

C

Cacao (turlanmaydi) – kakao
Calcium, i, n – kalsiy
Calendula, ae, f – tirnoqgul
camphora, ae, f – kamfora
camphoratus, a, um – kamforali
Capsicum, i, n – qalampir, garimdori
capsula, ae, f – kapsula
carbo, onis, m – ko‘mir
cardiacus, a, um – yurakka ta’sir etuvchi, yurak -i(-si)
cella, ae, f – hujayra
cellula, ae, f – hujayracha
Centaurium, i, n – tillabosh
cera, ae, f – mum
ceratus, a, um – mumlangan

Chamomilla, ae, f – moychechak
 charta, ae, f – qog‘oz
 charta (ae) Sinapis – xantal qog‘oz, gorchichnik
 chartaceus, a, um – qog‘ozga tegishli
 chinensis, e – xitoy –i (-si)
 Chininum, i, n – xinin
 Chloroformium, i, n – xloroform
 Chlorum, i, n – xlor
 chole, es, f – o‘t, safro
 cinerius, a, um – kulrang
 cito – tez, tezda, tezlik bilan
 Citrus, i, f – limon (daraxti)
 Citrus (i) unshiu – mandarin (daraxti)
 Codeinum, i, n – kodein
 coeruleus, a, um – ko‘k zangori
 Coffeinum, i, n – kofein
 colla, ae, f – yelim
 collagenicus, a, um – kollagenli
 Collargolum, i, n – kollargol
 colo, are, l – suzmoq, suzib tinitmoq
 color, oris, m – rang
 communis, e – oddiy
 compositus, a, um – murakkab
 concentratus, a, um – konsentrlangan
 concisus, a, um – maydalangan, kesilgan, qirqilgan
 conservatus, a, um – konservatsiya qilingan
 contra – qarshi
 contusus, a, um – yanchilgan, tuyilgan
 Convallaria, ae, f – marvaridgul
 cor, cordis, n – yurak
 Corazolum, i, n – korazol
 Cordiaminum, i, n – kordiamin
 Cordigitum, i, n – kordigit
 Coriandrum, i, n – kashnich
 cornu, us, n – muguz (shox)
 cortex, icis, m – po‘stloq
 Cortisonum, i, n – kortizon
 Crataegus, i, f – do‘lana
 creta, ae, f – bo‘r
 crystallisatus, a, um – kristal . . .
 crystallus, i, f – kristal
 Cucurbita, ae, f – qovoq
 Cuprum, i, n – mis

D

da in ampullis – ampulada ber
da in capsulis – kapsula shaklida ber
da in charta – qog‘ozda ber
da in scatula – qutichada ber
da in tabulettis – tabletka shaklida ber
da in vitro nigro - qora shisha idishda ber
Datura (ae) stramonium (i) – oddiy bangidevona
decoctum, i, n – qaynatma
Depressinum, i, n – depressin
depuratus, a, um – tozalangan
Dermatolum, i, n – dermatol
Desoxycorticosteronum, i, n – dezoksikortikosteron
destillatus, a, um – distillangan
Diazolinum, i, n – diazolin
Dibazolum, i, n – dibazol
Dicainum, i, n – dikain
dies, ei, f – kun, kunduzgi
Digitalis, is, f – angishvonagul
Digitalis(is) grandiflora(ae) – yirik gulli angishvonagul
Digitalis(is) purpurea(ae) – qizil angishvonagul
dilutus, a, um – suyultirilgan
Dimedrolum, i, n – dimedrol
Diprophenum, i, n – diprofen
Diuretinum, i, n – diuretin
dosis, is, f – doza
dragee (turlanmaydi) - draje
dragees (plur.) – draje
dulcis, e - shirin

E

Echinopanax, acis, n – exinopanaks
Echinopanax (acis) elatum (i) – baland exinopanaks
Eleutherococcus, i, m – eleuterokokk
elixir, iris, n – eliksir
emplastrum, i, n – malham
Ephedra, ae, f – efedra, qizilcha
Erysimum, i, n – jeltushnik
Equisetum, i, n – qirqbo‘g‘in
Erythromycinum, i, n – eritromitsin
Eucalyptus, i, f – ekvalipt
Eucommia, ae, f – evkommiya, xitoy guttapercha daraxti
Euphyllinum, i, n – eufillin
exitus, us, m – natija, oqibat

exsiccatu, a, um – quritilgan
ex tempore – keragida, kerak paytida
externu, a, um – tashqi, sirtqi

F

faex, faecis, f – achitqi
Farfara, ae, f – oqqaldirmoq
Ferrum, i, n – temir
flavus, a, um – sariq
flos, floris, m – gul
fluidus, a, um – suyuq
Fluorum, i, n – ftor
Foeniculum, i, n – ukrop, fenxel
folium, i, n – barg
fortis, e – kuchli ta'sir qiladigan
Frangula, ae, f – frangula
frigidus, a, um – sovuq
fructus, us, m – meva
fungus, us, m – qo'ziqorin, zamburug'
Furacilinum, i, n – furatsilin

G

gargarisma, atis, n – chayish, chayqash
gastricus, a, um – oshqozon –i (-si)
gelatina, ae, f – jelatin
gelatinosus, a, um – jelatinli
gelu, us, n – muz, yax
gemma, ae, f – kurtak
Gentiana, ae, f – gazako't, erbahosi
Ginseng (turlanmaydi) – jenshen
glandula, ae, f – bez
globulus, i, m – sharcha
Glucosum, i, m –glukoza
Glycerinum, i, n – glitserin
glycosidum, i, n – glikozid
Glycyrrhiza, ae, f – qizilmiya, shirinmiya
granulum, i, n – granula
gutta, ae, f – tomchi
Guttae Botkini – Botkin tomchisi

H

habitus, us, m – tashqi ko'rinish
Haematogenum, i, n – gemotegen
Helianthus, i, m - kungaboqar

Helichrysum, i, n – bo‘znoh
herba, ae, f – o‘t, yer ustki qismi
Hexamethylentetraminum, i, n – geksametilentetramin
Hexamidinum, es, f – geksamidin
Hippophaë, ës, f - chakonda
Hydrargyrum, i, n – simob
hydricus, a, um – suvli
Hydrogenium, i, n – vodorod
hydroxydum, i, n – gidroksid
Hyoscyamus, i, m – mingdevona
Hypericum, i, n – dalachay, qizilpoycha, sariqchoy
hypnoticus, a, um – uxlatadigan, uyqu keltiradigan
hypotonia, ae, f – gipotoniya (qon bosimining pasayishi)

I

Ichthyolum, i, n – ixtiol
infectio, onis, f – infeksiya
infusum, i, n – damlama
inhalatio, onis, f – ingalyatsiya
injectio, onis, f – in’yeksiya
insolubilis, e – erimaydigan
internus, a, um – ichki
intramuscularis, e – mushak orasiga
Inula, ae, f – andiz
Iodoformium, i, n – yodoform
Iodum, i, n – yod
Ipecacuanha, ae, f – ipekakuana

J

japonicus, a, um – yapon -i (-si)
jecur, oris, n – jigar
Juglans, ndis, f – yeryong‘oq
Juniperus, i, f – archa

K

Kalanchoë, ës, f – kalanxoy
Kalium, i, n – kaliy

L

lac, lactis, n – sut
Laevomycetinum, i, n – levomitsetin
Lagochilus, i, m – bozulbang, lagoxilus
Lanolinum, i, n – lanolin
laxans, ntis – ich suradigan, surgı

Ledum, i, n – ledum
 Leonurus, i, m – arslonquyruq
 letalis, e – o‘ldiradigan
 Leuzea, ae, f - levzey
 lingua, ae, f – til
 linimentum, i, n – liniment
 linteum, i, n – kanop, polotno
 Linum, i, n – zig‘ir
 liquidus, a, um – suyuq
 Liquiritia, ae, f – qizilmiya, shirinmiya
 liquor, oris, m – suyuqlik, eritma
 Liquor (oris) Ammonii anisatus (i) – novshadil- arbabodiyon tomchilari
 Liquor (oris) Burovi – Burov suyuqligi
 Lithium, i, n – litiy
 luteus, a, um – sariq

M

Magnesium, i, n – magniy
 Magnium, i, n – magniy
 Magnolia, ae, f – magnoliya
 majalis, e – may –i (-si)
 manus, us, f – qo‘l
 massa, ae, f – massa
 materia, ae, f – modda
 Mays, ydis, f – makkajo‘xori
 medicamentum, i, n – dori, dori-darmon
 medicatus, a, um – tibbiyot -i (-si)
 medicinalis, e – tibbiyot - i (-si)
 medicus, i, m – vrach, shifokor
 mel, mellis, n – asal
 membranulla, ae, f – parda
 Mentha, ae, f – yalpiz
 Mentholum, i, n – mentol
 Menyanthes, idis, f – meniantes
 Menyanthes(idis) trifoliata(ae) – uchbargli meniantes (uchbarg)
 metallum, i, n - metal
 Methacinum, i, n – metatsin
 Methandrostenolum, i, n - metandrostenolon
 Methindionum, i, n - metindion
 Methioninum, i, n - metionin
 methodus, i, f - usul
 Methylandrostendiolum, i, n - metilandrostendiol
 Methylenum(i) coeruleum (i) - metilen ko‘ki
 Methylum, i, n - metil

Methyltestosteronum, i, n - metiltestosteron
Millefolium, i, n – bo‘ymodaron
mitis, e- kuchsiz ta’sir qiladigan
mixtio, onis, f- aralashma
mixtura, ae, f- mikstura
Morphinum, i, n- morfin
mucilago, inis, f- shilliq eritma
Myrtillus, i,m - chernika

N

naphthalanatus, a,um - naftalanli
Naphthalanum, i,n - naftalan
Naphthyzinum, i,n - naftizin
narcosis, is, f - narkoz
Natrium, i,n - natriy
naturalis, e - tabiiy
niger, gra, grum - qora
Nitrogenium, i,n - azot
Nitroglycerinum, i,n - nitroglitserin
Norsulfazolum, i,n- norsulfazol
No-spa, ae, f- no-shpa
Novocainum, i,n- novokain
novus, a, um- yangi
Noxyron, i,n- noksiron
numerus, i,m- son
Nuphar, aris, n- nufar
Nux, Nucis, f- yong‘oq
Nux (ucis) vomica (ae) – kuchala

O

obductus, a, um - parda (po‘st) bilan qoplangan
Octoestrolum, i,n- oktestrol
odor, oris, m- hid
officina, ae, f - dorixona
officinalis, e - dorivor, dorixona -i (-si)
oleosus, a, um - moyli
oleum, i,n - moy
Oleum(i) jecoris Aselli - baliq yog‘i
Oleum(i) Ricini – kanakunjut moyi
Oleum(i) Terebinthinae- terpentin moyi, skipidar
Oliva, ae, f - zaytun
Oryza, ae, f - guruch
Oxycoccus, i,m - klyukva
oxydulatus, a, um - chala oksid
oxydum, i,n- oksid

Oxygenium, i,n- kislrorod

P

Pachycarpinum, i, n - paxikarpin
paluster, tris, tre - botqoqda o‘sadigan, botqoqdagi
Papaver, eris, n- ko‘knori
Papaveraceae- ko‘knoridoshlar
Papaverinum, i,n- papaverin
Paracetamol, i,n- paratsetamol
paraffinatus, a,um- parafin bilan qoplangan
pars, partis, f- qism, bo‘lak
Passiflora, ae, f - passiflora
pasta, ae, f- pasta
pasta (ae) Lassari- Lassar pastasi
pectoralis, e- ko‘krak –I(-si)
Peganum (i) harmala (ae) – oddiy isiriq
Pentalginum, i, n- pentalgin
Pentaminum, i, n- pentamin
Pepsinum, i, n- pepsin
Perhydrolum, i,n- pergidrol
Periploca, ae, f- periploka
per os- og‘iz orqali
peroxydum, i,n- peroksid
per rectum - to‘g‘ri ichak orqali
Persicum, i,n- shaftoli
Phenacetinum, i,n - fenatsetin
Phenaminum, i,n - fenamin
Phenobarbitalum, i,n - fenobarbital
Phenolphthaleinum, i,n - fenolftalein
Phenolum, i,n- fenol
Phenoxyethylpenicillinum, i,-fenoksimetilpenitsillin
Phosphorus, i,m- fosfor
Phthalazolum, i,n- ftalazol
Phthivazidum, i,n- ftivazid
Phytinum, i,n- fitin
Pilocarpinum, i,n- pilokarpin
pilula, ae,f - hab dori
Pinus, i,f - qarag‘ay
Piper, eris, n - qalampir
pix, picis, f - smola, qatron
pix liquida, picis liquidae - qoramoy, qatron
planta, ae, f - o‘simlik
Plantago, inis, f - zipturum
Plantago(inis) major (is)- katta zipturum

Plantago(inis) psillium (i)- burga zupturum
Platyphyllinum i,n- platifillin
Plumbum, i,n- qo‘rg‘oshin
Polygala, ae,f- istod
Polygonum (i) hydropiper (eris) - achchiq toron, suv qalampir
praecipitatus, a,um- cho‘ktirilgan
Prednisolonum, i,n- prednizolon
pro - uchun, o‘rniga
pro adultis - kattalar uchun
pro die- dorining bir sutkalik dozasi
pro dosi- dorining bir marta qabul qilish dozasi
pro infantibus- bolalar uchun
pro inhalationibus- ingalyatsiyalar uchun
pro injectionibus-in’yeksiyalar uchun
Promedolum, i,n- promedol
pro narcosi- narkoz uchun
Proserinum, i,n- prozerin
Protargolum, i,n- protargol
pulveratus, a, um- kukunga aylantirilgan
pulvis, eris, m- kukun
purificatus, a, um- tozalangan
purpureus, a, um- qip-qizil, to‘q qizil
purus, a, um- toza

Q

quantum satis- keragicha
Quercus, us, f- eman, dub

R

radix, icis, f- ildiz, tomir
recens, ntis - yangi
receptum, i,n- retsept
rectalis, e- to‘g‘ri ichak
rectificatus, a, um- tozalangan
reductus, a, um- qaytarilgan
remedium, i,n- vrachlik vositasi
res, rei, f- narsa, buyum
Reserpinum, i,n- rezerpin
Resorcinum, i,n- rezorsin
Rhamnus, i,f- itjumrut
Rheum, i, n- ravoch
rhizoma, atis, n- ildizpoya
rhizoma (atis) cum radicibus- ildizpoya ildizlar bilan
Riboflavinum, i,n- riboflavin

Ricinus, i,n- kanakunjut
Rosa, ae, f- na'matak
Rubia, ae, f- ravoch
Rubus (i) idaeus (i) - malina

S

saccharum, i,n- shakar, qand
sal, salis, n- tuz
Sal (is) carolinum (i) factitium (i) – sun'iy karlovari tuzi
Salvia, ae, f- mavrak
Sanguisorba, ae, f- sangvizorba
sapo, onis, m- sovun
sapor, onis, m- maza, ta'm
scatula, ae, f- quticha
Schizandra, ae, f- limonnik
Scopolia, ae, f- skopoliya
Scopolaminum, i,n- skopolamin
Secale (is) cornutum (i)- shoxkuya
sedativus, a, um- tinchlantiradigan
semen, inis, n- urug'
Senna, ae, f- sano
serum, i,n- zardob
serva in loco frigido - sovuq yerda saqla
siccus, a, um- quruq
silvester, tris, tre- o'rmonda o'sadigan, o'rmondagi
simplex, icis- oddiy
Sinapis, is, f- xantal, gorchitsa
sirupus, i,m- sharbat
solubilis, e- eruvchan
solutio, onis, f- eritma
Solutio(onis) Ammonii caustici - novshadil spirti
Sophora, ae, f- tuxumak
species, ei, f- yig'ma
species(erum) aromaticae (arum) - xushbo'y yig'ma (choy)
species(erum) antiasthmaticae (arum)- astmaga qarshi yig'ma (choy)
species(erum) carminativae (arum)- yel haydovchi yig'ma (choy)
species(erum) cholagogae (arum)- o't haydovchi yig'ma (choy)
species(erum) diureticae (arum)- siydik haydovchi yig'ma (choy)
species(erum) laxantes (ium)- ich suradigan yig'ma (choy)
species(erum) pectorales (ium)- ko'krak yig'masi (choy)
species(erum) sedativae (arum)- tinchlantiruvchi yig'ma (choy)
species(erum) stomachicae (arum)- me'da (oshqozon) yig'masi (choy)
spirituosus, a, um- spirtli, spirtga tegishli

spiritus, us, m- spirt
spissus, a,um- quyug
spongia, ae, f- gubka
statim- darhol, zudlik bilan
Sterculia, ae, f- sterkuliya
sterilis, e- sterilizatsiya qilingan
stigma, atis, n - og'izcha
stilus, i,m - qalam
stomachicus, a, um- oshqozon, me'da -i (-si)
Streptocidum, i,n- streptotsid
Streptomycinum, i,n- streptomitsin
Strophanthinum, i,n- strofantin
Strophanthus, i, m- strofant
Strychninum, i,n- strixnin
Strychos, i, m- kuchala (daraxti)
subtilis, e - mayda
succus, i,m- shira
suillus, a, um- cho'chqa -i (-si)
Sulfadimethoxinum i,n- sulfadimetoksin
Sulfadimezinum, i,n- sulfadimezin
Sulfamonomethoxinum, i,n- sulfamonometoksin
Sulfapyridazinum, i,n- sulfapiridazin
Sulfur, uris, n- oltingugurt
sulfuratus, a, um- oltingugurtli
suspensio, onis, f- suspenziya, shilliq
Synoestrolum, i,n- sinestrol
Synthomycinum, i,n- sintomitsin

T

tabuletta, ae, f- tabletka
tabulettae contra tussim- yo'talga qarshi tabletkalar
talis, e- shunaqa, shunday
Tannalbinum, i,n- tannalbin
Tanninum, i,n- tanin
Taraxacum, i,n- qoqi
Terebinthina, ae, f- terpentin
Testosteronum, i,n- testosteron
Tetracyclinum, i,n- tetratsiklin
Thecodinum, i,n - tekodin
Themisalum, i,n- temizal
Theobrominum, i,n- teobromin
Theophyllinum, i,n- teofillin
Thermopsis, idis, f- termopsis
Thermopsis (idis) alterniflora (ae)- ketma-ket gulli termopsis

Thermopsis (idis) lanceolata (ae)- nishtarsimon termopsis
Thymus, i,m- tog‘ jambil
Thyreoidinum, i,n- tireoidin
Tilia, ae, f- jo‘ka
tinctura, ae, f- nastoyka
Tormentilla, ae, f- g‘ozpanja
Triftazinum, i,n- triftazin
Triticum, i,n- bug‘doy
tritus, a,um- ishqalab maydalangan
tussis, is,f- yo‘tal

U

unguentum, i,n - surtma
unguentum(i) Naphthalani - naftalan surtmasi
unguentum(i) Wilkinsoni - Vilkinson surtmasi
unguentum(i) Vischnevsky - Vishnevskiy surtmasi
Urodanum i,n- urodan
Urosulfanum, i,n- urosulfan
Urotropinum, i,n- urotropin
Urtica, ae, f- gazanda
ustus, a, um- olovda kuydirilgan
usus, us, m- ishlatish, qo‘llanish
Uva, ae, f- uzum
Uva (ae) ursi- toloknyanka

V

vaccinum, i,n- vaksina
Valeriana, ae, f- valeriana
Validolum, i,n - validol
Valocordinum, i,n- valokordin
Vaselinum, i,n - vazelin
venenum,i,n - zahar
Veratrum, i,n- maralquloq
vernalis, e - bahorgi
Viburnum, i,n - kalina, bodrezak
Vikasolum, i,n - vikasol
Vinylinum, i,n - vinilin
Viride (is) nitens (ntis)- brilliant yashili
viridis, e - yashil
vitaminisatus, a, um - vitaminlashtirilgan
vitaminum, i,n - vitamin
Vitis (is) idaea (ae)- brusnika
vitrum, i,n- kichkina shisha idish
vulgaris, e- oddiy

X

xeroformium, i,n - kseroform

Z

Zea(ae) mays (idis)- makkajo‘xori

Zincum, i,n - rux

O‘zbekcha – lotincha lug‘at

A

adonis – Adonis, idis,m

aerazol – aërosolum, i, n

alkoloid – alcaloidum, i,n

alloxol – Allocholum, i,n

aloy – Aloë es,f

amidopirin – Amidopyrinum, i,n

amikazol – Amycazolum, i, n

aminalon – Aminationum, i,n

aminazin – Aminazinum, i,n

ammiakli – ammoniatus, a, um

ampula – ampulla, ae, f

ampulada ber - da in ampullis

amur-i,(-si) – amurensis, e

analgin – Analginum, i,n

andiz – Inula, ae, f

angishvonagul- Digitalis, is, f

apomorfin - Apomorphinum, i,n

apressin – Aprestinum, i, n

aprofen – Aprophenum, i,n

araliya – Aralia, ae, f

arnika – Arnica, ae, f
arpabodiyon, oddiy anis – Anisum, i, n
arpabodiyonli – anisatus, a, um
arslonquyruq – Leonurus, i, m
archa – Juniperus, i, f
asal – mel, mellis, n
asalari – apis, is, f
asos, negiz - basis, is, f
azot – Nitrogenium, i, n
achitqi – faex, faecis, f
achchiq – amarus, a, um
achchiq ta'm, taxir maza – amarities, ei, f
achchiq toron, suvqalampir – Polygonum (i) hydropiper (eris)
achchiqtosh – alumen, inis, n
achchiq shuvoq, ermon – Artemisia (ae) absinthium (i)

B

baland exinopanaks – Echinopanax (acis) elatum (i)
baliq yog'i – Oleum(i) jecoris Aselli
balzam – balsamum, i, n
barg – folium, i, n
bariy – Barium, i, n
bahorgi – vernalis, e
bahorgi adonis – Adonis (idis) vernalis (is)
belladonna – Belladonna, ae, f
bir xil, bab-barobar – aequalis, e
bodom - Amygdala, ae, f
bozulbang, lagoxilus – Lagochilus, i, m
bola – infans, ntis, m, f
bolalar – infantes, ium
bolalar uchun – pro infantibus
botqoqda usadigan, botqoqlikdagi – paluster, tris, tre
bez – glandula, ae, f
briket – briketum, i, n
brilliant yashili – Viride (is) nitens (ntis)
brom – Bromum, i, n
bromizoval – Bromisovalum, i, n,
brusnika – Vitis (is) idaea (ae)
bura – borax, acis, f
burga zupturum – Plantago (inis) psillium (i)
Burov suyuqligi – Liquor (oris) Burovi
butirol – Butyrolum, i, n
bug'doy – Triticum, i, n
bo'yodaron – Millefolium, i, n

boʻznoh – Helichrysum, i, n

boʻr – creta, ae, f

D

da, ichida - in

dala -i (-si)– arvensis, e

dalachoy, qizilpoycha, sariqchoy – Hypericum, i, n

damlama – infusum, i, n

danaksiz meva, rezavor meva – bacca, ae, f

darhol, zudlik bilan - statim

depressin – Depressinum, i, n

dermatol – Dermatolum, i, n,

dezoksikortikosteron – Desoxycorticosteronum, i, n

diazolin – Diazolinum, i, n

dibazol – Dibazolum, i, n

dikain – Dicainum, i, n

dimedrol – Dimedrolum, i, n

diprofen – Diprophenum, i, n

distillatsiya – destillatus, a, um

diuretin – Diuretinum, i, n

doka – tela, ae, f

dori, dori-darmon – medicamentum, i, n

dorini bir marta qabul qilish dozasi – pro dosi

dorining bir sutkalik dozasi – pro die

dorivor, dorixona-i,(-si) – officinalis, e

dorixona – officina, ae, f

doza – dosis, is, f

draje – dragee (birlikda; turlanmaydi) dragees (koʻplikda)

doʻlana – Grataegus, i, f

E

efedra, qizilcha - Ephedra, ae, f

efir - aether, eris, m

efirli - aethereus, a, um

eleuterokokk - Eleutherococcus, i, m

eliksir - elixir, iris, n

eman,dub - Quercus, us, f

erimaydigan - insolubilis, e

eritromitsin - Erythromycinum, i, n

eritma - solutio, onis, f

eruvchan - solubilis, e

etazol - Aethazolum, i, n

etamid - Aethamidum, i, n

etimizol - Aethimizolum, i, n

etinilestradiol - Aethinyloestradiolum, i, n
etil –i(-si) - aethylicus, a, um
eufillin - Euphyllinum, i, n
evkalipt - Eucalyptus, i, f
evkommiya, xitoy guttapercha daraxti - Eucommia, ae, f
exinopanaks - Echinopanax, acis, n

F

faollashtirilgan – activatus, a, um
fenamin – Phenaminum, i, n
fenobarbital – Phenobarbitalum, i, n
fenoksimetilpenitsillin – Phenoxymethylpenicillinum, i, n
fenol – Phenolum, i, n
fenolftalein – Phenolphthaleinum, i, n
fitin – Phytinum, i, n
fosfor – Phosphorus, i, m
frangula – Frangula, i, n
ftalazol – Phthalazolum, i, n
ftivazid – Phthivazidum, i, n
ftor – Fluorum, i, n
furatsilin – Furacilinum, i, n

G

gazako‘t, erbahosi – Gentiana, ae, f
gazanda – Urtica, ae, f
geksametilentetramen – Hexamethylentetraminum, i, n
geksamidin – Hexamidinum, i, n
gematogen – Haematogenum, i, n
gemostimulin - Haemostimulinum, i,n
gidroksid – hydroxydum, i, n
gil, tuproq – bolus, i, f
gipertoniya – hypertonia, ae, f
gipotoniya – hypotonia, ae, f
glikozid – glycosidum, i, n
glitserin – Glycerinum, i, n
glitserinli – glycerinosus, a, um
glukoza – Glucosum, i, n
granula – granulum, i, n
gubka – spongia, ae, f
gul – flos, floris, m
gulxayri – Althaea, ae, f
guruch – Oryza, ae, f

H

hab dori - pilula, ae, f
havo - aër, is, m
hayot - vita, ae, f
hayvon - animal, alis, n
hid - odor, oris, m
holat, ahvol - status, us, m
hujayra - cella, ae, f
hujayracha - cellula, ae, f

I

ildizpoya – rhizoma, atis, n
ildiz, tomir – radix, icis, f
ildizpoya ildizlari bilan – rhizoma(atis) cum radicibus
ilonsimon toron – Bistorta, ae, f
ingalatsiya – inhalatio, onis, f
ingalatsiyalar uchun – pro inhalationibus
in'yeksiya – injectio, onis, f
in'yeksiyalar uchun – pro injectionibus
ipekakuana – Ipecacuanha, ae, f
ism, nom, nomlanish – nomen, inis, n
istod – Polygala, ae, f
itjumrut – Rhamnus, i, f
ittikanak – Bidens, ntis
ixtiol – Ichthyolum, i, n
ichki – internus, a, um
ich ketishga qarshi – antidiarrhoicus, a, um
ich suradigan, surgı – catharticus, a, um; laxans, ntis
ich suradigan yig'ma (choy) – species(erum) laxantes(ium)
ishlatish, qo'llanish – usus, us, m

J

jag'-jag' – Bursa(ae) pastoris
jelatin – gelatina, ae, f
jelatinli – gelatinosus, a, um
jeltushnik – Erysimum, i, n
jenjen – Ginseng (turlanmaydi)
jo'ka – Tilia, ae, f

K

kakao – Cacao (turlanmaydi)
kalanxoy – Kalanchoë, ës, f
kalina, bodrezak – Viburnum, i, n
kaliy – Kalium, i, n

kalsiy – Calcium, i, n
 kamfora – camphora, ae, f
 kamforali – camphoratus, a, um
 kanakunjut – Ricinus, i, n
 kanakunjut moyi – Oleum (i) Ricini
 kanop, polotno – linteum, i, n
 kapsula – capsula, ae, f
 kapsula shaklida ber - da in capsulis
 kashnich – Coriandrum, i, m
 kattalar – adulti, orum
 kattalar uchun – pro adultis
 katta zupturum – Plantago(inis) major (is)
 keragida, kerak paytida – ex tempore
 keragicha – quantum satis
 ketma-ket gulli termopsis – Thermopsis(idis) alterniflora(ae)
 kislorod – Oxygenium, i, m
 kislota – acidum, i, n
 klukva - Oxycoccus, i, m
 kodein – Codeinum, i, n
 kofein – Coffeinum, i, n
 korazol – Corazolum, i, n
 kordiamin – Cordiaminum, i, n
 kordigit – Cordigitum, i, n
 kollorgol – Collargolum, i, n
 konsentrlangan – concentratus, a, um
 kortizon - Cortisonum, i, n
 kraxmal – amyllum, i, n
 kraxmalli, kraxmalga tegishli – amylaceus, a, um
 kristal - crystallus, i, f
 kristall.... – crystallisatus, a, um
 kseroform – xeroformium, i, n
 kukun – pulvis, eris, m
 kukunga aylantirilgan – pulveratus, a, um
 kulrang – cinereus, a, um
 kumush – Argentum, i, n
 kun, kunduzi – dies, ei, f
 kurtak – gemma, ae, f
 kuchala – Nux(ucis) vomica(ae)
 kuchala (daraxt) – Strycnos, i, f
 kuchli ta'sir qiladigan – fortis, e; heroicus, a, um
 kuchsiz ta'sir qiladigan – mitis, e
 ko'k, zangori – coeruleus, a, um
 ko'knori – Papaver, eris, n
 ko'krak – pectoralis, e

ko'krak yig'masi – species(erum) pectorales(ium)
ko'k tomir ichiga, venaga – intravenosus , a, um
ko'mir – carbo, onis, m

L

lanolin – lanolinum, i, n
Lassar pastasi – Pasta (ae) Lassari
ledum – Ledum, i, n
levomitsetin – Laevomycetinum, i, n
levzeyya – Leuzea, ae, f
limon (daraxt) – Citrus, i, f
limonnik – Schizandra, ae, f
liniment – linimentum, i, n
litiy – Lithium, i, n

M

makkajo'xori – Zea(ae) mays(idis)
magniy - Magnesium, i, n; Magnium, i, n
magnoliya – Magnolia, ae, f
mavrak – Salvia, ae, f
malham – emplastrum, i, n
malina – Rubus(i) idaeus(i)
mandarin (daraxt) – Citrus(i) unshiu
maralquloq – Veratrum, i, n
marvaridgul – Convallaria, ae, f
marganets – Manganum, i, n
margimush – Arsenicum, i, n
massa - massa, ae, f
ma'za, ta'm – gustus, us, m; sapor, oris, m
mayda – subtilis ,e; minutum
may -i,(-si) – majalis, e
me'da(oshqozon) yig'masi(choy) – species (erum) stomachicae (arum)
meniantes – Menyanthes, idis, f
mentol – Mentholum, i, n
metal – metallum, i, n
metandrostenolon – Methandrostenolum, i, n
metatsin – Methacinum, i, n
metil – Methylinum, i, n
metilandrostendiol – Methylandrostendiolum, i,n
metilen ko'ki – Methylenum(i) coeruleum(i)
metiltestosteron – Methyltestosteronum, i, n
metindion – Methindionum, i, n
metionin – Methioninum, i, n
meva – fructus, us, m

mikstura – mixtura, ae, f
mingdevona – Hyoscyamus, i, n
mis – Cuprum, i, n
modda – materia, ae, f
morfin – Morphinum, i, n
moy, yog' – axungia, ae, f; oleum, I, n
moyli – oleosus, a, um
moychechak – Chamomilla, ae, f
muguz (shox) – cornu, us, n
mum – cera, ae, f
mumlangan – ceratus, a, um
murakkab – compositus, a, um
muz, yax – gelu, us, n
mushak orasiga - intramuscularis, e

N

naftalan – Naphthalanum, i, n
naftalan surtmasi – unguentum(i) Naphthalani
naftalanli – naphthalanatus, a, um
naftizin – Naphthyzinum, i, n
na'matak – Rosa, ae, f
narkoz uchun – pro narcosi
narkotik – narcoticus, a, um
narkoz - narcosis, is, f
narsa, buyum- res, rei, f
nastoyka – tinctura, ae, f
natija, oqibat – exitus, us, m
natriy – Natrium, i, n
nitroglitserin – Nitroglycerinum, i, n
nishtarsimon termopsis – Thermopsis(idis) lanceolata(ae)
noksiron – Noxyron, i, n
norsulfazol – Norsulfazolum, i, n
novokain – Novocainum, i, n
novshadil arpabodiyon tomchilari–Liquor(oris) Ammonii anisatus(i)
novshadil spirti – Solutio(onis) Ammonii caustici
no-shpa – No- spa, ae, f
nufar – Nuphar, aris, n

O

odam – homo, inis, m
oddiy – communis, e; vulgaris, e; simplex, icis
oddiy bangidevona – Datura(ae) stramonium(i)
oddiy igir – Acorus(i) calamus(i), m
oddiy isiriq – Peganum(i) harmala(ae)

oddiy zirk – Berberis(idis) vulgaris
oksid – oxydum, i, n
oktestrol – Octoestrolum, i, n
olovda kuydirilgan – ustus, a, um
oltin – Aurum, i, n
oltingugurt – Sulfur, uris, n
oltingugurtli – sulfuratus, a, um
oq – albus, a, um
oqqaldirmoq – Farfara, ae, f
orqali,-dan - per
og‘iz – os, oris,n
og‘iz orqali – per os
og‘izcha – stigma, atis, n
og‘riqni qoldiruvchi, og‘riqsizlantiruvchi – analgeticus, a, um
og‘riqsizlantiruvchi – anaestheticus, a, um

P

pankreatin - Pancreatinum, i, n
pantokrin - Pantocrinum, i, n
papaverin - Papaverinum, i, n
paratsetamol - Paracetamololum, i, n
parafin - paraffinum, i, n
parafin bilan qoplangan - paraffinatus, a, um
parda - membranulla, ae, f
passiflora - Passiflora, ae, f
pasta - pasta, ae, f
paxikartin - Pachycarpinum, i, n
pentalgin - Pentalginum, i, n
pentamin - Pentaminum, i,n
pepsin - Pepsinum, i, n
pergidrol - Perhydrolum, i, n
periploka - Periploca, ae, f
peroksid - peroxydum, i, n
pilocarpin - Pilocarpinum, i, n
plantaglyutsid - Plantaglucidum, i, n
platifillin - Platyphyllinum, i, n
podofillum - Podophyllum, i, n
polemonium - Polemonium,i, n
poya,novda - stipes, itis, m
prednizolon - Prednisolnum, i, n
preparat - praeparatum, i, n
promedol - Promedolum, i, n
protargol - Protargolum, i, n
prozerin - Proserinum, i, n

po`st (parda,qobiq) bilan qoplangan - obductus, a, um
po`stloq - cortex, icis, n

Q

qalam - stilus, i, m
qalampir - Piper, eris, n
qalampir, garmdori - Capsicum, i, n
qalampir ... - piperitus, a, um
qandag`och, olxa - Alnus, i, f
qarag`ay - Pinus, i, f
qarshi - contra
qayin - Betula, ae, f
qaynatma - decoctum, i, n
qaytarilgan - reductus, a, um
qinga oid - vaginalis, e
qip-qizil, to`q qizil - purpureus, a, um
qirqbo`g`im - Equisetum, i, n
qism, bo`lak - pars, partis, f
qizil angishvonagul - Digitalis(is) purpurea(ae)
qizilmiya, shirinmiya - Glycyrrhiza, ae, f ; Liquiritia,ae,f
qon to`xtatuvchi - haemostaticus, a, um
qora - niger, gra, grum
qoramoy, qatron - pix liquida, picis liquidae
qoraqiz - Bidens, ntis, f
qoqi - Taraxacum, i, n
qovoq - Cucurbita, ae, f
qog`oz - charta, ae, f
qog`ozda ber - da in charta
qumli, qumloq - arenarius, a, um
quritilgan - exsiccatus, a, um
quruq - siccus, a, um
quticha - scatula, ae, f
qutichada ber - da in scatula
quyuq - spissus, a, um
qo`l - manus, us, f
qo`rg`oshin - Plumbum, i, n
qo`ziqorin, zamburug` - fungus, i, m

R

rang - color, oris, m
ravoch - Rheum, i, n
rezerpin - Reserpinum, i, n
rezorsin - Rezorcinum, i, n
riboflavin - Riboflavinum, i, n

rux - Zincum, i, n
ro‘yan - Rubia, ae, f

S

sangvizarba - Sanguisorba, ae, f
sano - Senna, ae, f
sariq - flavus, a, um; luteus, a, um
sepma dori - aspersio, onis, f
simob - Hydrargyrum, i, n
sinestrol - Synoestrolum, i, n
sintomitsin - Synthomycinum, i, n
siydik haydovchi - diureticus, a, um
siydik haydovchi yig‘ma (choy) - species (erum) diureticae (arum)
sigirqo`yruq – Verbascum, i, m
skopolamin - Scopolaminum, i, n
skopoliya - Scopolia, ae, f
smola, qatron - pix, picis, f
sovun - sapo, onis, m
sovuq - frigidus, a, um
sovuq yerda saqla - serva in loco frigido son - numerus, i, m
spirt - spiritus, us, m
spirtli, spirtga tegishli - spirituosus, a, um
sterilizatsiya qilingan - sterilis, e; sterilisatus, a, um
sterkuliya - Sterculia, ae, f
streptomitsin - Streptomycinum, i, n
streptotsid - Streptocidum, i, n
strixnin - Strychninum, i, n
strofant - Strophanthus, i, m
strofantin - Strophanthinum, i, n
sulfadimezin - Sulfadimezinum, i, n
sulfidimetokmin - Sulfadimethoxinum, i, n
sulfamonometoksin - Sulfamonomethoxinum, i, n
sulfapiridazin - Sulfapyridazinum, i, n
sun‘iy karlovari tuzi - sal(is) carolinum(i) factitium(i)
surtma - unguentum, i, n
suspenziya, shilliq - suspensio, onis, f
sut - lac, lactis, n
suv - aqua, ae, f
suvli - aquosus, a, um; hydricus, a, um
suvsiz - anhydricus, a, um
suyultirilgan - dilutus, a, um
suyuq - fluidus, a, um; liquidus, a, um
suyuqlik, eritma – liquor, oris, m

T

tabiiy – naturalis, e
tabletka – tabuletta, ae, f
tabletka shaklida ber – da in tabulettis
tanin – Tanninum, i, n
tannalbin – Tannalbinum, i, n
tayoqcha – bacillus, i, m
tashqi ko‘rinish – habitus, us, m
tashqi, sirtqi – externus, a, um
tekodin – Thecodinum, i, n
temizal – Themisalum, i, n
temir – Ferrum, i, n
teng, teng miqdorda – ana
teobromin – Theobrominum, i, n
teofillin – Theophyllum, i, n
termopsis - Thermopsis, idis, f
terpentin – Terebinthina, ae, f
terpentin moyi, skipidar – Oleum(i) Terebinthinae
testosteron – Testosteronum, i, n
tetratsiklin – Tetracyclinum, i, n
tez, tezda, tezlik bilan – cito
tibbiyot –i(-si) – medicatus, a, um; medicinalis, e
til – lingua, ae, f
tillabosh – Centaurium, i, n
til ostiga, til tagiga - sublingualis, e
tinchlantiradigan - sedativus, a, um
tinchlantiruvchi yig‘ma (choy) – species (erim) sedativae (arum)
tireoidin – Thyreoidinum, i, n
tirnoqgul – Calendula, ae, f
tishlar – dens, ntis, m
toloknyanka – Uva(ae) ursi
tomchi – gutta, ae, f
toza holidi – per se
toza, sof – purissimus, a, um
tozalangan – depuratus, a, um; purificatus, a, um; rectificatus, a, um
tozalangan terpentin moyi (skipidar) – Oleum(i) Terebinthinae rectificatum (i)
tog‘jambil – Thymus, i, m
triftazin – Triftazinum, i, n
tuganak – tuber, eris, n
turkiston adonisi – Adonis(idis) turkestanicus(i)
tuxumak – Sophora, ae, f
tuz – sal, salis, n
to‘g‘ri ichak orqali – per rectum

U

ukrop, fenxel – Foeniculum, i, n
urodan – Urodanum, i, n
urosulfan – Urosulfanum, i, n
urotropin – Urotropinum, i, n
urug‘ – semen, inis, n
usul – methodus, i, f
uxlatadigan, uyqu keltiradigan – hypnoticus, a, um; somnifer, fera, ferum
uzum – Uva, ae, f
uchbargli meniantes (uchbarg) – Menyanthes(idis) trifoliata(ae)
uch bo‘lakli qoraqiz – Bidens(ntis) tripartita(ae)
uchuvchan – volatilis, e
uchun, o‘rniga - pro

V

vaksina – vaccinum, i, n
valeriana – Valeriana, ae, f
valokardin – Valocordinum, i, n
vazelin – Vaselinum, i, n
vikasol – Vikasolum, i, n
Vilkinson surtmasi – unguentum (i) Wilkinsoni
vinilin – Vinylinum, i, n,
vismut – Bismuthum, i, n
vitamin – vitaminum, i, n
vitaminlashtirilgan – vitaminisatus, a, um
Vishnevskiy surtmasi – unguentum (i) Vischnevsky
vodorod – Hydrogenium, i, n
vrach, shifokor – medicus, i, n
vrachlik vositasi – remedium, i, n

X

xantal qog‘oz, gorchichnik – charta(ae) Sinapis
xantal, gorchitsa – Sinapis, is, f
xinin – Chininum, i, n
xitoy -i(-si) – chinensis, e
xlor – Chlorum, i, n
xloramin – Chloraminum, i, n
xloroform – Chloroforminum, i, n
xushbo‘y – aromaticus, a, um
xushbo‘y yig‘ma(choy) – species (erum) aromaticae (arum)

Y

yalpiz - *Mentha*, ae, f
yangi - recens, ntis
yapon -i (-si) - japonicus, a, um
yashil - viridis, e
yeryong‘oq – *Juglans*, ndis, f; *Arachis*, idis, f
yelim – colla, ae, f
yel haydovchi yig‘ma (choy) – species (erum) carminativae (arum)
yirik – grossus, a, um
yirik gulli angishvonagul – *Digitalis* (is) grandiflora (ae)
yig‘ma – species, ei, f
yong‘oq – *Nux, Nucis*, f
yopishqoq – adhaesivus, a, um
yordam bermoq – adjuvo, are, l
yog‘ - adeps, is, m; axungia, ae, f
yumshoq - mollis, e
yurak - cor, cordis, n
yurakka ta’sir etuvchi - cardiacus, a, um
yo‘tal – tussis, is, f
yo‘talga qarshi tabletkalar – tabulettae contra tussim

Z

zahar – venenum, i, n
zaharga qarshi dori – antidotum, i, n
zardob – serum, i, n
zaytun – *Oliva*, ae, f
zirk – *Berberis*, idis, f
zirkdoshlar - Berberidaceae
zig‘ir – *Linum*, i, n
zuluk – hirudo, inis, f
zupturum – *Plantago*, inis, f

O‘

o‘ldiradigan - letalis, e
o‘pka - pulmo, onis, m
o‘rik - *Armeniaca*, ae, f
o‘rmonda o‘sadigan, o‘rmondagi - silvester, tris, tre
o‘simlik - planta, ae, f
o‘t, yer ustki qismi - herba, ae, f
o‘t,safro - fel, fellis, n; chole, es, f
o‘t haydovchi - cholagogus, a, um
o‘t haydovchi yig‘ma(choy) - species(erum) cholagogae(arum)

G‘

gʻozpanja - Tormentilla, ae, f

Sh

shaftoli - Persicum, i, n
shakar, qand – saccharum, i, n
sharbat – sirupus, i, m
sharcha - globulus, i, m
shilliq, eritma - mucilago, inis, f
shira - succus, i, m

Ch

chakonda – Hippophaë, ës, f
chala oksid – oxydulatus, a, um
chayish, chayqash – gargarisma, atis, n
chernika – Myrtillus, i, m
chipqonga qoʻladigan – vesicatorius, a, um
choy – Thea, ae, f
choʻktirilgan – praecipitatus, a, um
choʻchqa yogʻi – adeps(ipis) suillus (i)
choʻchqa –i (-si) – suillus, a, um

Foydalanilgan adabiyotlar

1. M.N. Chernyavkiy. Latinskiy yazik. "Meditsina". Moskva. 1991.
2. M.G. Travitskaya, F.I. Muchnik , X.X. Xolmatov. Lotin tili. "Ibn-Sino" nashriyoti. Toshkent. 1991.
3. M.N. Boliyev. Lotin tili. "Ibn –Sino" nashriyoti. Toshkent. 1994.
4. I.X.Dvoretzkiy. Latinsko-russkiy slovar. "Russkiy yazik" Moskva. 1976.
5. YU.I. Gorodkova. Latinskiy yazik. "Meditsina". Moskva. 1982.
6. D.A. Xarkevich i dr. Obshaya retseptura. "Meditsina". Moskva. 1971.
7. X.X. Xolmatov, U.A. Axmedov. Farmakognoziya. "Ibn-Sino" nashriyoti. Toshkent. 1995.
8. M.M. Miralimov. Yig'indi preparatlar texnologiyasi. Ibn-Sino" nashriyoti. Toshkent .2001.
9. M.M. Miralimov. Farmatsevtik texnologiya asoslari. "Ibn- Sino" nashriyoti. Toshkent .2001.
10. X.Mirfayoz qizi. Botanika. "O'qituvchi" nashriyoti. Toshkent. 1995.
12. D.M. Mashkovskiy. Lekarstvenniye preparati. "Novaya Volna" Moskva. 2002.

Mundarija

1-dars	- 4
Lotin tili alifbosi. Unli harflar. Diftonglar. Undosh harflar	
2-dars	- 8
Harf birikmalarining o‘qilishi. Digraflar. So‘zlarning bo‘g‘inlarga bo‘linishi. Bo‘g‘inlarning cho‘ziqlik va qisqalik qoidalari. Urg‘u	
3-dars	- 12
Ot. I-turlanishdagi otlar	
4-dars	- 17
Aniqlovchi. Moslashgan va moslashmagan aniqlovchilar. Moslashmagan aniqlovchili atamalarni tarjima qilish	
5-dars	- 22
II turlanishdagi otlar. Mujskoy va sredniy roddagi otlar	
6 – dars	- 27
II turlanish jenskiy roddagi otlar. Dorivor preparatlar nomi. Dorivor preparatlar nomidagi familiyalar	
7 – dars	- 31
Fe’ning shart mayli. “ <i>fiat, fiant</i> ” fe’lining retseptlarda qo‘llanilishi	
8- dars	- 35
I-II turlanishdagi sifatlar. Moslashgan aniqlovchi	
9- dars	- 39
Dorivor preparatlarning ko‘p bo‘lakli nomlarida sifatning qo‘llanilishi.	

O`tgan zamon sifatdoshi	
10-dars	- 43
Kimyoviy elementlar, kislotalar va oksidlarning lotincha nomi	
11-dars	- 48
Tuzlar nomi. Asos tuzlarning nomi. Kislorodsiz kislotalarning organik asoslar bilan hosil qilgan tuzlarining nomi. Natriy va kaliy tuzlarning nomi	
12 – dars	- 52
III turlanishdagi otlar	
13 – dars	- 57
III-turlanishdagi otlar. Aralash va unli tip	
14-dars	- 62
III turlanishdagi sifatlar	
15-dars	- 66
Farmatsevtik atama va retseptlarni tarjima qilish	
16-dars	- 68
IV turlanishdagi otlar	
17-dars	- 73
V turlanishdagi otlar	
18-dars	- 78
Farmatsevtik atama va retseptlarni tarjima qilish	
19-dars	- 81
Retseptlarda soʻzlarni qisqartirish	
20 –dars	- 86
Farmatsevtik atama va retseptlarni tarjima qilish	
Ilova	- 90
Dori shakllari toʻgʻrisida maʼlumot	
Lotincha - oʻzbekcha lugʻat	- 93
Oʻzbekcha – lotincha lugʻat	- 107